

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

CZK/EUR ↗
24,645 +0,24 %

CZK/USD ↗
23,250 +0,37 %

PX ↘
1340,36 -0,09 %

FTSE ↘
7374,83 -0,37 %

DAX ↗
14800,72 +0,02 %

BTC/USD ↗
30960 +3,70 %

Horská dráha před důchodem

Zmatky kolem předčasných důchodů: šedesátníci si musí pečlivě hlídat termíny. Když propásnou „okno“, mají smůlu.

Strana 3

Kdo zachrání solární Malinu

Prodej Maliny by teď věřitelům přinesl jen tři procenta z pohledávek. Solární firmu má zachránit tajný čínský investor.

Strana 5

Dva noví čeští miliardáři

Z nuly k miliardám, z Prahy do celého světa. Trading je umění, a kdo ho zvládá, je mistr, říkají zakladatelé FTMO.

Strany 10 a 11

Proč EU ztrácí na Ameriku

Ani nejbohatší evropské země se nedokážou vyrovnat USA. Unie navíc zaostává čím dál víc, dá se s tím něco dělat?

Strana 13

■ Stavebnictví

Kámen a písek nad zlato. Česku hrozí, že nebude z čeho stavět silnice

Přes tři dekády se v Česku neotevřel nový kamenolom. Zásoby kamene a také písku se tak stále více tenčí. Kvůli tomu roste cena materiálu potřebného pro dálnice i domy. Stát se proto chystá urychlit otvírání nových dolů.

Martin Ťopek
martin.toppek@hn.cz

Ani nedostatek peněz, ani výkupy pozemků. Největší překážkou pro vznik nových silnic, dálnic nebo vysokorychlostních tratí se může v budoucnu stát nedostatek písku a kamene v Česku. Zásoby stavebního materiálu ubývají a hrozí tak, že se bude muset dovážet. Což se negativně projeví na ceně. Stát proto nyní chystá změnu zákonů, aby šlo snáze otvírat nové doly.

Výhled do budoucna je nyní takový, že u 216 aktivních kamenolomů a u 155 pískoven, kde se dlouhodobě těží, do deseti let skončí 40 až 50 procent ložisek. Jeden důl přitom může využívat více ložisek. Dokládá to studie České geologické služby a Sdružení pro výstavbu silnic, kterou letos obdržela vláda. „Současný stav zásob stavebních surovin, zejména těženého kamene, štěrkopísku a drčeného kameniva, je velmi znepokojující,“ uvádí dokument.

Zatímco nové pískovny se ojedinele otvírají, u kamenolomů je situace horší. „Od roku 1990 nebyl v Česku otevřený jediný. Materiál dochází a nebude z čeho stavět,“ říká Radek Mátl, šéf Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD). Podle silničářů už se začíná projevovat nedostatek kvalitního drčeného kameniva do asfaltových směsí. Musí proto vymýšlet nová složení z jiného kameniva, což stavbu zdražuje. O kolik konkrétně, společnost neuvědomuje.

Tenčící se zásoby kamene a písku mají celkově dopad na jejich cenu. U štěrkopísku se ceny zvýšily za posledních pět let o 25 až 30 procent. U kamene vzrostly jen za poslední rok o 16 až 20 procent.

Že se vláda musí urychleně zasadit o lepší dostupnost těchto materiálů, zmiňuje i Národní ekonomická rada vlády. A to v souvislosti se seznamem opatření, která mají nastartovat hospodářský růst Česka.

Otevření nových dolů, které by situaci mohly zlepšit, je však proces na mnoho let. V případě pískoven to trvá zpravidla pět až deset, u kamenolomů to je osm až 12 let. Což se má

změnit. Tři ministerstva – dopravy, průmyslu a obchodu a životního prostředí – už údajně pracují na změnách zákonů, čímž se má usnadnit otvírání nových dolů či lomů. „Možného nedostatku kameniva jsme si vědomi. Je jasné, že do budoucna bude nutné zvýšit možnosti těžby nutných surovin v naší zemi,“ potvrzuje mluvčí ministerstva dopravy Filip Medelský.

Chystá se proto novela takzvaného liniového zákona, který se dnes týká rychlejší výstavby dopravních a energetických staveb. „Navrhujeme zavést nový pojem těžební infrastruktura, kterou se rozumí stavby a zařízení, které mají sloužit otvírání, přípravě a dobývání ložisek strategického významu,“ říká Medelský. Stejně tak by tam měly spadat stavby, kde se vytěžený materiál upravuje a zu-

~
U štěrkopísku se ceny zvýšily za posledních pět let o 25 až 30 procent. U kamene vzrostly jen za poslední rok o 16 až 20 procent.

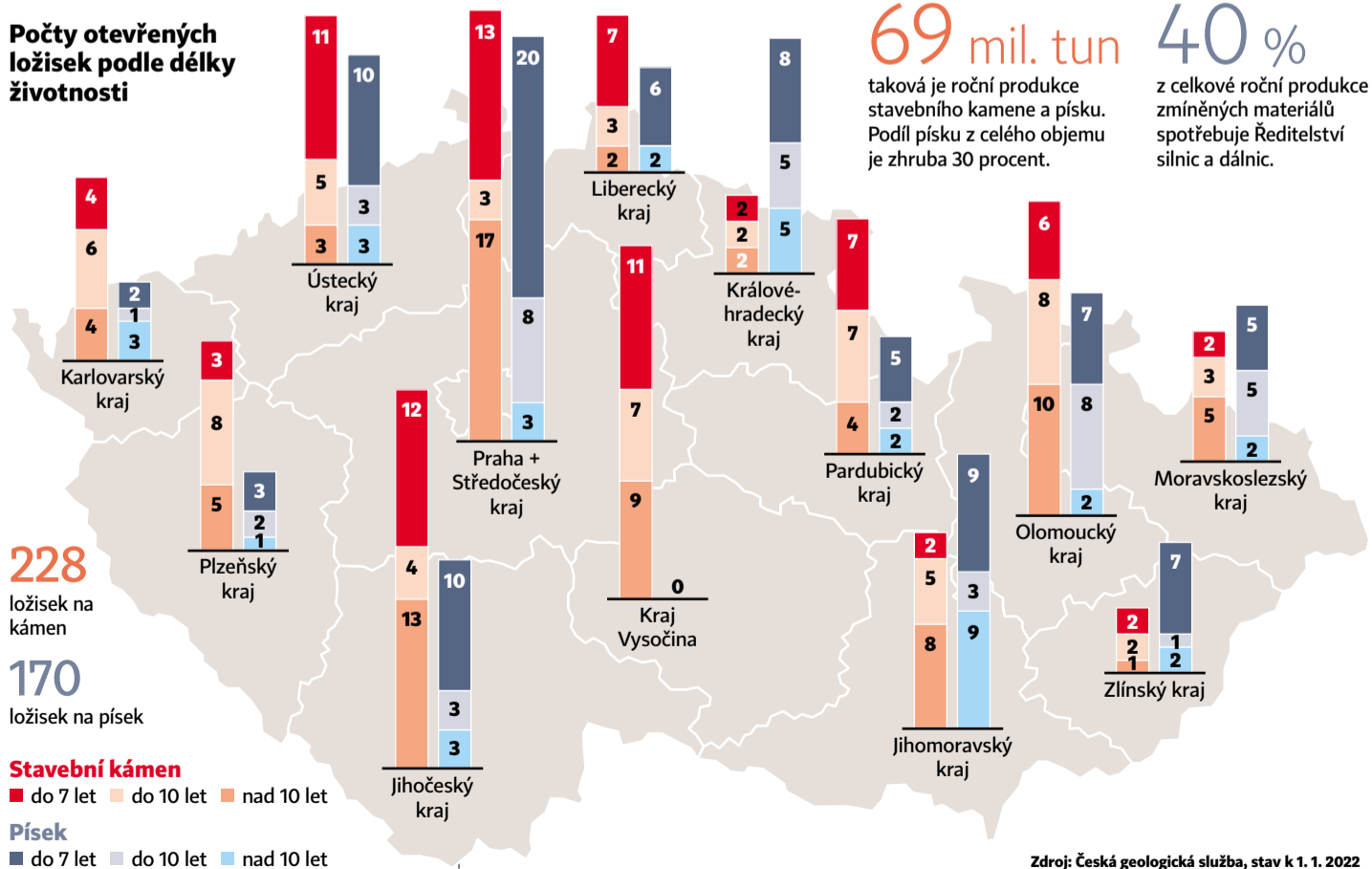
šlechtuje, aby vyhovoval nárokům stavebních firem. Součástí budou i třeba úložná místa pro těžební odpad.

Nová pravidla se pak projeví při jednání stavebního úřadu a dalších státních orgánů. Nově bude například povinnost umožnit měření a průzkumné práce před zahájením řízení, kterým se stavba povoluje. Zjednoduší se i žádost o vydání souhlasu s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu.

Další cestou, jak nedostatku předejít, je recyklace stavebního materiálu. Například státní podnik Diamo se už zabývá možností, že by pro výrobu kameniva využil materiál, který je na jeho odvalech, tedy na hromadách odpadního materiálu vzniklých při těžbě.

Dokončení na straně 2

Počty otevřených ložisek podle délky životnosti

69 mil. tun

taková je roční produkce stavebního kamene a písku. Podíl písku z celého objemu je zhruba 30 procent.

40 %

z celkové roční produkce zmíněných materiálů spotřebuje Ředitelství silnic a dálnic.

228

ložisek na kámen

170

ložisek na písek

Stavební kámen

■ do 7 let ■ do 10 let ■ nad 10 let

Písek

■ do 7 let ■ do 10 let ■ nad 10 let

Zdroj: Česká geologická služba, stav k 1. 1. 2022

■ Dokončení ze strany 1

O recyklaci stavebního materiálu se zajímá ministerstvo životního prostředí. To uvádí, že se dlouhodobě věnuje náhradě těžených materiálů recyklovanými surovinami. Mimo jiné proto, že podíl stavebních a demoličních sutí tvoří v Česku více než polovinu všech odpadů.

„Recyklace stavebních a demoličních odpadů a výroba druhotných surovin tak mohou zásadním způsobem ovlivnit spotřebu primárních surovin,“ míní mluvčí resortu Lucie Ješátková. Po využití recyklovaných materiálů už jsou nuceny se ohlížet i stavební firmy. Zejména kvůli tomu, jak blížící se nedostatek písku a kamene zvedá jejich ceny.

„Jednou z cest je maximální využití recyklovaných materiálů. Bohužel ale stále narážíme na technické předpisy, které zatím neumožňují tyto materiály plně využívat,“ uvedla mluvčí společnosti Vinci Construction Iveta Štočková. I to by měly chystané novely zákonů změnit.

Recyklované kamenivo nelze používat na stavbu vysokorychlostních tratí, o kterých vláda dlouhodobě mluví jako o prioritě. Tento druh železnice celkově nese vyšší nároky na kvalitu použitého kamene. Pro takzvané kolejové lože se musí používat nezářivé horniny, odolné proti povětrnostním vlivům, zejména pak mrazům.

„Současná kritéria pro výstavbu železničních koridorů vysokorychlostních tratí splňuje pouze 19 kamenolomů a z toho sedm kamenolomů je s roční kapacitou 110 tisíc tun,“ shrnuje studie od geologů.

Celková roční produkce těženého a drceného kameniva, to znamená písku a stavebního kamene, činí v Česku kolem 69 milionů tun. Asi 40 procent z toho spotřebuje ŘSD na silnice. Zbytek spolyká budování železnic, regionální stavby a developerské projekty.

Stavebnictví se podle studie podílí na tvorbě hrubého domácího produktu asi deseti procenty a zaměstnává 360 tisíc pracovníků. Je však závislé především na dodávkách stavebních materiálů, které tvoří více než třetinu nákladů staveb. A v tomto ohledu je přehližen, jak uvádí autoři studie. „Zatímco je ve státním veřejném zájmu plánovat a stavět dálnice, železnice – zejména vysokorychlostní tratě, zajištění potřebných surovin pro tuto výstavbu dosud veřejným zájmem není.“

Situace se v Česku liší podle regionů. Na Vysočině není jediný pískový ložisko. V Královéhradeckém kraji jsou na tom špatně zase s těžbou kamene – je tam šest ložisek a jen dvě z nich mají životnost vyšší než deset let. Podobně jsou na tom Karlovarský nebo Zlínský kraj. Přitom i kraje jsou významnými staviteli silnic.

Hejtmani ale zatím spoléhají na vládu, že se jí podaří situaci vyřešit dřívě, než dostupné zdroje dojdou. Byť třeba zlínský hejtman Radim Holíš (ANO) říká, že tamní stavebníci už musí nedostatek přírodních materiálů řešit dovozem z okolních krajů či ze Slovenska.

„To se promítá na vysoké ceny a někdy materiál není hned k dispozici.“ Dovoz materiálu však jeho cenu prodražuje. Cena jedné tuny může vzrůst o desítky až stovky korun – záleží na vzdálenosti, z níž se dováží.

Česká geologická služba teď pro kraj připravuje dokument, jenž má ukázat, jaké suroviny jsou v kraji dostupné a v jakém množství. „Zaměřit se také na využití druhotných surovin ze stavebnictví,“ dodává Holíš.

Foto: Petr Dohňal

Krátce

ČEZ zlevní elektřinu a plyn o více než pětinu

Energetická společnost ČEZ od začátku příštího roku zlevní téměř dvěma milionům zákazníků elektřinu a plyn, koncovou cenu elektřiny ovšem zřejmě navýší stát. Domácnosti se smlouvou na dobu neurčitou zaplatí dodavatelé za elektřinu oproti současnosti částku více než o pětinu nižší, cena za plyn pak klesne skoro o 30 procent.

ČEZ, který je největším dodavatelem elektřiny v zemi, letos poskytoval svým klientům, kteří mají se společností smlouvu na dobu neurčitou, energie za ceny na úrovni vládního stropu. Ten byl pro letošní rok vládou stanoven na 6000 korun za jednu megawatthodinu (MWh) elektřiny včetně DPH a 3000 korun za jednu MWh plynu. K tomu je potřeba připočítat distribuční poplatky. Na konci letošního roku vládní stropy zřejmě skončí.

Společnost během roku několikrát upravovala ceny fixovaných tarifů, od příštího roku zlevní pro odběratele i nefixované produkty. Zlevnění bude podle ČEZ automatické, společnost o něm bude zákazníky informovat. Elektřinu tak bude v příštím roce ČEZ zákazníkům prodávat za 3960 korun za MWh bez DPH, plyn za 1790 korun za MWh bez DPH. Nová cena obchodní složky bude stejná pro všechny distribuční sazby.

Elektřinu a plyn během letošního roku postupně zlevňovali i ostatní dodavatelé. Ceny pro fixované i nefixované tarify postupně oproti vládnímu cenovému stropu zlevňovaly například E.ON, innogy, Pražská energetika, Pražská plynárenská, MND nebo Centropol. Změny ceníků na příští rok většina z nich zatím neohlásila.

Části odběratelů v posledních měsících končí víceleté fixace, které jim zaručovaly energie ještě za ceny před vypuknutím loňské energetické krize. Ceny energií na trhu loni vzrostly o desítky až stovky procent a i přes letošní zlevňování jsou stále výrazně nad předkrizovou úroveň. Zákazníci s končící fixací si tak oproti minulosti výrazně připlatí.

I přes zlevňování dodavatelů bude elektřina v příštím roce zřejmě dražší. V koncových cenách se totiž projeví plánované úpravy distribučních poplatků a také návrat plateb za obnovitelné zdroje energie. Podle analytiků lze očekávat zvýšení těchto plateb, protože v letošním roce na ně přispíval stát a v příštím roce už nebude. Podle expertů tak odběratelé za elektřinu i přes zlevňování ze strany dodavatelů nejspíš zaplatí více než v současnosti. Ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela (STAN) dříve připustil, že zdražení může být zhruba do deseti procent. **ČTK**

Turecký parlament bude schvalovat vstup Švédů do NATO

Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan (na snímku) předložil tureckému parlamentu k ratifikaci protokol o vstupu Švédska do Severoatlantické aliance. Švédský premiér Ulf Kristersson zprávu přivítal a uvedl, že se těší na členství v alianci. Turecko je spolu s Maďarskem poslední zemí NATO, která vstup této skandinávské země do aliance dosud neratifikovala.

„Protokol o přistoupení Švédska k NATO byl 23. října 2023 podepsán prezidentem Recepem Tayyipem Erdoganem a poslán do Velkého národního shromáždění Turecka,“ uvedla turecká vláda na sociální síti X.

Zatím není jasné, kdy se turecký parlament touto záležitostí bude zabývat. Nejprve ho dostane k posouzení zahraniční výbor a teprve poté věc projedná plénum. Erdoganova strana má se svými spojenci v parlamentu většinu, ne všichni poslanci ale vstup Švédska do NATO podporují.

Erdogan více než rok blokoval švédskou žádost o vstup do NATO se zdůvodněním, že Stockholm nepostupuje dostatečně různě proti organizacím a skupinám, které Ankara považuje za teroristické, a jejich

sympatizantům. Jde zejména o organizaci Strana kurdských pracujících (PKK) či hnutí duchovního Fethullaha Gülena, jehož Erdogan dlouhodobě viní ze snahy svrhnout jeho vládu. Na seznamu osob, které kvůli tomu Ankara požaduje od Švédska vydat, jsou ale i novináři či aktivisté, kteří jen kritizují Erdoganův režim za porušování lidských práv.

Turecký postoj k ratifikaci dále zhoršilo pálení koránu na demonstracích ve Švédsku. Ještě v srpnu Erdogan tvrdil, že Švédsko nemá kvůli případům pálení koránu jisté, že mu parlament vstup do aliance schválí.

Švédsko požádalo o vstup do NATO loni v květnu spolu s Finskem, a to v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu. Finsko se členem aliance stalo letos v dubnu. **ČTK**

EIB půjčí Česku 24 miliard na opravy železnice

Evropská investiční banka (EIB) podepsala smlouvu s ministerstvem financí na poskytnutí úvěru ve výši 24 miliard korun na rozvoj železnice. Peníze půjdou na 40 projektů v letech 2023 až 2027. Tento úvěr je nejvyšší, jaký si kdy Česká republika u EIB vzala. Peníze půjdou také do oprav nádražních budov.

Na podepsanou smlouvu k úvěru upozornil server Zdopravy.cz. Do železnice se budou peníze investovat prostřednictvím Správy železnic. Peníze by měly zvýšit bezpečnost přejezdů či kybernetickou bezpečnost společnosti. Investice zahrnuje také stavební úpravy nádraží a drážních budov.

„Finanční prostředky z úvěru EIB jsou klíčovou složkou portfolia financování projektů a díky nim můžeme čerpat jiné zdroje, jako je například podpora z Evropské unie. Ty využijeme například na modernizaci pražského Masarykova nádraží nebo důležité železniční tratě v blízkosti hlavního města, mezi Karlštejnem a Berounem,“ uvedl ministr dopravy Martin Kupka (ODS).

Do dopravní infrastruktury investuje stát skrz Státní fond dopravní infrastruktury. Letos má rozpočet 150,9 miliardy korun. Do železnice se letos počítá s investicí přesahující 70 miliard korun, do silnic přes 65 miliard korun. V příštím roce by měl mít fond rozpočet obdobný jako letos. Do železnice stát plánuje investovat o 13 miliard Kč méně než v letošním roce, do silnic asi o 14 miliard Kč více. **ČTK**

Letiště Praha: oproti loňsku přibýly přes dva miliony pasažérů

Letiště Praha za tři čtvrtletí letošního roku odbavilo 10,5 milionu cestujících, což je proti loňsku asi o 28 procent více. Za celý loňský rok využilo pražské letiště asi 10,7 milionu cestujících, loňská čísla tak letiště letos téměř vyrovnalo za prvních devět měsíců. Vyplývá to ze zveřejněných statistik na webu letiště.

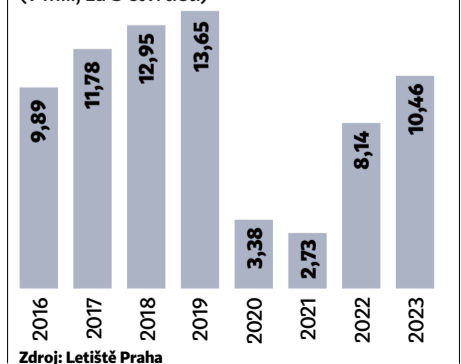
Za předcovidovými čísly ale pražské letiště stále ještě zaostává – v rekordním roce 2019 jím za první tři čtvrtletí prošlo přes 13,5 milionu cestujících.

„Počet odbavených cestujících oproti předpokladům na začátku roku předčil naše očekávání. Do konce roku bychom měli odbavit 13,7 milionu pasažérů. Věřím, že do roku 2026 se nám podaří návrat na předcovidová čísla,“ uvedl k výsledkům generální ředitel Letiště Praha Jiří Pos.

Jednoznačně nejoblíbenější destinací je v letošním roce Londýn, kam z Prahy míří zhruba každý třináctý cestující. Následují Paříž, Milán a Amsterdam.

Letiště nedávno oznámilo, že bude investovat 32 miliard korun do svého rozvoje. Do roku 2033 by se měla navýšit možná kapacita odbavených cestujících na 21,2 milionu. Do roku 2030 chce letiště také zvýšit počet přímých spojení na 200, přibýt by měly i dálkové linky. Letiště jich chce mít o 16 více než nyní, tedy 37. **ČTK**

Počet cestujících na Letišti Praha (v mil., za 3 čtvrtletí)

■ Sociální politika

Zmatky u předčasných důchodů: jednomu člověku se bude okno pro odchod otevírat a zase zavírat

Jitka Vlková
jitka.vlkova@hn.cz

Šedesátiletý pan Karel měl nárok odejít do předčasného důchodu už letos, a to do konce září. Ale po zpřísnění zákona od 1. října už zase nesměl a musí čekat. Znovu se mu příležitost otevře příští rok, ale jen mezi prvním a posledním dnem v měsíci září. Od října 2024 se mu toto „předčasné důchodové okénko“ opět zavírá a bude si muset počkat další téměř tři roky.

Podobně chaotická situace, jakou popisuje uvedený modelový příklad, se týká několika tisíc mužů a žen, kteří se ocitli na hranici starých a nových podmínek pro předčasný odchod do penze. Pokud chtějí do penze dříve, budou si muset dávat pozor, aby nepropásli správný termín.

Pro určitou skupinu lidí může hledání termínu pro vstup do předčasného důchodu připomínat horskou dráhu. „U určitých věkových skupin se mohou střídát období, kdy do předčasného starobního důchodu odejít mohou a kdy nemohou. To je dáno tím, že podmínka získat nejméně 40 let pojištění se zavádí s odloženou účinností od října 2024,“ vysvětluje Jakub Augusta, mluvčí ministerstva práce a sociálních věcí.

U mužů jsou to ročníky 1962 a 1963, u žen se to týká i mladších – záleží na počtu vychovaných dětí. Problém způsobuje zpřísnění dvou podmínek pro předčasný důchod. Od letošního 1. října se smí odejít do předčasné penze nejdříve tři roky před řádným důchodovým věkem. Dosud to bylo až pět let a nejdříve po šedesátce.

Druhá podmínka je ještě tvrdší. Zájemce musí získat nejméně 40 let

důchodového pojištění, dosud stačilo mít odpracováno 30, případně 35 při započtení takzvaných náhradních dob, což je nejčastěji rodičovská dovolená a v omezené míře studium či evidence na úřadu práce. Ministerstvo na svém webu zveřejnilo aktualizovanou věkovou kalkulačku, která po zadání data narození ukáže možné termíny odchodu do důchodu.

Tuto podmínku kritizuje ekonom Filip Pertold, externí poradce ministerstva práce. „Argumentovali jsme spolu s Národní ekonomickou radou vlády zbytečným zkomplikováním důchodového systému. Vytvoří se tak ostré důchodové hranice. Už tak jsou předčasné důchody dost zpřísněné. Můžete odejít nejdříve tři roky před důchodovým věkem, je tam výrazně vyšší krácení a nové předčasné důchody se přestávají valorizovat,“ připomíná výzkumník z akademického pracoviště IDEA při institutu CERGE-EI.

Podmínku 40 odpracovaných roků podle důvodové zprávy k novele zákona, kterým se mění podmínky pro předčasné důchody, dosud splňovala valná většina lidí (94 procent) odcházejících do předčasného důchodu. Těch bylo standardně kolem 30 tisíc ročně, s výjimkou posledních dvou let, která byla kvůli mimořádným valorizacím a letošním změnám v předčasných penzích anomální (loni i letos přes 80 tisíc žadatelů o předčasný důchod).

„Právě v těchto individuálních případech to ale může představovat problém. Ti, kdo podmínku 40 let nesplnili, jsou typicky invalidní

Kdy lze nové odejít do předčasného důchodu (dva modelové příklady u kritických ročníků)

MUŽ	ŽENA
narozený 1. ledna 1963	narozená 1. července 1963, 2 děti
má letos získáno 35 let důchodového pojištění	má letos získáno 35 let důchodového pojištění
podle starých podmínek: 1. ledna 2023 až 30. září 2023	podle starých podmínek: 1. července 2023 až 30. září 2023
podle nových podmínek: 1. září 2024 až 30. září 2024	podle nových podmínek: 1. března 2024 až 30. září 2024
Poté už na předčasný důchod nedosáhne (podmínka 40 let pojištění) a musí si počkat na řádný starobní důchod k 1. září 2027 (tam stačí 35 let pojištění, on bude mít dokonce 39).	Poté už na předčasný důchod nedosáhne (podmínka 40 let pojištění) a musí si počkat na řádný starobní důchod k 1. březnu 2027 (tam stačí 35 let pojištění, ona bude mít rovněž 39).

Zdroj: kalkulačka MPSV

Důchodová řeka Na setkání spolužáků gymnázia po letech může být půlka lidí v předčasném důchodu a druhá na něj ještě několik let čekat. Foto: Shutterstock

důchodci, kteří na tom jsou sociálně špatně, a těch se to dotkne. Lidí, kteří schválně nepracovali a neplatili pojistné, je velmi málo,“ doplňuje Pertold.

To potvrzuje ve své analýze i ministerstvo: „Zhruba dvě třetiny z těchto osob nebyly v okamžiku odchodu do předčasného důchodu výdělečně činné a byly nezaměstnané či invalidní,“ uvádí se v ní s tím, že většina z nich nemá šanci splnit podmínku 40 let pojištění. Stát tak příliš nespoří – budou dostávat buď invalidní důchod, nebo dávky v nezaměstnanosti.

Podle poradce Martina Kohoutka, provozujícího platformu Důchod-spravne.cz, byl náběh nových podmínek příliš rychlý. Změny od 1. října byly skokové a lidé o tom věděli krátce dopředu. „Představte si pana Chudáka narozeného 1. října 1963, který počítal s tím, že odejde do předčasného důchodu k 1. říjnu 2023. Po změně podmínek může odejít až 1. června 2025, a navíc bude muset splnit podmínku získání 40 let pojištění,“ uvádí příklad poradce.

Existují ale ještě dramatičtější případy. Například když lidé ještě několik měsíců předtím, než byly nové podmínky pro předčasné důchody schválené, žádali o přiznání předčasného důchodu a počítali s tím, že získají penzi za starých podmínek.

„Například někdo počítal s přiznáním k letošnímu 28. říjnu, a tak podal žádost s určitou rezervou, čtyři měsíce dopředu. Sociální správa má na rozhodnutí 90 dní, jenže oni rozhodnutí pozdrželi a čekali, až jak dopadne nová legislativní úprava. Teď žadatelům přijde zamítnutí, že se podmínky změnila a žádost pozbyla platnost,“ líčí Kohoutek.

■ Energetika

Německo bude i nadále spoléhat na uhelné elektrárny

Václav Lavička
vaclav.lavicka@hn.cz

Zásobníky zemního plynu v Německu jsou nyní sice plné z více než 90 procent, ale tamní vláda se přesto obává, že případná mrazivá zima by mohla způsobit velké problémy s dodávkami energie. Proto hodlá prodloužit provoz uhelných elektráren, jež byly během loňského druhého pololetí opětovně spuštěny, aby nahradily ruský zemní plyn. Jinak hrozila krize.

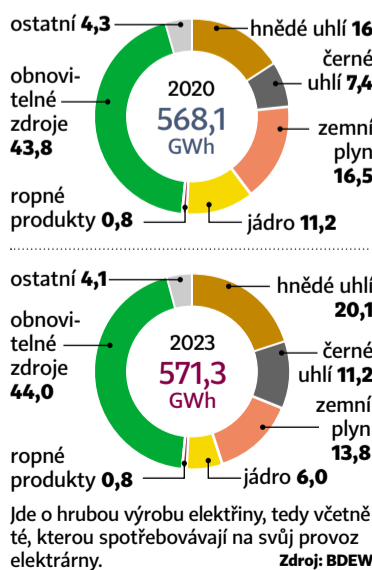
Podle původního záměru se měly „reaktivované“ kapacity odpojit někdy počátkem příštího roku. Místo toho ale zřejmě poběží blíže neurčenou dobu dál. Mluvčí spolkového ministerstva hospodářství listu Handelsblatt minulý týden potvrdila, že

se o tom „interně“ jedná a rozhodnutí padne v nejbližší době. Energetické koncerny potřebují mít jasno co nejdříve, aby se mohly na prodloužení provozu včas připravit, hlavně zavést dostatek paliva na elektrárnské skládky, ponechat si obslužný personál a případně provést technické revize zařízení.

„Zásobníky plynu jsou slušně naplněny. Pokud se nic nestane, nacházející zimu dobře zvládneme. Ale Německo přesto musí být ve střehu,“ vyjádřil se v časopise Die Zeit spolkový ministr hospodářství a ochrany klimatu Robert Habeck (Zelení).

Německo loni, kdy po napadení Ukrajiny tvrdě omezilo dovoz ruského zemního plynu a začalo s tímto palivem šetřit, přijalo v urychleném řízení zákon umožňující opět uvést do chodu uhelné elektrárny. Ty

Výroba elektřiny v Německu (celková výroba a podíly podle zdrojů v procentech)

byly odstaveny v předchozích letech z ekologických důvodů, ale udržovaly se jako rezerva pro případ nouze.

Válka na Ukrajině a následné drastické omezení dovozu ruského zemního plynu vše změnila a semaforová koalice loni v létě přišla s novým plánem. Místo zemního plynu, jímž se musí hodně šetřit, zůstane v energetickém mixu uhlí, jinak zemi hrozí nedostatek energie, jehož důsledkem by byla hospodářská krize.

Elektroenergetickou soustavu Německa tak od loňského října posílilo 11 uhelných elektráren s celkovým instalovaným výkonem přes 6000 megawattů. Současně byl vážně zpochybněn termín stanovený v koaliční smlouvě, podle něhož se země rozdělná s uhelnou energetikou nejpozději v roce 2038. Nyní je skoro jisté, že bude odložen.

„Nebýt opětovného spuštění rezervních uhelných elektráren, měli bychom v zimě 2022/2023 v energetice problémy,“ tvrdí Andreas Reichel, šéf energetiky Steag z Essenu.

Německo má v současné době kolem 130 uhelných elektráren, z toho se skoro polovina nachází ve spolkové zemi Severní Porýní-Vestfálsko. Naproti tomu v Porýní-Falci a Durynsku není žádná, upozornil časopis Manager Magazin.

Uhelné elektrárny se v roce 2020 v Německu podílely na výrobě elektřiny necelou čtvrtinou, během kritického roku 2022, kdy Rusko napadlo Ukrajinu, to bylo přes 31 procent.

Produkce elektřiny v Německu během letošního prvního pololetí meziročně klesla o 11,4 procenta na 234 gigawatthodin. Vzhledem k vysoké ceně se s ní začalo více šetřit.

■ Sociální systém

Ústavní péče v Česku vychází z 18. století a do budoucna se jí moc nechce. Jde o to, jak utratíme 19 miliard z EU

Michaela Ryšavá
michaela.ryšava@hn.cz

Ten plán se připravoval roky. Přechod ústavní péče na tu komunitní je trendem v celé Evropě. I unie tlačí na to, aby členské státy přesměrovaly klienty velkokapacitních zařízení domů do jejich domovů, případně alespoň do těch menších, v nichž si klient může více přizpůsobit režim svým potřebám. Proměna sociálních služeb pro zdravotně handicapované je i proto podmínkou pro čerpání miliard z evropských fondů. Jenže Česko se dlouho nemohlo na podobě plánu shodnout, vláda ho schválila až minulý týden a výsledek mnozí odborníci kritizují, podle nich velké změny nepřinesí.

Konkrétní cíle z něj úplně zmizely a spíše než plán na přeměnu připomíná studii, proč změny nejdu provést. Odborníci se proto obávají, že peníze půjdou spíše na zvelebování stávajících ústavů.

Přechod na komunitní služby je přitom základní podmínkou pro čerpání evropských fondů v hodnotě skoro 19 miliard korun. I proto bylo kolem akčního plánu v posledních měsících velmi rušno. Původní verze počítala s tím, že se 80 procent sociálních služeb přesune z velkých institucí do menších pobytových zařízení a do komunitních služeb poskytovaných lidem doma.

Tento návrh ale zablokovalo ministerstvo financí s tím, že na původní plán nejsou peníze ani pracovní síly. „Je to nepřipravené, byl by to obrovský náraz. Jak chcete dostat jedenáct tisíc lůžek do 12lůžkových domečků, které jsou 250 metrů vzdušnou čarou od sebe a pouze jeden takový na jedné

ulici. Kdo je bude spravovat, zajistíme pro všechny dostupnost pro terapeutické a lékařské služby?“ ptá se poradkyně ministerstva financí pro sociální služby Lenka Kohoutová, která je zároveň ředitelkou domova pro osoby se zdravotním postižením a domova seniorů Sulická v Praze.

Právě tím se ale podle některých názorů dostala do střetu zájmů, když bojuje i za vlastní fungování. Kohoutová to ale odmítá: „Sice vedu velkou sociální službu, ale desítky lidí jsem dostala za ty roky k rodině nebo do malých ubytovacích služeb či samostatného bydlení.“

Peníze z EU jsou podle ní jen na výstavbu domů, nikoliv na následný provoz. A ten je podle ní mnohem dražší než ve velkokapacitních zařízeních. „Ministerstvo práce a sociálních věcí se nezabývá ekonomickou linií,“ dodává s tím, že na trhu navíc není dostatek pracovních sil, které by mohly v komunitních domech pracovat.

Její slova podporuje i prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb Jiří Horecký. „Péče v komunitních centrech je většinou o 40 až 70 procent dražší. Pokud je klient soběstačnější, potřebuje jen nějakou kontrolu, chodí do chráněné dílny pracovat, pak může vyjít finančně neutrálně, ale obvykle je to dražší,“ dodává Horecký.

Ministerstvo práce a sociálních věcí coby předkladatel dokumentu tvrdí, že náklady na péči v obou druzích péče se těžko hodnotí. Předpokládá, že by měly být nižší, než tomu je v ústavech. Ty často sídlí v historických objektech, jako jsou napří-

Přič z ústavu Zdravotně handicapovaní by měli být spíše než v ústavních zařízeních doma. Tlačí na to mimo jiné Evropská unie, vláda ale od ambiciózního plánu podle odborníků spíše couvá. Foto: Profimedia

klad zámky. „Souvisí to i s provozními náklady, zejména energetické náročnosti,“ říká Jakub Augusta z tiskového oddělení resortu vedeného šéfem lidovců Marianem Jurečkou.

Status quo ústavních institucí nabourala v roce 2006 OSN, kdy přijala Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením. Podle ní má člověk se zdravotním postižením bydlet tam, kde si sám řekne. Nepředpokládá ale, že by někdo chtěl ve velkokapacitních domech bydlet.

Nevládní organizace upozorňují, že změny ministerstva financí zpočybňují deinstitucionalizaci a komunitní služby jako takové. „Probi-

halo dlouhé připomínkové řízení, kterého jsme se účastnili, po skončení ministerstvo financí dokument upravilo,“ uvádí předsdkyně Jednoty pro deinstitucionalizaci Terezie Hradilková s tím, že tento model péče je už dávno přežitý.

„Ústavní péče vznikala v 18. století, kdy sirotčince, invalidovny a ústavy pro choromyslné zachraňovaly ty, kteří by zůstali bez pomoci,“ říká Hradilková. Výzkumy podle ní jasně dokazují, jak instituce člověka oddělují od společnosti, deaktivují a brání mu v rozvoji. Podle ní je v Česku silná a vlivná ústavní lobby, která nechce přijmout změny.

„Ministerstvo práce je v podstatě v pozici vydíraného rukojmí, protože ministerstvo financí ví, že nebude-li schválen akční plán, nebudou uvolněny peníze z fondů,“ dodává ještě. A její slova podporují i další odpůrci finální úpravy. Například zástupce veřejného ochránce práv Vít Alexander Schorm: „Materiál určitě není ideální. Namísto deinstitucionalizace je patrná snaha k vylepšení podmínek v ústavech, to je osídlné.“

I přes kritiku Evropská komise jeho podobu již schválila, podmínkou nicméně je, že ministerstvo práce předloží do konce června 2025 pokračování strategie.

■ Dostupnost léků

S předpisem v ruce obíhala lékárny třetina lidí marně

Kristýna Mašková
kristyna.maskova@hn.cz

Už přes rok řeší Česko nedostatek základních léků. I když ministerstvo zdravotnictví tvrdí, že potíže jsou jen lokální, průzkum agentury MNFORCE ukazuje opak. Podle něj mělo do konce září problém se sháněním léků v lékárnách více než 40 procent Čechů napříč celou republikou. Obstarat se je pak snažili přes internet, své známé nebo v zahraničí.

Téměř každý čtvrtý měl potíže sehnat léky na předpis. U volně prodávaných medikamentů byl problém menší – problém s dostupností mělo 11 procent z tisícovky dotázaných. Dalším osmi procentům dotázaných se nedařilo sehnat volně prodá-

léky ani ty na předpis. Naopak bez komplikací sehnalo medikamenty 40 procent Čechů.

Nejhorší situace byla v Moravskoslezském kraji, kde předepsané léky klasickým způsobem nesehnala třetina lidí. Vyšší čísla byla i v Kraji Vysočina, kde měli dotázaní stejný problém s volně prodávanými léky i těmi na předpis, a to v 15 procentech případů. Celkově z průzkumu vyplývá, že ve více než polovině případů byl lékárník schopný poradit alternativu k chybějícímu léku. Přibližně každý pátý se nicméně rozhodl shánět léky jinde – dovozem ze zahraničí, zejména v menších obcích od známých nebo „z druhé ruky“ na internetu.

Právě před nákupem léků z internetu ale dlouhodobě varuje Státní úřad pro kontrolu léčiv (SÚKL). Inzeráty na antibiotika a další medika-

menty lze najít na bazarových portálech i sociálních sítích. Prodejci se ale tím dopouští přestupku, za který jim hrozí pokuta v řádu desítek tisíc korun. Nákupci pak riskují, že lék bude prošlý nebo s neznámým složením.

„Léčivé přípravky zakoupené od nelegálních prodejců mohou být padělký nebo nelegální léky. Mohou obsahovat i jiné nebezpečné látky než ty, které jsou uvedeny na obalu,

~
Více než 40 procent dotázaných viní z problémů ministra zdravotnictví Vlastimila Válka.

protože jejich kvalita není žádným způsobem ověřena,“ řekla dříve HN mluvčí SÚKL Klára Brunclíková.

Zásoby léků si přitom více než polovina Čechů doma nedělá. Celkem 55 procent z dotázaných v průzkumu uvedlo, že nepovažuje za nutné se zásobovat vůbec, necelých 36 procent si zakoupilo alespoň několik základních přípravků pro případ nouze. Obecně se tak lidé spoléhají na to, že v případě onemocnění najdou vše potřebné v lékárnách.

Praxe ale vypadala jinak. A více než 40 procent dotázaných viní z problémů s dodávkami léků současného ministra zdravotnictví Vlastimila Válka (TOP 09). Dalších 38 procent pak z nedostatku léků viní distributory, zatímco výrobce a jejich nepřipravenost označilo za původce nedostatku zhruba 10 procent respondentů.

Průzkum sledoval kromě léků i dostupnost lékařů. A i v tomto směru je situace složitá. Pětina lidí například uvedla, že v posledním roce měla největší problém se sháněním zubního lékaře. Nejhorší výsledky vykazoval Královéhradecký kraj, kde nového zubaře postrádala více než třetina lidí. Dalších 15 procent z celkového počtu respondentů hledalo jiné než zubní lékaře, ale byli také neúspěšní.

Z průzkumu také vyplývá, že když už pacienti doktora najdou, bývá příliš daleko. Přes třetinu dotázaných dojíždí za lékaři mimo město, v němž žijí, což může být v některých případech i několik desítek kilometrů. „Nyní jezdím se syny do 35 kilometrů vzdáleného města, blíž jsem nic nenašla,“ potvrdila běžnou praxi pro HN už dříve čtyřicátnice Lenka.

S přispěním Kristýny Matějkové

■ Fotovoltaika

Prodej Maliny by teď věřitelům přinesl jen tři procenta z pohledávek. Firmu má zachránit tajný čínský investor

Viktor Votruba

viktor.votruba@hn.cz

Poslat do konkurzu a rozprodat, nebo dát šanci na reorganizaci a další fungování? To je stěžejní otázka, kterou budou řešit věřitelé zkrachovalého Energetického holdingu Malina. Jsou jich téměř tři tisíce a v úterý se poprvé sejdou. Do insolvence, která je jednou z největších v novodobé české historii, šla firma v květnu se závazky za 1,4 miliardy korun. Na svém účtu přitom měla jen pár milionů. Dodavatel střešních fotovoltaických elektráren a tepelných čerpadel za sebou nechal tisíce domácností, kterým svěřily statisícové zálohy. To, co si objednaly, ale nedostaly.

Krizový management najatý firmou Misura information technologies, jenž od května do září Malinu v insolvenční věci vedl, upozorňuje, že rozhodující hlasování může ovládnout pár největších věřitelů, kteří budou chtít firmu poslat do konkurzu. Libuše Barková, podnikatelka, která za Misurou stojí, poukazuje hlavně na firmu Iceberg Comp s pohledávkou za 78 milionů korun.

Pokud by k rozprodeji firmy došlo nyní, přineslo by to podle současného šéfa holdingu Lukáše Uhlá nanejvýš několik desítek milionů korun a pokrylo by to jen zhruba tři procenta pohledávek věřitelů. „To by byl dost hrozný výtěžek,“ uvedl minulý týden Uhl během diskusí s novináři a veřejností. Zjištěné pohledávky věřitelů má nyní Malina za 706 milionů. „A vedle toho jsou ještě závazky u lidí, kteří neodstoupili od smlouvy, a ty jsou v podobné výši,“ sdělil Uhl.

Do Maliny nastoupil Uhl koncem září. Dříve působil jako provozní

a poté generální ředitel společnosti DámeJídlo (nyní Foodora), jako krizový manažer řešil problémy firmy Zoot a pracoval pro insolvenčního správce a věřitele v insolvenčním řízení Pietro Filipi.

Uhl deklaroval zájem Malinu reorganizovat. Navázal v tom na předchozí krizové vedení, které se snažilo o totéž. Přijal přitom i reorganizační plán, jenž vznikl za působení Misury a Mariana Kláška, kterého na krizové vedení Maliny firma Misura najala.

Reorganizační plán spočívá hlavně v tom, že si klienti, kteří už Malině zaplatili statisícové zálohy a stále nic nemají, připlatí 20 procent k celkové ceně zakázky. V průměru jde asi o 100 tisíc korun navíc oproti původně dojednané ceně. Nicméně částka by se měla platit až po dokončení zakázky, nikoliv předem. Klienti by se tedy nemuseli bát, že firmě dají další peníze a opět se ničeho nedočkají.

Podle Uhlá je to vůči klientům nefér, ale pokud má Malina zakázku dokončit, jinak to nejde. Kvůli svému předchozímu špatnému hospodaření se totiž vybrané zálohy, které měly sloužit hlavně na nákup materiálu, ve firmě rozplynuly. Policie vyšetřuje i verzi o úmyslném vyvádění peněz z firmy.

Podle Uhlá Malina po schválení reorganizace všechny stávající smlouvy plošně vypoví. Stejně už jsou po termínech a Malina nemá šanci je plnit. Místo nich pak začne podepisovat smlouvy nové se zmíněným dodatkem. S každou dokončenou zakázkou se balík dluhů Maliny snižuje, což je výhodné i pro věřitele.

Uhl také tvrdí, že Malina jedná s čínským investorem, jenž by do holdingu po schválení reorganizace vstoupil. Zatím se ale neví, o koho jde. „Jednání s čínským investorem jsou v pokročilém stavu. Veřejnosti se musí představit sám,“ řekl Uhl a dodal, že investor už provádí nábor nového personálu na hlavní pozice ve firmě.

Čiňané by Malinu podle Uhlá využili pro vstup na evropský trh a zkrachovalá společnost by jim mohla pomoci s novými zakázkami. Se vstupem nového investora by měla zaniknout současná akcionářská struktura a mělo by dojít k úpi-

su nových akcií. Nyní je podle Uhlá jediným akcionářem Cyril Regner, který dlouhodobě pobývá v zahraničí a ani Uhl se s ním osobně nikdy nenesetkal. „Podle toho, jak jsem viděl výpisy a jeho akcie, tak je stoprocentním majitelem firmy,“ řekl Uhl.

Barková z Misury však jeho stoprocentní vlastnictví zpochybňuje. Podle ní má Malina ještě minoritní akcionáře. Uváděn bývá například bývalý předseda představenstva Jan Urban nebo Jáchym Bém, syn bývalého pražského primátora Pavla Béma. Ostatně v době, než se Malina dostala do insolvence, seděl Jáchym Bém v její dozorčí radě.

Na Bémovy má vazby i Libuše Barková, která s Pavlem Běmem spolupracovala a díky němu se k Malině dostala. Teď ale její firma hrozí Malině žalobou. Misura si nárokuje proplacení služeb, za které nedostala zaplacené.

Od května zajišťovala Malině za více než milion korun měsíčně krizové řízení. Smlouvu později kritizoval insolvenční soud a insolvenční správce Rudolf Vinš, který v září Misuře zastavil platby. Současné vedení fotovoltaické firmy následně smlouvu vypovědělo a nechalo zástupce Misury ze sídla Maliny vyvést. Podle Barkové násilně.

Šéf Maliny Lukáš Uhl Klienti solární firmy si podle něj budou muset připlatit 20 procent z ceny zakázky, aby se dočkali jejího dokončení. Foto: Energetický holding Malina

■ Životní prostředí

Energoaqua může za otravu Bečvy, soudu jí ale trest nedal

Martin Biben

martin.biben@hn.cz

Případ havárie na řece Bečvě, ve kterém v pondělí padl u Okresního soudu ve Vsetíně rozsudek, bude mít pokračování. Státní zástupce se odvolá proti verdiktu, podle něhož sice otravu řeky v září 2020 způsobila rožnovská společnost Energoaqua, trest ale žádný nedostala. Žalobce nesouhlasí, že odpovědnost firmy není trestní a usmrcení desítek tun ryb kyanidy byl nejspíš jen přestupkem, kterým se má zabývat Česká inspekce životního prostředí. Stejně tak se odvolá proti zproštění obžaloby u ředitele podniku Oldřicha Havelky.

Soudkyně Ludmila Gerlová rozsudek vysvětlila tím, že se nepodařilo

zjistit, co přesně se v podniku před otravou řeky stalo. A proto společnost nedala trest, byť ji označila za viníka. V případě ředitele Havelky soud rozhodl, že žalovaná věc není trestným činem.

„Počítám s tím, že Energoaqua s rozsudkem vzhledem k tomu, že konstatuje její vinu, spokojená nebude a odvolá se. Ale já se také odvolám, takže případ půjde ke Krajskému soudu v Olomouci. Protáhne se tak nejméně do příštího roku – kauza je to skutečně rozsáhlá a komplikovaná,“ sdělil HN vsetínský státní zástupce Jiří Sachr.

Trvá na tom, že za otravu řeky by firma trestní odpovědnost nést měla. „Soudkyně přichází s právní konstrukcí, že jednání lidí, kteří havárii zavinili, není možné přičítat právnické osobě. S tím nesouhlasím,“ řekl.

Podobně není spokojený asi se zproštěním viny v případě jejího ředitele Oldřicha Havelky. „Soudkyně konstatovala, že skutek se stal, ale není trestným činem, protože on měl rozhodnutí státních orgánů, že tak může konat. Což si myslím, že není úplně pravda, a navíc to není úplně rozhodující,“ míní Sachr. Žalobce naráží na vyřazení takzvaných lagun, ve kterých se měly zachytit škodlivé

~
Žalobce nesouhlasí, že odpovědnost firmy není trestní a usmrcení tun ryb byl jen přestupek.

kaly z čističky v rožnovském areálu. Jenže to měla firma povolené od stavebního úřadu při městském úřadu v Rožnově.

Havelka na žádost HN o rozhovor a zaslání otázky reagoval pouze větou, že on se nemá proč odvolávat. Zda se ale odvolá společnost, nesdělil.

Česká inspekce životního prostředí se případem podle ředitele Petra Bejčka bude zabývat až ve chvíli, kdy obdrží pravomocný rozsudek. „Pokud se jedna ze stran odvolá a případ bude pokračovat před krajským soudem, tak čekáme až na výsledek. Pak bychom začali podle zákona bud nějaké kontroly, nebo hned přestupkové řízení. To ale nechci předjímat,“ uvedl nový ředitel úřadu.

Inspekce byla po havárii v roce 2020 kritizována za pozdní a nedostatečné odebrání vzorků i za to, že

několik dní po nehodě okamžitě vyloučila z okruhu podezřelých blízkou chemičku Deza. Což udělalo z havárie velkou politickou kauzu, kterou se začal zabývat i parlament. Továrna totiž patří do holdingu Agrofert, jež tehdejší premiér Andrej Babiš (ANO) vložil do svěřenských fondů.

Soudkyně nyní vycházela zejména ze závěrů znaleckých posudků expertů z Jihočeské univerzity a soudního znalce Jiřího Klicpery, na základě kterých policisté rožnovskou čističku obvinili. Odborníci argumentovali hlavně skutečností, že voda v řece obsahovala kromě kyanidů, které ryby zabíjely, také stejné kovy jako průmyslové odpadní vody čištěné v Rožnově. Tamní provoz navíc podle expertů i policistů fungoval 20 let bez potřebných povolení, jasných pravidel i bez kvalifikovaného personálu.

■ Rozhovor

Umím si vybrat kvalitní lidi a motivovat je, říká manažer roku Převrátil z Chart Ferox

Adam Mašek
adam.masek@hn.cz

Děčínská společnost Chart Ferox patří mezi největší dodavatele skladovacích kapacit pro technické plyny na světě. Kromě jejich přepravy a uskladňování pro běžné průmysly se v uplynulých letech začala orientovat i na zakázky související například s komerčními lety do vesmíru. „Jde o projekty za desítky milionů korun pro globální lídry v těchto oborech. V poslední době jsme se posunuli z výrobkově orientované firmy do projektově orientované,“ říká v rozhovoru pro HN generální ředitel podniku Bronislav Převrátil. Firma chce podle něj hrát klíčovou roli i v rostoucím byznysu kolem vodíku.

Letos jste se stal Manažerem roku, což je prestižní soutěž vyhlašovaná Českou manažerskou asociací. Je pro vás ocenění přínosem a v čem?

Rozhodně, ocenění vnímám jako zcela klíčovou věc. Věřím, že díky ní dojde ke zviditelnění firmy na trhu práce, což nám pomůže přilákat talenty. Zatím to plní svůj účel, ohlas na sociálních sítích byl značný a věříme, že se nám díky tomu začne na naše pracovní nabídky ozývat více lidí i z velkých měst, jako je Praha. Chceme tu mít špičkové lidi.

Jak těžké bylo ocenění získat? A jaký jste vlastně manažer?

Procházíte několikakolovým výběrovým řízením, kde prezentujete, jaké máte výsledky, cíle, vize či strategie. Jakým způsobem pracujete s lidmi a jak je motivujete, abyste společně jako firma těchto cílů dosáhli. Jde o několikaměsíční a poměrně náročný proces. Osobně si myslím, že jsem silný ve sledování a odhadování nových trendů. A že si kolem sebe umím vybrat kvalitní lidi, které dokážu motivovat tak, abychom společně došli tam, kam potřebujeme.

Vaším hlavním byznysem je výroba zásobníků na přepravu a skladování zkapalněných technických plynů. O jaké plyny jde konkrétně a v jakých průmyslech se nejvíce využívají?

Jde například o kyslík, který se ve velkém využívá ve zdravotnictví. Dále jde o oxid uhličitý, který nachází velké uplatnění v potravinářství. A například ve svařování a těžkém průmyslu je to zase argon či dusík. Dodávky pro tyto průmysly u nás naprosto dominují. Druhý v pořadí je zkapalněný zemní plyn, zkapalněný bioplyn a vodík. Ty se zase využívají například v čisté mobilitě. Třetí v pořadí jsou speciální projekty a trhy či aerospace.

Vnímáte, že aktivita v oblasti vesmírného průmyslu roste?

Ano, na trhu je nyní řada soukromých aktivit, do kosmu se létá více než v minulosti a i my to pocítujeme na zakázkách. Momentálně vytváříme palivové systémy pro největší vesmírné rakety světa, které patří největším soukromým firmám v oblasti kosmonautiky.

Můžete je jmenovat?

V tomto nemohu být konkrétní. Nicméně je to zakázka na palivové nádrže na zkapalněný zemní plyn, popřípadě na zkapalněný vodík o kapacitě milion litrů.

Aby raketa vůbec vzlétla, je zapotřebí, aby se tyto nádrže vyprázdnily dvě. Pro představu: jedna taková nádrž dokáže vytopit celé panelákové sídliště na celou zimu, tolik energie je v ní ukryto. Bavíme se tedy o zakázce za vyšší desítky milionů korun.

Jde přitom o několik zásobníků, které putují nejprve z Děčína přes Labe do Hamburku a pak do USA.

Nádrž, o které se bavíme, má šest metrů v průměru, 60 metrů na délku a váží 260 tun. Pozemní či železniční cesty tak nepřicházejí v úvahu.

Manažer roku Bronislav Převrátil působí v děčínské výrobní firmě Chart Ferox už 18 let. Z toho 5,5 roku jako generální ředitel. Foto: HN – Honza Mudra

Bronislav Převrátil (44)

■ Má doktorát z inženýrství na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Pracovní kariéru začal v akademickém prostředí, poté se přesunul do komerční sféry. V Chart Feroxu pracuje nepřetržitě 18 let. Přes různé manažerské pozice se dostal až na pozici generálního ředitele. Firmě šéfuje bezmála 5,5 roku.

■ V říjnu získal prestižní ocenění České manažerské asociace Manažer roku 2023. Do soutěže, která funguje od roku 1993, jsou účastníci nominováni komisí ČMA. Dřívějšími vítězi byli například Zbyněk Frolík z Linetu, Jaroslava Valová ze Siko, Diana Rádl Rogerová (tehdy za Deloitte), Jan Lát z firmy Beneš a Lát a mnozí další.

Kolik zásobníků jste do USA už dodali?

Vyšší jednotky, čímž jsme si vytvořili solidní základ i pro budoucí dodávky. Zákazník je spokojený, máme všechny potřebné certifikace a ty není vůbec jednoduché získat. Společně s celým Chart Industries do tohoto segmentu pronikáme a chceme počet zakázek i dodávek navyšovat.

Na jaké trhy nejvíce dodáváte?

Standardní technické plyny vozíme spíše po Evropě, tyto speciální projekty jsou pro celý svět, primárně tedy USA.

Co se děje na trhu v oblasti vodíku?

Odpověď rozdělím na Česko a na svět. Tady u nás nikdy nebudeme mít možnost ekonomicky výhodně vyrobit zelený vodík z čisté energie. Je to dáno naší polohou a klimatickými podmínkami: tolik tu nesvítí, nefouká a nejsou zde nějaké opravdu velké toky. Česko může v tomto směru realizovat pouze dílčí

projekty. Nicméně v čem vidím velkou budoucnost, je import vodíku.

Vodík se bude vyrábět tam, kde budou kapacity pro výrobu zelené energie. Kde to podle vás bude?

Budou existovat čtyři proudy, které budou vyrábět zelený vodík pro užití v Evropě. První půjde přes Španělsko ze severní Afriky ze zemí, jako je Alžírsko, Maroko nebo Tunisko, kde jsou velké solární elektrárny. Druhý tok půjde z Řecka či Makedonie, kde je kombinace solární energie a hydroenergie. Třetí tok půjde od Severního moře a od Baltu, kde je silná, levná a stabilní výroba energie z větru. Čtvrtý půjde ze Skandinávie a Islandu, kde jsou také silné vodní elektrárny. Výroba zeleného vodíku z hydra je obecně nejvíce ekonomická, protože tyto toky jsou silné, tečou 24 hodin denně, sedm dní v týdnu a amortizace tohoto drahého zařízení se rozkládá do stabilní výrobní kapacity.

A jaké bude užití?

Primárně v nákladní kamionové a lodní dopravě, v aerospace a u letadel. Ostatní varianty nejsou tak atraktivní. Výhody vodíku jsou, že je lehký a vejde se do malého prostoru. Skladovaný bude ve formě kapaliny, nikoliv stlačeného plynu tak, jak to vidíme v některých autech. Tím významně změní svůj objem. A přispěje to i k větší bezpečnosti, protože v nádržích bude výrazně nižší tlak.

A v energetice?

Může sloužit pro nějaké záložní řešení zelené energie používané na tzv. peak shaving, kdy dochází k velkému převisu energie z obnovitelných zdrojů. V tu chvíli by se mohl zapnout elektrolyzátor na výrobu vodíku a očesávat tuto špičku. Mohli bychom si to představit jako takové přečerpávačky.

Měli jste v poslední době nějakou zakázku v oblasti vodíku?

První velká zakázka za nižší stovky milionů už je na stole. V Evropě bude vytvořena největší skladovací kapacita kapalného vodíku na světě, kam budeme dodávat. Zákazníka opět nemohu jmenovat, ale mohu říct, že jde o jednu z největších plynářských společností světa a ta skladovací kapacita bude v Beneluxu. Očekáváme, že do tří let bude v Evropě vytvořena reálná ekonomika založená na kapalném vodíku. Tam vidíme příležitost, protože zde bude potřeba vybudovat distribuci a skladování.

Někteří experti na trhu včetně ministra dopravy Martina Kupky říkají, že vodík nebude ideálním řešením v osobní dopravě. Proč?

Primárně proto, že zde už není prostor: dominovat bude elektromobilita, kde je vytvořena infrastruktura, která se bude nadále budovat. Byl určen jiný směr. Vodík může být jen doplněk, alternativa. Navíc je pro osobní auta drahý. Objem spotřebovávaného vodíku u auta je pět až šest kilo a to je málo. U běžné lodi hovoříme o stovkách kil, u zaoceánské o tisících a u letadel také o nižších tisících. Zde to ekonomicky vychází, u osobních aut ne.

Vloni činil provozní výsledek vašeho hospodaření 303,4 milionu při tržbách okolo 2,4 miliardy korun. Meziročně šlo o pokles provozního výsledku hospodaření asi o 115 milionů korun. Čím to bylo způsobeno?

Byly tři hlavní důvody. Prvním bylo dramatické navýšení ceny zemního plynu, potažmo LNG, a s tím související posuny v čase prodeje našich rozpracovaných projektů. Druhým bylo navýšení cen energií o 233 procent meziročně, což znamenalo zvýšení nákladů asi o 28 milionů korun. Třetím pak inflace a s ní spojené navýšení cen vstupů u našich dodavatelů.

V Královských školách se děti učí tak trochu jinak

V důsledku globálních trendů, jako je například digitalizace a využívání umělé inteligence, by mělo do roku 2030 zaniknout zhruba 330 tisíc pracovních míst. Podle studie, kterou publikovala poradenská společnost Boston Consulting Group, ale zároveň přibližně 600 tisíc jiných pracovních pozic vznikne. Při takovém tempu technologických změn změní současní středoškoláci v průběhu své pracovní kariéry pětkrát až šestkrát typ vykonávané práce. O tom, zda je české školství na takovou budoucnost připraveno, hovoří Vratislav Nejedlý, investor do vzdělávání a zakladatel řetězce Královských škol.

Jedna z pražských Královských škol. Výuka zde s ohledem na kvalitu probíhá v malých skupinách. Zdroj: EDUCA

Dokáže české školství připravit současné studenty na změny, ke kterým v relativně krátké budoucnosti dojde?

To je otázka, kterou pravidelně kladu pedagogům v našich školách. Podle mě je klíčem k budoucí prosperitě celostní program poznání a znalostí. Celostní znalosti má dítě získávat cestou objevů. Motivují proto učitele, aby nechávali děti nacházet kontext a poznávat smysl vývoje cestou virtuálních výletů do historie a diskusemi, k nimž učitelé žáky vedou. Dítě má pod vedením zkušeného pedagoga dojít k mnoha věcem samo. A protože na Královských školách učíme v souvislostech, a ne podle jednotlivých disciplín, jsou pak všichni naši žáci bez rozdílu schopni získané poznatky spojovat.

Jak je možné při tomto přístupu k výuce věnovat pozornost každému jednotlivci?

Výuka u nás probíhá v malých skupinách, zhruba do 15 dětí, což nám umožňuje silně rozvíjet u nich to, co jim jde nejlépe. V oblastech, ve kterých dítě spíše tápe, jej zase umíme podpořit tak, aby neskončilo v podprůměru. Nechceme všechny vtěsnat do jedné krabičky, brzdit talenty a srážet je na průměr. Talentovaní žáci mohou celou třídu táhnout vzhůru, a záleží jen na učitelích, jak ostatním pomůže dotáhnout se k nadprůměru. Proto jsou absolventi našich škol připraveni na požadavky, které na ně klade znalostní ekonomika mnohem lépe než studenti z veřejných škol.

Čím se vámi zřizované Královské školy odlišují od běžných veřejných škol?

Snažíme se co nejdříve propojovat vzdělávání s výzkumem a průmyslovými aplikacemi. Ale jen znalost českého jazyka k tomu nestačí. Jsme malý národ na to, aby nám v rodném jazyce byly dostupné nejnovější poznatky, kterými žije věda a co zvládají moderní technologie. Proto u nás v Královských

školách souběžně kombinujeme dva jazyky. Musíme dokonale mluvit a psát česky. Mateřština nás svazuje s našimi předky a národní kulturou. Také však musíme mít stejně vysokou úroveň znalostí angličtiny. Ne jedno, nebo druhé, ale obojí. U nás to děláme tak, že každý předmět vyučují společně dva rodilí mluvčí s pedagogickým vzděláním. Děti se mohou vyjadřovat v té řeči, v níž se v tu chvíli a v tom předmětu cítí komfortněji. Učíme je tím i myslet v obou jazycích. Bez znalosti angličtiny se svět jen těžko chápe v souvislostech. A u nás v Česku je bohužel jazyková výuka zatím dost těžkopádná a laxní.

Je tedy chyba v systému veřejného vzdělávání?

Jde o volbu, jak a v čem chce země v budoucnu dominovat. Samotný systém vzdělávání to z velké části předurčuje. V USA například soukromý sektor garantuje vzdělání, které zemi přivedlo k dominanci na poli biomedicíny. Japonsko naopak vede ve vědách o materiálu. My se v Evropské unii zabýváme tak trochu vším a zároveň ničím. Roztříštěností ztrácí evropské vzdělávání potřebnou dynamiku. V USA, Japonsku a Jižní Koreji má soukromý sektor podíl na investicích do vzdělání kolem 64 procent. V EU o pětinu méně. Proto teď v Evropě překotně doháníme integraci rozdílných úrovní školství. Cílem je zajistit dětem větší flexibilitu k uplatnění na trhu práce, až jednou dostudují. A právě proto se v Královských školách učí jinak. S podporou fondu EDUCA se snažím alokovat soukromé finanční zdroje do vytváření menších, ucelených vzdělávacích úrovní, které nabízí kvalitní vzdělání, ale současně k němu poskytují přístup, jenž se nedá označit jako elitářský. Někdy se nás naši kolegové z veřejných škol škodolibě ptají, zda vysoká náročnost bilingvní výuky nesráží valnou část našich žáků do podprůměru. Nám se taková obava při počtu 15 dětí v jedné třídě nepotvrzuje.

Velkou výzvou pro budoucnost je využívání umělé inteligence. Připravujete své žáky i v této oblasti?

Usiluji o to, abychom umělou inteligenci (AI) začali co nejdříve zapojovat do výuky. Vyhnout se tomu není podle mě správné. Dosud byla každá technologie v oblasti umělé inteligence zaměřena na jeden druh problému. ChatGPT tohle mění. Jednoduchá komunikace přes internet neskutečně demokratizuje přístup k umělé inteligenci a otevírá její využití komukoliv na světě. Většina expertů v oboru AI očekává, že něco, co efektivně zastoupí lidskou kreativitu, vyvineme v následujících deseti až třiceti letech. To je obrovsky rychlé tempo. Musíme se připravovat na to, že jednoho dne možná skutečně předáme lidskou kreativitu kybernetickým strojům. A ony nás v kreativě patrně předčí. Není proto divu, že fenomén AI působí mezi filozofy, psychology a také učiteli neklid. Zůstávám optimistou ohledně možností, jak dál rozvíjet lidský intelekt, pěstovat v dětech schopnost analyticko-syntetické činnosti s umělou inteligencí za zády. Jen sžívání se s AI ve výuce mi připomíná hlemýždí tempo vstupu internetu do českých škol.

V čem konkrétně?

Když slyším nářky, že umělá inteligence nakonec degraduje obecnou vzdělanost, prožívám jakési „déja vu“. Vybaví se mi někdejší pochyby, zda všeznalý strýček Google neodvede mládež od studia. Ale skutečně máme znát přesné datum bitvy na Bílé hoře, když to lze najít v Googlu? Anebo máme spíš rozumět kontextu toho, co po Bílé hoře v českých zemích následovalo? Právě tímto kontextem, nejen dotazy, musíme Chat GPT nakrmit, chceme-li získat maximum z toho, co dnes dovede. Že budou studenti s pomocí AI podvádět s úkoly, které mají prověřit jejich znalosti? Tak prostě zvedněme laťku, pod níž musí projít. Zavedme hybridní modely – doma můžeš klidně pracovat s pomocí AI, ale dostaneš mnohem ambicióznější úkol. Ve škole budeš řešit písemku jen ty sám a požadavky budou mírnější. Nebojme se učit děti pracovat s AI tím, že je necháme ji využívat. Ale mluvm s nimi o etickém rozměru práce s kybernetickým strojem.

Je potřeba v období rychlého nástupu umělé inteligence nově definovat proces vzdělávání?

V Česku jde spíš o to, jak naučit děti lépe spojovat fakta a rozumět jejich souvislostem. Vzdělanost a intelekt je přece opřen o fakta v naší paměti. Nejde být inteligentní, a tedy schopný řešit velmi komplikované problémy, aniž bych měl v paměti obrovskou škálu informací, kterou umím vidět v souvislostech. Neuronová síť modelu GPT je zdánlivě inteligentní právě proto, že má v paměti otisk obrovské sady faktů a dokáže z nich udělat syntézu, i když jen statistickou. Proto vám udělá rešerši z bezpočtu článků, ale nedokáže zatím podat matematický důkaz. Demonstruje nám však, jak naivní a krátkozraké je tvrdit, že nepotřebuji znát souvislosti. Tím zásadním ve vzdělávání tedy je, jaký přístup volíme k osvojování si faktů v kontextu.

Jaký je váš plán na zavádění umělé inteligence do výuky?

Debatujeme teď s mým spolupracovníkem Ondřejem Vaňkem, absolventem ČVUT v oboru aplikované umělé inteligence o tom, zda a jak by ChatGPT mohl pomoci učitelům více individualizovat výuku. A doufám, že společně dokážeme najít nějaké průlomové řešení. Dialog s kybernetickými stroji už dnes umožňuje svěřovat technologiím daleko větší úkoly a role, a to včetně rolí ve školství. Ale nemyslím si, že technologie mohou nahradit učitele. Je to člověk, který předává motivaci, probouzí v dětech zvědavost a dá jim ten kouzelný pocit radosti z poznání. U nás se snažíme v dětech vzbuzovat nadšení k digitálním technologiím. Základy programování například vidíme jako cestu k digitální gramotnosti a k bezpečnému pohybu v digitálním světě. Ukazujeme jim, jak lze ovládat a využívat jednotlivé prvky v digitálním světě a jak je případně změnit, když něco potřebuji mít jinak. K tomu je ale potřeba také intelektuální zázemí. Technologie nám ukazují směr, kterým se osvojování a zpracování informací bude ubírat. Navigují nás, kam upřít pozornost v oblasti základního vzdělávání.

Vratislav Nejedlý

Založil a financuje řetězec Královských škol, které představují největší soukromé vzdělávací zařízení v Praze. Patří do něj šest škol s celkovou kapacitou 1200 míst, a to pro děti od předškolního věku až po maturanty. Ve všech svých školách propaguje bilingvní, česko-anglickou výuku.

■ Energetika

Rusko staví obří komplex na zkapalňování plynu. Klíčová zařízení dodává přes třetí země Západ

Václav Lavička
vaclav.lavicka@hn.cz

Mohutné bagry se na západosibiřském Gydsém poloostrově zahryzly do dna Karského moře, jež je po většinu roku zamrzlé. Ruští ekologové varují, že to napáchá nenahraditelné škody na mořské fauně. Místní Němci, z nichž se mnozí stále živí pastevním chovem sobů, mají obavy o svá stáda. Ale ruský koncern Novatek má zelenou. Od roku 2017 tam staví obří komplex na zkapalňování zemního plynu. K projektu Arctic LNG-2 v hodnotě 25 miliard dolarů na samotném počátku přitáhl západní firmy, z nichž některé v podniku získaly menšinové podíly a staly se dodavateli klíčových zařízení i materiálů.

To vše bez ohledu na to, že Moskva na jaře roku 2014 nezákonně anektovala ukrajinský Krym a Západ zakázal do Ruska vyvážet mimo jiné „zboží strategického určení“, včetně zařízení a komponentů pro energetiku.

Západní partneři v dodávkách pro projekt pokračovali i poté, kdy Rusko koncem loňského února napadlo Ukrajinu. Evropská unie, USA a Japonsko krátce poté ohlásily nové protiruské sankce, ale Brusel současně firmám poskytl do 27. května lhůtu, aby mohly dostát svým smluvním závazkům vůči Novateku.

Jenže podle německého časopisu Der Spiegel západní společnosti i po uplynutí této „právně podložené lhůty“ dodávaly pro arktický LNG projekt přes třetí země. Nedávno byly v murmanském přístavu z čínského nákladního plavidla vyloženy dva LNG moduly (urychlují a zlevňují výstavbu) zkonstruované podle fran-

couzské technologie, zjistili němečtí novináři.

Porovnájí-li se satelitní snímky Arctic LNG-2 z loňského léta s těmi letošními, pak je podle citovaného zdroje zřejmé, že stavebních jeřábů tam neubýlo a práce bez ohledu na sankce pokračují. Celý mohutný komplex složený z „plovoucích objektů“, doplněných o pobřežní infrastrukturu, bude mít tři zkapalňovací jednotky, každou o kapacitě 6,5 milionu tun LNG ročně. Zatím je dokončen z necelé jedné třetiny a komerčně by se měl začít využívat během příštího roku.

„Byla-li účast západních firem na ruském prestižním LNG projektu po anexi ukrajinského Krymu na jaře roku 2014 sporná a pochybná, pak po napadení Ukrajiny koncem února 2022 je to blamáž,“ konstatuje Der Spiegel. Jeho text vznikl ve spolupráci s několika investigativními novinářskými weby, například Anti-Corruption Data Collective.

Společnosti Novatek, jež je v Rusku druhým největším producentem zemního plynu hned za Gazpromem, v realizaci prestižního projektu vydatně pomohla společnost Linde plc. Ta vznikla v roce 2018 spojením německé Linde AG, největšího světového producenta průmyslových plynů, s americkou firmou Praxair. Zaregistrovala se v Irsku, hlavní správní sídlo má ale v Británii.

Linde byla spolu s francouzskou firmou TechnipFMC a ruským Nipigazem v letech 2017–2021 součástí společného podniku, který stavbu projektoval. Firma také slíbila, že

dodá výměníky tepla, jež jsou pro ochlazování zemního plynu nezbytné. Spolková vláda – ještě za Angely Merkelové – dokonce uvažovala o tom, že bude tuto dodávku garantovat. Ale nakonec od toho z politických důvodů odstoupila.

Společnost Linde právě kvůli výrobě výměníků tepla založila společný podnik s petrohradským výrobcem energetického zařízení Power Machines. Ruská firma na své webové stránce uvádí, že podle objemu zařízení instalovaného u zákazníků patří v daném oboru mezi pět největších výrobců světa.

„Zastavili jsme veškeré rozpracované projekty s právníky osobami, které podléhají protiruským sankcím,“ prohlásil loni na jaře šéf Linde Sanjiv Lamba. Firma ovšem využila „přechodného období“ a loni dodávala Novateku do stanovené lhůty (27. května). Stejně jako mnohé další společnosti.

Nezávislá organizace Anti-Corruption Data Desk s odkazem na investigativní článek francouzského listu Le Monde uvádí, že společnost Technip, jež s Novatekem před napadením Ukrajiny uzavřela kontrakt v hodnotě sedm miliard dolarů, po-

kračovala v dodávkách až do konce loňského května. Blíže nespecifikované komponenty dodala i letos v říjnu, ale hájí se tím, že šlo o položky mimo sankční seznam.

Máslo na hlavě mají četné další západní firmy, například americký dodavatel turbín Baker Hughes, britský specialista na kryogeniku (fyziku nízkých teplot) Hill & Smith či italská Saipem dodávající mimo jiné elektrické kabely. Francouzský koncern TotalEnergies sdělil, že na projekt už žádný kapitál neuvolňuje. Hlavní akcionář projektu Novatek se k článku Der Spiegelu odmítl vyjádřit.

Arctic LNG-2. Komplex na zkapalňování zemního plynu bude mít tři jednotky, každou o kapacitě 6,5 milionu tun LNG ročně. Zatím je dokončen z necelé třetiny. Foto: Profimedia

■ Analýza

Zaútočí Írán na Izrael? Spíš pošle spojence, které si vyzbrojil

Pavel Novotný
p.novotny@hn.cz

Snaží se ovládnout blízkovýchodní region, zlikvidovat Izrael a nedopustit spojenectví židovského státu s ropnými monarchemi z Perského zálivu. Írán teď může překazit i očekávaný vpád Izraelců do Pásmu Gazy. A to skrze své spojence v regionu – tedy šíitské milice v čele s Hizballáhem – které by svými útoky donutily Tel Aviv změnit plán.

„Region je nyní jako sud prachu,“ prohlásil iránský ministr zahraničí Hosejn Amírabdolláhján, podle něhož se napjatá situace může „rychle vymknout kontrole“. Podle teheránského šéfdiplomata se tak stane, pokud Izrael a Spojené státy „okamžitě neukončí zločiny proti lidskosti

a genocidu v Pásmu Gazy“. Podobné formulované výhrůžky Teherán používá často a v klidnějších dobách by je zpravodajské agentury patrně ani nezaregistrovaly.

Jenže Izrael se teď rozhodl zničit palestinské extremisty z hnutí Hamás a chystá se zřejmě k pozemní operaci proti Pásmu Gazy. Reaguje tak na teroristický útok islamistické organizace na svém území, který začal 7. října a zahynulo při něm přes 1400 jeho občanů.

Írán akci Hamásu přivítal, přestože tvrdí, že s ní nemá nic společného. Teherán přesto připouští, že hnutí podporuje nejen ideologicky, ale i finančně. Jinými slovy, sunnitský Hamás je favoritem šíitského Íránu – i když je rozděluje pojetí islámu, spojuje je nenávisť k Izraeli. Otázka je, jak se teď Írán zachová. Pokud by vstou-

pil do plnohodnotné války s Izraelem a Spojenými státy, rozpoutal by střet, který by jej mohl zničit.

Washington už do Středomoří vyslal dvě letadlové lodě a oznámil, že do oblasti nasadí i systémy protiletectvé obrany THAAD a Patriot. Další američtí vojáci pak budou v pohotovosti. Tyto kroky mají jasný cíl: odradit Írán a jeho spojence od případného útoku na Izrael.

~
Hnutí Hizballáh je Íránem přímo řízené a patří teď k nejvážnějším hrozbám pro Izrael.

Teherán se proto navzdory vyhrocené rétorice pravděpodobně přidrží obvyklé taktiky a na Izrael i USA pošle své spojence, které si k tomu vyzbrojil. V Iráku už začaly milice napojené na Írán útočit na základny, kde slouží američtí vojáci. Spojené státy už nařídily částečnou evakuaci personálu.

Přes Sýrii, která je blízkým spojencem Teheránu, pak proudí k severní izraelské hranici Íránem dodávané či zaplacené zbraně. Na což už reagovali vojáci židovského státu – zaútočili na letiště v Aleppu i překladiště v Damasku. Výzbroj zřejmě směřovala k libanonskému hnutí Hizballáh, které operuje při hranici s Izraelem, sdružuje tamní radikální šíity a – na rozdíl od Hamásu – je Íránem přímo řízené.

Právě Hizballáh teď patří k nejvážnějším hrozbám pro Izrael. Pokud se

rozhodne ze severu naplno zaútočit na židovský stát, zkomplikuje jeho vojákům situaci. Izraelská armáda bude muset bojovat na dvou frontách a je otázka, zda v takovém případě zvládne provést pozemní operaci proti hnutí Hamás v Pásmu Gazy.

Navíc už nyní střety s Hizballáhem probíhají a izraelské ministerstvo obrany oznámilo, že chce přestěhovat do vnitrozemí obyvatele 14 obcí blízko Libanonu. Stát už předtím evakoval bezmála tři desítky obcí, které se nacházely ve vzdálenosti kolem dvou kilometrů od hranice. Vylidnilo se i město Kirjat Šmona.

Izraelský premiér Benjamin Netanjahu už Hizballáh varoval před velkým útokem. Takový krok by podle něj způsobil protiúder, „nepředstavitelných“ rozměrů, které by způsobil „devastaci“ celého Libanonu.

■ Rusko

Kreml dá poprvé do zbraní víc než na sociální dávky. Trh si zvyká na „drogu“

Václav Lavička
vaclav.lavicka@hn.cz

Válka na Ukrajině představuje pro ruský státní rozpočet obrovskou zátěž a prohlubuje technologické zaostávání země za Západem. A zbrojní výdaje dál rostou. V příštím roce mají podle aktuálního návrhu dosáhnout astronomických 10,8 bilionu rublů, tedy skoro tři biliony korun. Případně na ně skoro 30 procent všech plánovaných rozpočtových výdajů a vůbec poprvé dá Kreml na zbrojení víc než na sociální politiku. Na ni jde „jen“ 21 procent rozpočtu. Ten aktuálně projednává ruská Státní дума a schválit by ho měla koncem října.

Podoba návrhu, řídicí se heslem „vítězství nade vše“, představuje zásadní zlom ve fiskální politice Ruska. A nastává v době, kdy se země připravuje na prezidentské volby v březnu příštího roku. Je přitom de facto vyloučené, že by v nich nebyl už opatřeno zvolen Vladimir Putin. Ten přitom v minulosti získával politické body právě díky velkorysému sociální politice, která už ale podle všeho tak štedrá nebude. A reálně stagnovat, či dokonce klesat budou také výdaje na školství, zdravotnictví i ochranu životního prostředí.

Putin ale i tak ujišťuje, že sociální politika zůstává jednou z hlavních priorit: „Není to tak, jak se říká – že příliš utrácíme za děla, a přitom jsme zapomněli na maslo.“ Stát podle něj své plány řádně plní a sociální závazky vůči obyvatelstvu jsou pro něj prý „svaté“. Ruský ministr financí Anton Siluanov pak upozorňuje, že návrh rozpočtu kladě stěžejní důraz na to, aby „zvláštní vojenská operace“ na Ukrajině skončila vítězstvím Moskvy. „Všechno, co k němu potřebujeme, v rozpočtu je,“ prohlásil na Moskevském finančním fóru Siluanov.

Rusko přitom muselo zbrojní výdaje razantně zvyšovat už loni. Původně to mělo být na úrovni kolem 3,5 bilionu rublů, ale válka na Ukrajině ho přinutila zvednout tuto sumu až téměř na pět bilionů, tedy zhruba tři procenta HDP. Letos to nejspíš bude kolem pěti bilionů rublů a příští rok zmíněných necelých 11 bilionů.

V rozpočtu přibily „tajné“ položky

Celkově počítá návrh rozpočtu pro příští rok s výdaji téměř 37 bilionů rublů, ale podrobně rozepsáno na jednotlivé položky je z toho jenom zhruba 26 bilionů. Zbytek jsou totiž „blíže neurčené položky“, které zůstanou veřejnosti utajeny. Oproti letošku se má jejich hodnota zdvojnásobit a bude představovat dosud nevídaných 30 procent souhrnných výdajů Ruské federace.

„Podíl utajovaných položek v ruském státním rozpočtu je tradičně vysoký,“ komentuje to šéf centra ekonomické expertizy při moskevské Vysoké škole ekonomické Marsel Salichov.

Je zde ale změna. Zatímco v posledním fiskálním období Kreml tajil „jen“ skutečnou výši výdajů na obranu a bezpečnost, v nadcházejících letech nemíní zveřejňovat ani kompletní výdaje na podporu podnikání a sociální politiku „v nových subjektech Ruské federace“, tedy na okupovaných územích Ukrajiny.

Vedle toho Rusko příští rok a zřejmě i v letech následujících omezí výdaje nazývané jako „podpora hospodářství“. Jde například o státní dotace na zavedení výroby nahrazující dovoz. A zkrátka přijde také civilní výzkum, školství nebo zdravotnictví – tam předpokládaný růst výdajů zdaleka nepokryje ani inflaci.

Vláda jako o možném dodatečném příjmu hovoří například o privatizaci některého státního majetku, která by mohla vynést několik set miliard rublů. Konkrétní společnosti zatím oficiálně zmíněné nebyly, spekuluje se ale mimo jiné o státním výrobcí etanolu Rosspsirtrom.

Kreml se při snaze financovat nákladnou válku chce „zahojit“ také na dodatečném zdanění podniků. Putin začátkem srpna podepsal zákon, podle kterého musí velké ruské společnosti v příštím roce odvést desetiprocentní

daň z nadměrných zisků. Jejím základem je rozdíl mezi tím, co podnik vydělal v období 2021–2022, ve srovnání s obdobím 2018–2019. Toto opatření se týká podniků s průměrným ziskem přesahujícím miliardu rublů ročně. „Očekáváme, že díky němu stát navíc získá kolem 300 miliard rublů,“ uvedl k tomu ministr financí Siluanov.

Státní rozpočet každopádně stabilně „živí“ ropa, které Rusko v září v průměru těžilo necelých 10 milionů barelů denně, z toho vyváželo 4,9 milionu a dalších více než 2,5 milionu barelů připadalo na ropné produkty. Ropné společnosti státu odvádějí především těžební daň a daň exportní, což Moskvě v září do federálního rozpočtu přineslo přes 10 miliard dolarů, uvádí v poslední měsíční zprávě Mezinárodní agentura pro energii (IEA).

Rusku podle ní nahrává skutečnost, že od letošního června solidním tempem roste hodnota exportu ropy a jejích produktů, jež v září dosáhla 18,8 miliardy petrodolarů, nejvíce od loňského července.

Hospodářství se zatím drží

Celkově si ruské hospodářství vede i přes rozsáhlé západní sankce relativně dobře, konstatuje v podzimmím výhledu pro střední a východní Evropu Vídeňský ústav pro mezinárodní hospodářská srovnání (WIIW). Podle jeho aktualizované předpovědi by měl hrubý domácí produkt Ruska letos meziročně stoupnout o 2,3 procenta, čímž má být vyrovnán loňský pokles.

„Rusko enormně zvýšilo zbrojní výdaje a podpořilo tím část průmyslu. To spolu s vyššími reálnými mzdami, díky nimž stoupá spotřeba, letos tlačí hospodářství vzhůru,“ komentuje to expert WIIW na Rusko Vasilij Astrov.

Biliony do „železa“ Náklady Kremlu na zbrojení stoupají a příští rok mají představovat zhruba 30 procent všech rozpočtových výdajů. Foto: Profimedia

~
Státní rozpočet stabilně „živí“ ropa, které Rusko v září v průměru těžilo necelých 10 milionů barelů denně.

Dalším důvodem, proč se ruské hospodářství zatím drží, je to, že Kremlu se částečně daří západní sankce obcházet. „Četné technologické komponenty pro zbrojaře, jež nejsou schopny dodat ruské podniky, si obstarává přes třetí země, například přes Čínu, Turecko nebo Spojené arabské emiráty,“ konstatuje dále Astrov.

Ovšem tvrdit, že se sankce zcela mýjí účinkem, podle něj nelze. „Rusko není s to si obstarávat západní špičkové technologie v rozsahu, který jeho hospodářství potřebuje. To povede k tomu, co nazýváme primitivizace ruského

hospodářství, neboť jeho růstové možnosti jsou ve střednědobém výhledu značně omezeny,“ tvrdí rakouský ekonom ruského původu.

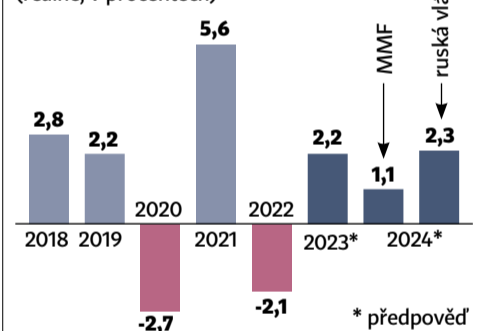
Ředitel WIIW Mario Holzner současnou hospodářskou politiku Ruska, jednoznačně zaměřenou na militarizaci, charakterizuje jako nesmyslnou – podle něj se Moskvě dlouhodobě vymstí. Rusko riskuje, že jeho hospodářství si zvykne na rozpočtové injekce povzbuzující zbrojařský sektor jako na drogu, ale civilní sektor přitom bude technologicky stále více zaostávat za Západem. Až jednou válka na Ukrajině skončí, může z toho být hluboká hospodářská stagnace, nebo dokonce krize.

Centrální banka Ruska, vedená zkušenou ekonomkou Elvirou Nabiullinovou, uznává i na Západě, už několik měsíců varuje před hrozícím přehřátím hospodářství plynoucím z nadměrného růstu mezd i úvěrování firem a domácností. To pohání domácí poptávku, která stále více přesahuje kapacitní možnosti civilního sektoru hospodářství. V důsledku toho meziroční tempo růstu inflace v září zrychlilo na šest procent ve srovnání s 5,2 procenta v srpnu a 4,3 procenta v červenci. Centrální banka Ruska takový vývoj silně znepokojuje, a proto s platností od 18. září zvedla svoji klíčovou sazbu o celý procentní bod na 13 procent.

V polovině srpna šlápla na brzdu ještě prudčeji, když zvedla základní sazbu o 3,5 procentního bodu na 12 procent. Snažila se tak zastavit pád ruské měny, která tehdy oslabila na více než 100 rublů za dolar.

Slabý rubl je přitom něco, co Putin před březnovými volbami potřebuje nejméně. Podněcuje totiž inflaci a tím podlamuje kupní sílu domácností i firem.

Meziroční změny ruského HDP (reálně, v procentech)

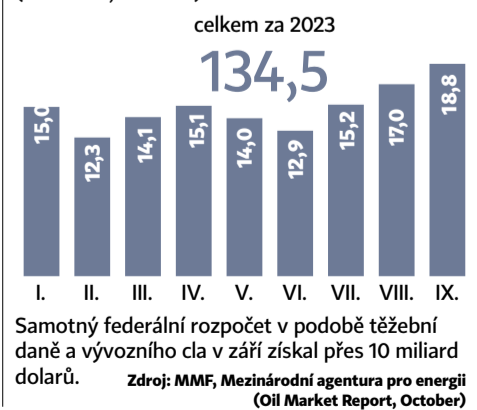

Federální rozpočet na rok 2024

Celkové veřejné zadlužení Ruska vzrostlo z loňských 14,9 procenta HDP na letošních zhruba 17 procent, uvádí Vídeňský ústav pro mezinárodní hospodářská srovnání (WIIW).

Letošní příjmy Ruska z exportu ropy (mld. USD, měsíčně)

Michael Mareš, Teodor Kolář
autori@hn.cz

Z nuly k miliardám. Trading je umění, říkají zakladatelé FTMO

Na startupových soutěžích o ně investoři nestáli, teď jim každou chvíli klepou na dveře. Marek Vašíček a Otakar Šuffner, dva mladí podnikatelé ze svého koníčku vytvořili globální byznys, který na ziskovosti EBITDA dělá neuvěřitelných 1,8 miliardy korun.

Marek Vašíček a Otakar Šuffner, dva čerství tříčátníci z Prahy, ze svého koníčku nenápadně vybudovali miliardový byznys, který je vynesl do žebříčku 100 nejbohatších Čechů. Jejich firma FTMO se věnuje obchodování na finančních trzích a patří k nejprogresivnějším tuzemským firmám a k největším v oboru tradingu na světě. V loňském roce vytáhla obrát na více než čtyři miliardy korun a ukazatel ziskovosti EBITDA na 1,8 miliardy. Společnost si také podruhé v řadě odnesla ocenění Deloitte Fast 50 pro nejrychleji rostoucí technologickou firmu ve střední a východní Evropě.

FTMO vydává zejména na pořádání online edukačních kurzů. Těmi úspěšně projde jen zhruba deset procent účastníků, kteří následně dostanou šanci začít obchodovat na demo účtu firmy – a tím si vydělávat. „Každý trader to chce dělat kvůli tomu, aby měl osobní svobodu,“ říká Vašíček s tím, že FTMO už svým traderům vyplatilo 70 milionů dolarů.

Tradingová platforma sice vyrostla na Čechách, ale ti nyní tvoří jen zlomek z celkového počtu 1,5 milionu těch, kteří si platformu vyzkoušeli. Dominuje západní Evropa, zejména Velká Británie a Německo, plus Severní Amerika. „Jsme jedna z mála českých firem, která dodává služby do celého světa,“ připomíná Šuffner.

Vaše čísla budí respekt: miliardové obraty i zisky, z roku na rok jste rostli o 33 procent. Jste vlastně ještě start-up?

Otakar Šuffner: Myslím, že ne. Kdysi jsem četl definici start-upu, podle které jde o rychle rostoucí společnost, která při tom pálí hodně peněz. My jsme vždy jenom hodně rostli a našťáší se nám peníze dařilo vydělávat. Myslíme si, že to není úplně běžné, a jsme za to velice rádi.

Když se rozhlédnu po vašich rozlehlých kancelářích v prémiové administrativní budově Quadrio, ty také nevypadají úplně start-upově.

O. Š.: Jsme tu jeden z největších nájemců, zabíráme přibližně 1600 metrů čtverečních. Už to tady nevypadá, jako když jsme začínali ve sklepech ve Vlkově ulici ve třech lidech, že? Teď máme drahé kanceláře, šest právníků a účetní oddělení. Takhle už start-up nevypadá. Marek Vašíček: Teď budeme vystupovat na nějaké konferenci v panelu o scale-upech. To je jméno pro přerostlé start-upy, kterým se daří. Takže jsme asi scale-up.

Kdyby si investor koupil kousek FTMO, určitě by z vás udělal jednorozce, tedy firmu s hodnotou přesahující miliardu dolarů. Má pro vás tahle meta smysl?

M. V.: V tomhle jsme asi jiní než celá startupová kultura. Nejsme sérioví zakladatelé, nebudujeme a neprodáváme nové firmy každých pět let. My si vychováváme naše dítě, které máme hodně rádi, a snažíme se to dělat co nejlépe. K čemu bychom si tvořili valuaci? Nemáme v plánu firmu prodat, vstup na burzu také nepřipravujeme.

O. Š.: Jediný důvod, který by se mi na IPO líbil, by byl ticker FTMO (označení akcie na burze). To by bylo skvělé!

Kudy tedy povede vaše cesta?

O. Š.: Cílem je vytvořit diverzifikovaný finanční holding s řadou produktů. Teď máme jeden byznys s jedním produktem. Ale třeba za pět let bych chtěl nabízet služeb několik.

M. V.: Já ani nevím, co nás žene. Všechno je tak nějak přirozené. Nemáme žádnou cílovou valuaci nebo objem peněz, který chceme vydělat.

Všichni z managementu máme vytetované logo FTMO. Kluci jsou na to hrdí, je v tom vidět duch naší společnosti.

Jak často vám klepou na dveře investoři?

O. Š.: Všimají si nás i velké firmy v našem odvětví. Diskuse občas probíhají, ale nemáme motivaci firmu prodat.

M. V.: Rádi si necháváme otevřená zadní vrátka. Když někdo přijde s nabídkou, tak si ji vyzkoušíme a zjistíme, jaké jsou jejich představy. Zatím jsme ale všechno s poděkováním odmítli, protože nám to nedávalo smysl. Nevíme, co bychom potom dělali. Nicméně jsme otevření všemu, podobně jako když jsme dřív chodili do různých startupových soutěží.

O. Š.: To moc dobře nedopadlo.

M. V.: Snažili jsme se o všechny možné investory a nikdo nám nic nedal. Dneska jsme za to dost rádi.

Teď je vám oběma lehce přes třicet let. Myslíte si, že tady budete sedět i za dvě tři dekády?

M. V.: Absolutně netuším, kde budu za třicet let. Nám se hodně mění i role tady v FTMO. Programoval jsem první verzi našeho softwaru a dneska už na to nemám ani stažené progra-

my. Často čtu, jak Ivo Lukačovič (zakladatel a majitel Seznamu) pořád programuje a užívá si to. Já už jsem úplně mimo. Teď dělám spíš manažerskou práci. Občas si říkám, jestli bychom si taky neměli trochu užít, ale zatím jsme se k tomu nedostali.

O. Š.: Oba máme přítelkyně, nyní už manželky, od střední školy. Nejsme moc na změny nebo nějaké přelétávání. Já si dokážu představit, že bych působil jenom v FTMO. Dokonce máme všichni z managementu vytetované na těle logo FTMO.

Povinně?

M. V.: Bylo to dobrovolné, ale všichni z toho byli nadšení. Tetovali jsme se navzájem.

Nikdo později nelitoval?

O. Š.: Ne, vůbec.

M. V.: Kluci jsou na to hrdí a mají to na viditelných místech, jen já to mám schované. Myslím si, že to bylo super. Je v tom vidět duch naší společnosti.

Vy jste pořád její stoprocentní majitelé?

M. V.: Ano, máme podíly rozdělené půl na půl.

Když dojde na lámání chleba, shodnete se?

M. V.: Zatím tomu tak vždycky bylo.

Pojďme si přiblížit váš produkt. Stavíte si vlastní armádu traderů, která následně na trhu bojuje za vás a která dostane i větší zisk?

O. Š.: Tenhle průměr sedí.

M. V.: Jo, bojujeme spolu tuhle válku a o úspěchy se spolu s tradery podělíme.

Vašimi tradery se stanou jen ti, kteří úspěšně projdou kurzem a následnými zkouškami. Jde o tzv. FTMO Challenge. Kolik z nich ji úspěšně dokončí?

O. Š.: Úspěšnost je osm až deset procent podle volatility trhu. V celkovém čísle 1,5 milionu jsou i lidé, kteří si náš produkt zkusí zdarma a nejsou připraveni na to, aby za kurz zaplatili. Účet i pravidla jsou pro všechny verze stejné. Lidé si ji mohou zdarma několikrát vyzkoušet a pravou Challenge podstoupit, až když se cítí připravení.

Máte vyšší příjmy ze samotného tradingu, nebo z poplatků za trénink v FTMO Challenge?

M. V.: Je to určitě z FTMO Challenge. Při poměru zakoupených a úspěšně splněných challengeů to tak z logiky věci musí být. My se staráme hlavně o to, aby celý systém fungoval. Jde nám o to, aby si co nejvíce lidí mohlo tradingem vydělat.

S čím se na vaší platformě nejčastěji obchoduje?

M. V.: Akciové indexy, zlato a měny. Když rostl, tak se hodně obchodoval i bitcoin. Pro nás je obecně zajímavá volatilita. Můžeme obchodovat nahoru i dolů, takže máme velké množství obchodních příležitostí. V tomhle byl loňský rok dobrý, byla vidět i větší aktivita.

Jací lidé pro vás obchodují?

M. V.: Je to mix lidí. Naši klienti jsou vzdělaní manažeři, ale i studenti. Na schůzce tu byla i slečna, která hlídá děti. Mysleli jsme, že někdo při registraci použil její občanku. Je to hodně rozmanité. Průměrný věk je přibližně 29 let. Takže spíš mladší část populace.

O. Š.: Jedná se většinou o muže. Jsou to lidé, kteří na sobě chtějí pracovat, zajímá je finanční gramotnost a chtějí osobně růst. Neočekávají, že se o ně postará stát, a chtějí mít budoucnost ve vlastních rukách. Ale jak říkal Marek, jsou to lidé ze všech vrstev.

Popište nám, jak vypadá výzva, kterou trader musí projít, abyste ho přijali?

M. V.: Každý si volí, jestli chce pracovat se 100 nebo 200 tisíci dolary, podle toho jsou pak nastavená pravidla. Když je s námi trader dlouho a má prokazatelně dobré výsledky, jsme připraveni ještě účet zvětšit. Na druhou stranu nesmí trader prodělat víc než 10 nebo 20 tisíc dolarů. V ten moment vypínáme účet a trader končí.

Jde o reálné, nebo virtuální peníze?

M. V.: Jsou to fiktivní peníze. My si to do reálných peněz pak převádíme při našem vlastním obchodování, které jde přes risk department (oddělení řízení rizika). Ten podle situace na trzích rozhoduje o tom, do čeho finance opravdu pošleme.

Takže tradery nekopírujete na 100 procent?

M. V.: Určitě ne. Máme to i ve smlouvě transparentně napsané. Tradeři jsou odměňováni za své výkony s fiktivním kapitálem a to, jak na tom my vyděláme nebo proděláme, je naše věc.

Stává se, že traderovi na odměnách vyplatíte víc, než kolik jste na něm reálně vydělali?

O. Š.: Přesně tak. Můžeme na něm vydělat víc nebo naopak ztratit. To je riziko podnikání, trading.

M. V.: Minulý rok jsme měli rekordmana, který vydělal přes milion dolarů. Skoro celý tým se seběhl do kuchyně a koukali jsme na obrazovce, jak se vyvíjí jeho skóre... 996 tisíc, 999 tisíc, 1,01 milionu... hurá!

Uvádíte, že účet dokážete navýšit až na 40 milionů korun. Řekli jste si u někoho, že byste mu dali ještě víc?

M. V.: Zatím ne. FTMO není dělané na to, abychom našli jen 10 nejlepších traderů, to je doména Quantlane. Naší prioritou je dát příležitost velkému množství lidí, aby mohl být traderem každý, kdo chce a kdo na to má.

Když zmiňujete Quantlane – nedávno jste tuto butikovou tradingovou společnost koupili od Wood & Company. Proč?

M. V.: Quantlane je zajímavá firma, která doplňuje naši skupinu. Dělají klasický proprietární trading, kdy tradeři sedí v jedné místnosti, mají svého risk manažera, psychologku a obchodují velké peníze na trochu jiných trzích než my. Tím, že jsme se dostali ke Quantlane, tak se nám podařilo propojit dva světy. FTMO je takový tréninkový kemp pro budoucí elitní tradery.

O. Š.: V Quantlane jsou velice inteligentní tradeři, kteří musí projít čtyřkolovým interview. Je to úzce specializovaná společnost, taková Premier League pro tradery. Nejvyšší level tradingu, úplně jiný svět než FTMO.

M. V.: Propojení je výhodné také v tom, že pro dobré tradery na FTMO může být Quantlane další meta. Těm neúspěšnějším nabídneme relokační balíček a pozveme je do Prahy. Tady budou mít možnost dělat klasický institucionální trading.

To je nejvyšší meta, jak se o tradery FTMO staráte? Prý pro ně máte výkonnostní kouče.

O. Š.: Trading je obrovsky psychicky náročné zaměstnání. Ráno si zapnete počítač, koukáte na grafy, nevezmete první obchod, on přitom skvěle vyjde. Druhý vezmete a je ztrátový, třetí to samé. Přijde čtvrtý, nevezmete ho, přitom by vám zaplatil ty předchozí dva. Je to horská dráha, po které neustále jedete. Je to extrémně náročné na výkon, disciplínu i psychické soustředění. Právě proto máme výkonnostní psychology, s kterými si mohou

domluvit schůzku. Popravdě si ale nemyslím, že by ti nejspěšnější měli nějaké speciální zacházení.

Vaši tradeři to mají jako koníček, nebo i jako hlavní obživu?

O. Š.: Většina lidí to má jako koníček s vizí, že se tím jednou budou živit. Podle mě trading nejde dělat, aniž by vás to nepohltilo. Už na střední jsem spolužáky hecoval: Podívejte se, tohle je trading, je to skvělé, přečtěte si tuhle knížku! Za měsíc jsem zjistil, že ji ani neotevřeli. Takže si myslím, že je to buď, anebo. Buď to hltáte, nebo to neděláte.

Jaké je průměrné zhodnocení vašich tradeřů?

M. V.: Průměrnou výplatu máme okolo čtyř tisíc dolarů. Je to hodně různorodé, od stovek dolarů až po ten milion.

Patříte k největším tradingovým platformám na světě. Projevuje se to nějak u vás osobně?

Klienti nám děkují, že jsme jim změnili život. Když si Němec vydělá 15 tisíc eur, tak mu to život nejspíš nezmění, ale když se to povede někomu z Afriky, tak je to už znát.

O. Š.: Vzal jsem rodinu na dovolenou a půjčili jsme si na pár hodin loď ve Španělsku. Měl jsem na sobě naše FTMO oblečení: kšiltovku, tričko, kraťasy a snad i náramek. A kapitán a první důstojník byli naši tradeři. Byli úplně nadšení, že jsme se potkali.

M. V.: Ptali se Oty, jestli je taky trader. Až později zjistili, že je CEO. Docela často nám ale chodí zpětná vazba z celého světa. Klienti nám děkují, že jsme jim změnili život. Když si Němec vydělá 15 tisíc eur, tak mu to život nejspíš nezmění, ale když se to povede někomu z Afriky, tak je to už znát.

O. Š.: Dostali jsme dopis od jednoho afrického tradera, který za výplatu od nás pořídil do své vesnice solární panely. Díky němu má teď celá vesnice elektřinu.

M. V.: Myslím, že to byla jen ulice, ale i tak je to super.

Vy sami ještě obchodujete?

O. Š.: Už ne. Jsem člověk, který na to potřebuje mít klid a nepřemýšlet nad ničím jiným. To s deseti schůzkami denně už nejde.

M. V.: Nedávno jsem si koupil šestý monitor, abych mohl zase začít, protože těch dosavadních pět mám plných Excelů a dalších pracovních programů. Samozřejmě mi to vydrželo asi dva dny a od té doby jsem zase nestihal obchodovat. Ale plánuju si to na důchod, že na to bude víc času.

Co vás na obchodování tak přitahuje?

M. V.: Je to vnitřní motivace. Ani nevíte proč. Je to jako s manželkou, taky nedokážu úplně přesně popsat, proč ji miluju. Prostě to tak je. Trošku fascinace a trošku pocit... (luská prsty).

O. Š.: Podívejte se na fotbalové hvězdy. Jsou za vodou a stejně se vztekají, když nepromění velkou šanci. I v tradingu jde o hru a ctízádnost být v tom nejlepší.

M. V.: Trading je umění, a kdo to umí, je fakt mistr. Největší umělec, který poráží trhy.

O. Š.: Skoro až čaroděj.

Sociální sítě jsou plné influencerů, kteří propagují trading jako návod na zbohatnutí. Co si o tom myslíte?

M. V.: Jednou kluci z našeho marketingu udělali fotku s luxusním autem a naším tričkem. Dostali za to dost vynadáno, my to nemáme vůbec rádi. Get rich quick – to jde proti našemu smýšlení. Všem říkáme: Nejdřív si to vyzkoušejte zdarma, bez peněz, je to těžké, když vám to nepůjde, tak to nedělejte. Není to nástroj na rychlé zbohatnutí.

O. Š.: Možná je to i důvod, proč jsme celkem odměření ke kryptu. Za mě se krypto rozšířilo až moc, bylo okolo toho příliš velké haló, které přilákalo lidi, kteří by do něj vůbec neměli investovat.

Co byste doporučili člověku, který by chtěl s tradingem začít?

O. Š.: Já bych mu to nedoporučil. Pokud ho to už nechytlo, tak by se takhle neměl ptát.

**MAREK VAŠÍČEK (30)
A OTAKAR ŠUFFNER (34)**

■ Před devíti lety se potkali na VŠE na tradingovém kroužku. Z jejich společného projektu pak vzniklo FTMO.

■ Existují dvě verze, co znamená FTMO: buď zkratku jmen Filip, Tomáš, Marek, Otakar (Tomáš Krupička byl třetím zakladatelem, který v roce 2018 odešel, Filip Šatoplet prvním zaměstnancem), nebo zkratku pro Forex Trading Marek Ota. Vyberte si.

■ Peníze částečně vkládají do nemovitostí – rekonstruují zanedbané činžovní domy v centru Prahy a přivádějí do nich nájemníky. Šuffner připouští, že jde o diverzifikaci investic s relativně malým výnosem, na druhou stranu zvelebují tvář města. **Foto: FTMO**

Inzerce

JUDr. Jiřina Lužová,
insolvenční správce dlužníce
Sberbank CZ, a.s. v likvidaci,
se sídlem U Trezorky 921/2, Jinonice,
158 00 Praha 5, Česká republika,
IČ: 250 83 325,
nabízí ve výběrovém řízení k prodeji
část hmotného movitého majetku
náležícího do majetkové podstaty
Sberbank CZ, a.s. v likvidaci.
Jedná se o bankomaty značky NCR.
Blíže informace, způsob a podmínky
vyjádření zájmu o účast a další dokumenty
k tomuto výběrovému
řízení jsou k dispozici na internetových
stránkách www.sberbank.cz nebo
www.ak-luzova.cz.

■ Firma a Živnostník roku 2023

Marlenka je moravskoslezskou firmou roku. Ve Frýdku-Místku chystá stamilionové investice

Jan Brož
jan.broz@hn.cz

Až 800 milionů korun plánuje v domovském Frýdku-Místku v následujících letech investovat výrobce medových dortů Marlenka. Vlastí zakladatele a majitele Gevorga Avetisjana je sice Arménie, v moravskoslezském regionu ovšem žije a podniká už téměř tři desetiletí – a je s ním neodmyslitelně spjat. To ocenila i porota soutěže PwC Firma roku 2023 Moravskoslezského kraje, ve které Marlenka International získala první místo.

„Podnikatelský příběh ukazuje také na to, jaká je v České republice sociální mobilita. Avetisjan žije ne americký, ale český sen,“ okomentoval volbu poroty Igor Wotke z PwC Česká republika. A dotkl se také vztahu Marlenky a jejího majitele k Frýdku-Místku: „Aktuálně plánuje Marlenka rekulativovat starší areál, takže má i společenský přesah. Věnuje se zjednodušeně řečeno i svému okolí,“ dodal Wotke.

A to je právě ta zmíněná investice. Avetisjan počátkem roku vydražil za 100 milionů korun zchátralou, ale také mimořádně architektonicky cennou Lembergerovu textilní továrnu z konce 19. století. K tomu získal i přílehlé pozemky o celkové rozloze 4,5 hektaru.

Zatímco historickou budovu plánuje zrekonstruovat a zřídit v ní muzeum, kavárnu a administrativní prostory, na zbylé ploše se chystá postavit nové výrobní haly. „Produkci chceme troj- až čtyřnásobně zvýšit, ale postupně. V první fázi pořídíme dvě nové linky. Máme teď velké objednávky ze zahraničí a kapacitně už nestíháme. Z Německa jsme dostali objednávku na půl milionu kuliček, to představuje tříměsíční výrobu,“ říká Avetisjan. První etapu investic hodlá mít hotovou do tří let.

Náklady na rekonstrukci historické budovy odhaduje minimálně na 300 milionů korun, další půlmiliardu pak spolknou nové výrobní prostory. Aktuálně ho v této souvislosti trápí rostoucí cena financování. Marlenka International je ovšem pro banky solventním klientem. Při loňském obratu ve výši 743 milionů korun dosáhla čistého zisku 78 milionů. Výrobce medových dortů, kuliček, rolád, napoleonek a dalších sladkostí tak zároveň získal ocenění Ekonomicky nejúspěšnější firma roku 2023 Moravskoslezského kraje.

Avetisjan se zároveň přiblížil realizaci svého dalšího letitého plánu – založení sítě kaváren. Pilotním projektem je firemní prodejna s kavárnou, která ve Frýdku-Místku funguje dva roky. „Teď to chceme rozšířit dále formou franšizy do Ostravy, Prahy i zahraničí. Koncept se ještě musí dotáhnout, ale v praxi už funguje,“ popisuje své plány podnikatel. Orientace na zahraniční trhy má smysl, téměř tři čtvrtiny obratu firmy se tvoří v cizině.

Péct v době, kdy svítí slunce

Shodou náhod je pekařina také oborem, v němž působí i Moneta Živnostník roku 2023 Moravskoslezského kraje Ladislav Michalík. Také on peče v Ostravě dorty, ovšem nikoliv medové, ale bezlepkové. Pečivo, zákusky, těstoviny, trvanlivé pečivo, směsi na pečivo a chlazené potraviny ze své produkce dodává i do zahraničí – a zaměstnává přitom sedm lidí.

Během 25 let podnikání přestál Michalík několik těžkých krizí. Ta poslední, energetická, měla překvapivě na energeticky náročnou pekařskou výrobu jen malý vliv. „Držím pořádek pociťování ceny, které jinak všude vyletěly. U mě ne. Když zdražila elektřina, tak jsem si udě-

Vítězové Soutěže Moneta Živnostník a PwC Firma roku opanovali v Moravskoslezském kraji pekaři. Živnostník Ladislav Michalík (vlevo) peče bezlepkové pečivo, Gevorg Avetisjan je majitelem Marlenky. Foto: Communa

lal elektrárnu,“ popisuje Michalík svůj přístup k podnikání. Na střeše instaloval solární panely o výkonu 30 kilowattů, jež nyní plánuje rozšířit na 50 kilowattů.

Pekařskou výrobu teď přizpůsobuje počasí a peče v době, kdy svítí slunce. Díky tomu si v průběhu léta dokázal zajistit 66 procent spotřeby elektřiny z vlastního zdroje. Flexibilní výroba odvíjející se od aktuálních cen je přitom vizí moderní energetiky. V zahraničí už tak fungují i některé velké průmyslové provozy, v Česku je však průkopníkem právě bezlepkový pekař Michalík.

To ocenila i porota. „Peče obrazně řečeno i ze slunce, v jeho živnosti se odráží zelená energie. Pracuje už 25 let, přitom oblast bezlepkov-

ých potravin není úplně jednoduchým oborem. Navíc se mu daří prosadit se i v zahraničí. Několikrát se během podnikání dostal do krize, podařilo se mu však postavit se na nohy a úspěšně pokračovat,“ ohodnotil vítěze za porotu Martin Petrek z Monety Money Bank.

A ocenění si zaslouží také za to, že v rychlém a nezřídka stresujícím světě podnikání dokázal najít pověstný work-life balance, tedy rovnováhu mezi pracovním a osobním životem. „Mám hodně koníčků,“ svěřuje se Michalík. K těm patří třeba i korejské umění sebeobranu taekwondo a především speleopotápění, tedy potápění například v nepřístupných jeskyních. Svým zálibám by se teď – po čtvrtstoletí práce – rád věnoval ještě intenzivněji.

Nejlepší v Moravskoslezském kraji:

PwC FIRMA ROKU 2023
CENA HOSPODÁŘSKÝCH NOVÍN

- 1. Marlenka International – výroba medových dortů (Frýdek-Místek)
- 2. VR LIFE – rehabilitace ve virtuální realitě (Ostrava)
- 3. Beskydský pivovárek – rodinný pivovar (Ostravice)

MONETA ŽIVNOSTNÍK ROKU 2023
CENA HOSPODÁŘSKÝCH NOVÍN

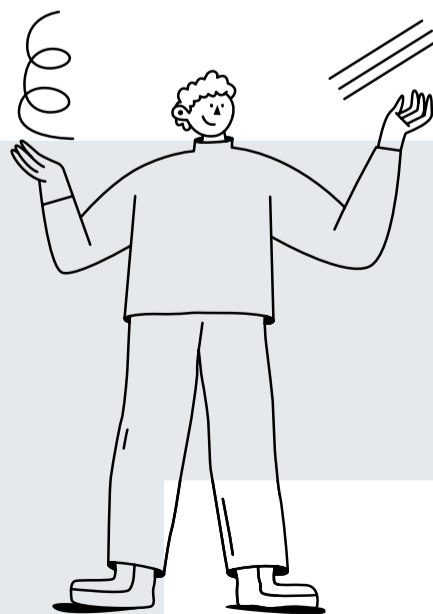
- 1. Ladislav Michalík – výroba bezlepkových potravin (Ostrava)
- 2. David Bernard – fotograf celosvětových témat (Kobeřice)
- 3. Dagmar Hricová – dula a krizová interventka (Těrlicko)

Inzerce

dny AI

AI 4 Business Konceptně, odborně a prakticky

31. 10. 2023 ➤ 9:00–18:00
centrála ČSOB SHQ

➤ 2 konferenční bloky, 20 praktických formátů a konzultace 1:1

➤ Osvědčená doporučení od předních expertů (Blindspot AI, DataSentic, ...)

➤ Sdílení zkušeností od firem napříč segmenty (Prima, Seznam.cz, Zásilkovna, ...)

➤ Testování technologií a řešení na místě

➤ Přínosné kontakty

Analýza

Evropa stále víc zaostává za USA: Proč? A lze to změnit?

Ondřej Houska
ondrej.houska@hn.cz

Kdyby se členské země Evropské unie „přestěhovaly“ za oceán a staly se součástí Spojených států amerických, nebyly by na tom zrovna dobře. Většina z nich by v rámci USA patřila k nejméně úspěšným, a to i Německo nebo Francie. Jedná se o srovnání z pohledu hrubého domácího produktu na obyvatele, které provedl bruselský výzkumný institut ECIPE.

USA rostou zhruba od světové finanční a hospodářské krize let 2008 až 2009 výrazně rychleji, než je průměr zemí EU. „Pokud bude tento trend pokračovat, bude rozdíl v blahobytu mezi průměrným Američanem a průměrným Evropanem v roce 2035 tak velký, jako je nyní rozdíl mezi průměrným Evropanem a průměrným Indem,“ tvrdí institut.

Evropané mají v porovnání s Američany i řadu silných stránek, například mnohem lépe dostupnou kvalitní zdravotní péči. Ale z hlediska ekonomického růstu se zdá, že se rozdíl

bude nadále prohlubovat. Mezinárodní měnový fond například předpovídá, že americká ekonomika příští rok poroste o 1,5 procenta. Eurozóně fond předpovídá růst o 1,2 procenta, Velké Británii jen o šest desetín procenta.

Česko je na tom momentálně nejhůř ze všech zemí EU – jako jediný stát ještě nedosáhlo ekonomické úrovně z konce roku 2019, tedy před začátkem pandemie koronaviru. Pro příští rok mu ale měnový fond předpovídá růst ve výši 2,3 procenta. Podobný odhad prezentovalo i české ministerstvo financí.

Příčiny zaostávání Evropy za Amerikou jsou dvojí, píše ve své analýze deník Financial Times. Roli mají krátkodobé faktory, jako je dopad pandemie a ruské agrese proti Ukrajině. Spojené státy na krizi vyvolanou covidem-19 reagovaly mnohem štědrějším nalitím peněz do ekonomiky než Evropané. Státní podpora vyvolala utrácení amerických domácností, což je nyní jedním z tahounů americké ekonomiky.

Evropané oproti Američanům utrácí výrazně méně, a to i kvůli obavám z dopadů konfliktu na Ukrajině, který

je pro ně mnohem bezprostřednějším ohrožením. A podepsal se taky na nárůstu cen energií v Evropě.

Dlouhodobějším důvodem evropského zaostávání je velký americký náskok z hlediska inovativních technologických firem. Společnosti jako Google, Amazon nebo Microsoft nemají evropské ekvivalenty. Také v umělé inteligenci dominují Američané. „Evropané se naopak specializují na odvětví, která čelí stále silnější konkurenci z Číny, například elektrická auta,“ připomínají Financial Times.

USA také začaly masivně investovat do zelených technologií. I země EU ve velkém podporují zelenou transformaci. Vzhledem k tomu, že

nemají jednotný daňový systém, nemohou přikročit ke společnému poskytování daňových úlev, což je podle odborníků nejrychlejší a nejefektivnější.

V Evropě taky není dostatečně rozvinutý kapitálový trh, kvůli čemuž se nové firmy jen obtížně dostávají k penězům. Například americká automobilka Tesla si v roce 2010 došla na newyorskou burzu pro 220 milionů dolarů a investoři do ní „lilí“ stovky milionů. I přesto, že byla neustále ve velké ztrátě – prostě věřili, že získá podíl na trhu a dostane se do černých čísel. To se potvrdilo. Evropská komise navrhla už v roce 2014, aby v EU vznikl jednotný kapitálový trh, který by firmám usnadnil financování. Země EU a Evropský parlament se ale na přijetí návrhu ještě nedohodly.

Nevýhodou států EU je taky stárnoucí populace. Naproti tomu v USA stále roste počet lidí v produktivním věku, kteří jsou tak k dispozici na pracovním trhu. V Evropě má řada firem, včetně těch českých, problém najít zaměstnance. Růst produktivity je v USA výrazně rychlejší než v EU. Důvodem je vyšší míra investic, vyšší

podíl výdajů na výzkum a vývoj nebo podstatně nižší ceny energií, které musí americké podniky platit.

Analýza Financial Times, podobně jako předpověď think-tanku ECIPE, počítá s tím, že se rozdíl v ekonomické výkonnosti mezi USA a EU bude nadále zvyšovat. Důvodem je zmíněný rozdíl v míře investic a demografické trendy. Ale ani Spojené státy nejsou bez problémů – zadlužují se výrazně rychleji než Evropa.

Schodek amerického rozpočtu nejspíš během příštích deseti let dosáhne zhruba 120 procent hrubého domácího produktu. „Američané budou muset ohledně příjmů a výdajů přijmout obtížná rozhodnutí,“ varuje Christian Keller, šéf ekonomického výzkumu v Barclays Investment Bank.

Podle ECIPE není pro země EU vše ztraceno. Růst v unii by podle tohoto výzkumného ústavu mohl výrazně zrychlit, například pokud by se podařilo dobudovat unijní jednotný trh v sektoru služeb. Tedy aby mohly napříč státy EU podnikat bez bariér i firmy poskytující služby. Země unie se ale na něčem takovém nedokázaly domluvit už řadu let.

Z hlediska ekonomického růstu se zdá, že se rozdíl bude nadále prohlubovat.

POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE 20. ŘÍJNA 2023

Název kontraktu	Závěrečný kurz (EUR)	Změna %
BL LISTOPAD 2023	121.23	0.29
BL 1Q 2024	141.16	0.20
BL ROK 2024	134.64	0.22
PL LISTOPAD 2023	147.92	-0.22
PL 1Q 2024	167.13	1.13
PL ROK 2024	153.12	1.55

Vysvětlivky k energetické burze
Praha: BL - Base load, PL - Peak load

KURZOVNÍ LÍSTEK

KURZY DEVIZOVÉHO TRHU ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY

PLATNOST OD 23. ŘÍJNA 2023
POŘADOVÉ ČÍSLO: 204

ZEMĚ	MNOŽSTVÍ	KÓD	KURZ
AUSTRÁLIE	1	AUD	14,661
BRAZÍLIE	1	BRL	4,610
BULHARSKO	1	BGN	12,601
ČÍNA	1	CNY	3,778
DÁNSKO	1	DKK	3,302
EUROZÓNA	1	EUR	24,645
INDIE	100	INR	27,963
IZRAEL	1	ILS	5,724
JAPONSKO	100	JPY	15,505
KANADA	1	CAD	16,945
MAĎARSKO	100	HUF	64,500
MMF	1	XDR	304,992
NORSKO	1	NOK	2,088
POLSKO	1	PLN	5,528
RUMUNSKO	1	RON	4,958
ČNB přestala vyhlášovat kurz ruského rublu			
ŠVÉDSKO	1	SEK	2,104
ŠVÝCARSKO	1	CHF	26,045
THAJSKO	100	THB	63,783
TURECKO	1	TRY	0,829
USA	1	USD	23,250
V. BRITÁNIE	1	GBP	28,277

KURZOVNÍ LÍSTEK

BCPP 23. ŘÍJNA 2023

Název cenného papíru	Závěrečný kurz v Kč	Změna	Objem obchodů (ks)	Objem obchodů (tis. Kč)	1Y změna v %
COLT CZ	560.00	0.54%	5061	2813.57	2.19%
ČEZ	998.00	0.00%	66054	66074.29	27.95%
ERSTE BANK STK	798.60	0.00%	20499	16295.33	32.00%
KOFO LA	268.00	-0.74%	2952	795.77	14.04%
KOMERČNÍ BANKA	669.50	0.07%	49006	32840.20	-5.37%
MONETA MONEY BANK	84.70	-0.59%	83838	7110.07	16.03%
PHILIP MORRIS	16320.00	0.25%	394	6441.00	-1.69%
VIENNA INSURANCE	602.00	-0.17%	1286	778.54	9.45%

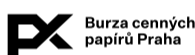
Název indexu	Závěrečný kurz	Denní změna %	Denní max.	Denní min.	1M změna %	6M změna %	1Y změna %
PX	1340.36	-0.09	1345.46	1337.82	-0.16	-5.28	14.42

KOMODITNÍ TRHY 23. ŘÍJNA 2023

Kontrakt	Cena	Předch.	Objem.obch
KUKR 11 (surový) CSCE US\$/lb			
BŘEZEN	27.3	26.85	50096
KAKAO CSCE USD/t			
PROSINEC	3758	3694	18952
KÁVA ROBUSTA LIFFE USD/t			
LISTOPAD	2641	2577	2160

Kontrakt	Cena	Předch.	Objem.obch
ROPA LEHKÁ NYMEX USD/bar			
PROSINEC	86.54	88.08	190941
ROPA BRENT ICE USD/bar			
PROSINEC	90.83	92.16	180143
TOPNÝ OLEJ NYMEX US\$/gal			
LISTOPAD	3.1217	3.1566	12235
MOTOROVÁ NAFTA ICE USD/t			
LISTOPAD	913.5	933.25	29706
ZEMNÍ PLYN NYMEX USD/MMBtu			
LISTOPAD	2.93	2.899	53789
POVOLENKY ICE EUR/mt			
PROSINEC 2023	80.3	81.41	17527

Kontrakt	Cena	Předch.	Objem.obch.
ZLATO COMEX USD/tr.oz			
ŘÍJEN	1978.9	1982.5	109

Burza cenných papírů Praha

■ Komentář

Kvalifikovaní cizinci? Česko je pro ně kufkovský Zámek

Miroslav Svoboda, Anglo-americká vysoká škola

Vláda vyslyšela volání průmyslníků a navýšila roční kvótu na zahraniční pracovníky o 20 tisíc, to je o 40 procent. Navíc slíbila, že zjednoduší byrokracii spojenou s jejich pobytem, přičemž nová legislativa by měla procesy zrychlit. Cílem je získat především více kvalifikovaných lidí.

Tyto talentované cizince, jejichž práce přináší vyšší přidanou hodnotu, tu přitom již můžeme mít, budou-li studovat na českých vysokých školách. Jenže právě v této oblasti je náš stát více než laxní. Na škole, kde působím, je 90 procent studentů ze zahraničí, většina z nich přichází ze světa mimo EU.

První zádrhel v mnoha zemích, například ve Vietnamu, Kazachstánu, Kyrgyzstánu či Uzbekistánu, spočívá už v omezení samotné možnosti podat žádost o vízum. V Pákistánu naši zájemci o studium číhají na půlnoc vybraného dne v měsíci, aby si stihli rezervovat schůzku online. Během prvních dvou minut bývá termín „vyprodán“, a to přitom ne všichni zájemci mají spolehlivé připojení k internetu. Může tedy trvat dlouhé měsíce, než se jim podaří žádost podat.

Jsou také státy, kde jsou zájemci o vysokoškolské studium v Česku úředníky doslova zkoušeni ze znalosti daného oboru. V mnoha případech jsou studenti odmítáni ze subjektivních důvodů, například jde o nedostatek motivace nebo nevyhovuje jejich osobnost. Na základě dopisů o odmítnutí, které nám studenti zaslali, třeba v případě z Nigérie, se motivace měří kladením náhodných otázek týkajících se oboru, který se teprve chystají studovat. Není přitom jasné, jestli daní úředníci mají kvalifikaci vyhodnocovat odpovědi na odborné otázky. Vrcholem pak bylo testování žadatele znalostí cesty mezi budoucím ubytováním v Praze a místem výuky na Malé Straně.

Kufkovské bloudění kolem Zámku, který se jmenuje Česko, má pro zájemce o vysoké školy v EU poměrně jednoduché rozuzlení. Talenty jdou o dům dál a ucházejí se o studium v zemích, do nichž je přístup efektivnější a transparentnější. A světe, div se, patří mezi ně například i Polsko.

Číselné údaje ze světových trhů převzaty ze servisu agentury

The Financial and Risk business of Thomson Reuters is now Refinitiv.

■ ČEZ

Luděk Vainert
ludek.vainert@hn.cz

Vláda by měla uklidnit burzu. Mohla by třeba pohřbít „lex ČEZ“

Máme vládu, která se rozhodla zabezpečit energetickou bezpečnost země přes stoprocentní státní vlastnictví v klíčové infrastruktuře a moc přitom nekouká, kolik to bude stát. Nemusi se to zdát jako optimální přístup, ale taková je realita.

Plyn díky flexibilitě dodávek zkapalněné suroviny a schopnosti Německa vydupat v rekordním čase ze země nové LNG terminály zafungoval jako energetický žolík. Do Česka má putovat v potrubích, jejichž výstavbu zajistí stát. A rezervy plynu pro studené a málo větrné zimní měsíce pak poskytnou zásobníky rovněž převážně ve vlastnictví státu. To už vláda vedená Petrem Fialou prosadila. Zbývá otázka výroby elektřiny. Co se vláda chystá udělat s polostátním energetickým obrem ČEZ? Chce ho stále ovládnout? A jaké nástroje si pro to nechá vlastními poslanci schválit?

To, co řekl v rozhovoru pro HN premiér Petr Fiala o „restrukturalizaci ČEZ“ minulý týden, naznačuje, že největší hrozba pro jeho minoritní akcionáře a vlastně celou českou burzu pominula. Zbývá ale řada nevyjasněných otázek.

Premiér se nechal slyšet, že se nikdo „nemusí bát“. „Žádné vytěsnění minoritních akcionářů, zestátnění nebo kroky, které by byly pro někoho nevýhodné, naše vláda nechystá a neuděláme je.“ To jsou slova, na která od šéfa exekutivy investoři čekají. Má to ale své háčky.

Podobně mluvil Fiala už v zimě. Vláda neudělá nic, co by poškodilo minoritní akcionáře, řekl tehdy premiér. Ovšem tou dobou už jeho legislativci pracovali na právní úpravě, která by ovládnutí ČEZ mohla zlevnit. Pro stát. Na úkor minoritních akcionářů. Proto novela zákona o přeměnách obchodních společností a družstev dostala přezdívku lex ČEZ.

Když první varianta padla pod stůl, přišla vláda s ještě horší. Navrhla, aby místo dosud potřebných 90 procent hlasů všech akcionářů stačilo pro rozdělení firem 75 procent hlasů akcionářů. Stát by si tak mohl z energetického kolosu „vyzobnout“ to, co ho zajímá – tedy výrobní část –, a zaplatil by za to podle posudku. Že by s tím část akcionářů nebyla spokojená, je tutovka a následné právní spory by se táhly roky.

To s Fialovými „kroky, které by byly pro někoho nevýhodné, vláda nechystá“, nejde dohromady.

Současně premiér varuje ty, kteří by na jeho – stále nezveřejněném – plánu na „restrukturalizaci ČEZ“ chtěli „masivně vydělat“. Fiala zjevně chce uklidnit ty, kteří akcie ČEZ drží, i daňové poplatníky, jejichž stamiliardy na ovládnutí ČEZ potřebuje.

Zda k tomu dojde, je stále otázka. Od vyslovení plánu ovládnout výrobní část ČEZ uplynul rok. Proběhly dvě řádné valné hromady, na nichž o záměru hlavního akcionáře nezažnělo nic. Termíny, do nichž mělo být jasno, prostě vyšumí a jede se dál. Jak dlouho se v tomto stylu dá pokračovat?

O tom, co chce stát se zdaleka nejdůležitější firmou na pražské burze dělat, by měli mít investoři po více než roce jasnou představu. Že ji nemají, se odráží i v klesajících objemech obchodů s akcií ČEZ. Co se dříve zobchodovalo během prvních minut, dnes trvá celý den. Především pro zahraniční fondy je situace neprůhledná, a nemají tak zájem s titulem aktivně obchodovat.

K panice však akcionáři důvod nemají. Že premiér citlivost operace vnímá a nenechá se vmanipulovat do nějaké divoké akce, je pozitivní faktor. Šéf vlády by ale mohl udělat víc. Uklidnění situace by mohlo přijít s oficiálním pohřbením lex ČEZ, tentokrát už definitivním. Vždyť de jure je přece stále ve hře a má za sebou i první čtení ve sněmovně. Aby se o něm už moc nemluvalo, je i v zájmu samotného Fialy. Nemusel by pak změnu zákona hájit a říkat, že „je připravená tak, aby více odpovídala pravidlům, jaká jsou v jiných zemích Evropské unie“.

To je neudržitelné tvrzení a jeho opakování reputaci premiéra nepřídá.

O tom, co chce stát s firmou ČEZ dělat, by měli mít investoři po více než roce jasnou představu.

■ Migrace

Ondřej Houska
ondrej.houska@hn.cz

Masivně vyhošťovat. Aneb když svůj pohled na migraci zreálnil už i německý kancléř

Terrorista, který minulý týden v belgickém Bruselu zavraždil dva švédské fotbalové fanoušky, neměl v Evropě už dávno co pohledávat. Žádal o azyl, ale neuspěl. Měl tedy být vyhoštěn zpět do své země, tedy do Tuniska. To přitom Belgii už loni samo požádalo, aby tohoto muže vrátila. Uprchl totiž z tuniského vězení, kde si odpykával trest. Belgické úřady ale nereagovaly, na vině je nejspíš šlendrián. Výsledkem jsou zmínění dva mrtví.

Nejde o typický případ – běžné je, že státy, odkud odmítnutí imigranti pocházejí, nespolupracují a odmítají své vyhoštěné občany převzít. Zemím EU se daří vyhošťovat ani ne 30 procent lidí, kteří tu požádali o azyl, ale neuspěli. Dokud se to nezmění, není naděje na to, aby migrace aspoň částečně ztratila potenciál rozeštvát naše společnosti a nahrávat populistům.

Přesto se ale pohled na migraci napříč unii zásadně mění – našťastí. „Musíme konečně začít ve velkém vyhošťovat,“ prohlásil pro týdeník der Spiegel německý kancléř Olaf Scholz. Schytl za to kritiku od tamní strany Zelených i od mládežnického křídla svých vlastních sociálních demokratů. Vyjádřil ale pouze to, co si myslí většina společnosti – co je, proboha, špatného na tom poslat pryč ekonomické migranty, kteří nárok na ochranu prostě nemají?

Je evidentní, že vyhošťování se nemůže dařit bez masivního používání detence, tedy držení odmítnutých migrantů v hlídáních táborech. Jinak prostě zmizí. Je dobře, že i na to se v Evropě pohled mění. Státy EU musí nadále respektovat mezinárodní právo a lidskost a pomoci lidem, kteří to opravdu potřebují. Takových je ale mezi žadateli o azyl menšina. Kromě využívání detence je potřeba sáhnout taky po dalším bičí – a přinutit s jeho pomocí země, odkud migranti přicházejí, aby je přijímaly zpět. EU se dosud až příliš spoléhala na cukr, ale je potřeba přitvrdit. Například hrozit zastavením rozvojové pomoci.

Nelegální migraci nelze úplně stopnout. Ale lze usilovat o její omezení. Je dobře, že si to čím dál víc uvědomují i politici v zemích, kde byly pojmy jako vyhošťování nebo detence donedávna sprostými slovy.

■ Eurovolby

ODS došlo, že v evropských volbách nepůjde jen o evropské volby

Petr Honzejek
petr.honzejek@hn.cz

Je to docela překvapení, koalice Spolu bude zřejmě fungovat i pro volby do Evropského parlamentu. Nic zatím podepsáno není, ale indicie, že ODS, TOP 09 a lidovci půjdou, i přes rozdílné postoje v evropské politice, do voleb na jedné kandidátce, jsou silné. Jaké indicie to jsou a co zřejmě o společné kandidátce rozhodlo?

I kdybychom vynechali skutečnost, že koalici už v podstatě potvrdil europoslanec KDU-ČSL Tomáš Zdechovský, faktem je, že společnou kandidátku dlouhodobě prosazují s různou intenzitou předsedové všech zmíněných stran. U Markéty Pekarové Adamové z TOP 09 a Mariany Jurečky z KDU-ČSL, jejichž strany balancují kolem pěti procent, je motivace jasná: o nejpěvnější koalici Spolu je jejich šance na přežití. V ODS je situace složitější. Někteří politici, třeba populární Alexandr Vondra či méně populární, ale vlivný Jan Zahradil, jsou proti. Vyznávají staroslavný mýtus jedineč-

nosti samospásné ODS a nejsou s to pochopit, natož uznat, že doba se poněkud posunula. Ovšem podstatné je, že předseda Petr Fiala je realista a hodnotu značky Spolu vidí vysoko. Naposledy minulý týden na otázku HN, zda koalice Spolu bude kandidovat společně i v evropských volbách, prohlásil: „Přemýšlíme o tom, zda dokážeme spojit různé pozice v evropské politice, které se projevují i tím, že jsme ve dvou různých frakcích v Evropském parlamentu. Podle mě to není nepřekonatelná věc.“

Proč nakonec zřejmě budou Spolu spolu i v eurovolbách? Prvním důvodem je snaha ukázat, že Andrej Babiš, který podle stranických preferencí české politiky dominuje, nemá nic jistého. V eurovolbách budou tradičně spíše středopravé strany než populisté. Například ve volbách v roce 2019, v době, kdy mělo ANO celostátní preference vysoko nad třiceti procenty, získalo v eurovolbách „jen“ 21 procent. ODS, která měla tehdy preference zhruba desetiprocentní, se dostala skoro na patnáct procent. Lidovci měli přes sedm procent, o čemž si ve sněmovních volbách dnes mohou nechat jen zdát.

Tentokrát nejspíš nebude na eurohřišti výsledek tak rozdílný. Koalice Spolu vládne a někteří voliči ji budou chtít potrestat za chyby. Ale stále to může Fialovi a spol. na celkovou výhru stačit. Pokud by to vyšlo, byla by to pro vládní strany velká vzpruha. Vyhrát další volby by znamenalo vzkaz – jedeme, máme našlápnuto, nejsme odepsaní. Babišovi v roce 2025 Česko odevzdat nehodláme. V tomto smyslu by uzavření koalice Spolu i pro evropské volby znamenalo, že i v ODS konečně pochopili, že v evropských volbách nejde jen o evropské volby, ale hlavně o politickou budoucnost Česka.

Čímž se volně dostáváme k druhému důvodu, proč koalice Spolu zřejmě půjde v květnu příštího roku společně. Spočívá v tom, že ODS zjistila, že jednotlivé partaje koalice Spolu mají v eurovolbách velmi podobné voliče. Jsou sice v jiných frakcích europarlamentu – ODS v euroskeptické Straně evropských konzervativců a reformistů společně s polskými konzervativci z Kaczyňského Práva a spravedlnosti a TOP 09 s lidovci naproti tomu v eurooptimistické Evropské lidové straně. V očích českých voličů to ale nehraje velkou roli. Orientace v eu-

rofrakcích není ve většinové české populaci kdovíjaká. A nezanedbatelná část voličů ODS není například proti euru naladěna tak silně jako konzervativní část partaje.

Podstatné pro voliče je, že žádná ze stran Spolu nezastává vůči EU extrémní postoje jako třeba SPD ani ji smyšlně neokopává jako Andrej Babiš, který je ochoten nazývat „bruselskou šíleností“ i politiky, které sám v době svého vládnutí schválil a podepsal.

Pokud existuje něco, co by mohlo společnou kandidátku zhatit, tak je to boj o pořadí na kandidátce. Například Alexandr Vondra se bojí, že by na ni nemuselo zbýt volitelné místo pro nynější předsedkyni euroklubu ODS Veroniku Vrecionovou, ke které má historicky velmi blízko a kterou se snažil propagovat v létě i na billboardech.

Nicméně lze sázet na to, že náhled Petra Fialy v ODS zvítězí a koalice Spolu pro eurovolby bude oznámena do konce října. Pokud to tak dopadne, bude to další krok správným směrem – k budoucí integraci českých středopravých politických sil do jedné opravdu silné demokratické a nepopulistické formace.

■ **Válka na Ukrajině**

Martin Ehl
martin.ehl@hn.cz

Neměl by si Zelenskyj převléct svetr? Ukrajina usiluje o pozornost a peníze

Otázka pro marketingové a public relations specialisty: Co byste udělali, kdyby najednou začal klesat zájem o do té doby přirozeně populární značku, na kterou byl upřen zájem většiny publika, které také neváhalo této značce posílat obrovské sumy peněz? A zničehonic by se navíc objevila podobná značka, na kterou se upřely pozornost i finance, a tudíž první značka musí najednou bojovat o větší pozornost, aby udržela přítok peněz, který je pro její přežití klíčový?

Odborná terminologie zná pro takový případ termín rebranding – proměna značky tak, aby byla znovu atraktivní. Jenže jak to udělat, když tou značkou je země ve válce, unavená tvář jejího lídra, který nosí neustále to samé tmavé „válečné“ oblečení?

Ano, tušíte správně, to je dilema, kterému právě teď čelí bojující Ukrajina a její prezident Volodymyr Zelenskyj.

Není to jen cynická marketingová úvaha, je to realita mezinárodní politiky dnešních dnů. Pozornost médií i politiků západního světa – tedy spojenců Kyjeva – se do velké míry přesunula na Izrael a obavu, že na Blízkém východě vypukne velká regionální válka.

Signálů není málo. Na pondělním zasedání ministrů zahraničí Evropské unie nebyla poprvé od 22. února 2022 prvním bodem situace na Ukrajině, ale válka mezi Izraelem a Hamásem. Americký prezident Joe Biden musel minulý týden ujistit v nečekaném projevu, že USA zvládnou podporovat bojující Ukrajinu i Izrael. Návrh německého rozpočtu na příští rok údajně neobsahuje peníze na pomoc Kyjevu. A tak by se dalo pokračovat včetně už omléto

konstatování, že průzkumy ukazují pozvolné ochabování podpory Ukrajině a Ukrajincům.

Prezident Zelenskyj a jeho tým si jsou nové situace vědomi. Těžko asi převléknou prezidenta zpět do košil a obleků, ale nějakou vizuální změnu by to možná chtělo, zaznělo by nepochybně z úst příslušných odborníků. Vždyť jde ale o válku, namítnou ti, kteří Ukrajince od počátku jejich boje podporují bez ohledu na to, co (ne)říkají politici.

Na vystoupení ukrajinského prezidenta z posledního týdne je vidět opatrnost, aby si někdo nevykládal jeho slova jako soupeření o pozornost a zdroje demokratických spojenců s Izraelem, který má přece jen mnohem vlivnější a déle fungující lobby na Západě, hlavně v USA.

Izraelský premiér Benjamin Netanjahu odmítl nabídku, že by Zelenskyj přijel podpořit bojující Izraelce osobně – o to víc vyniká výkon české diplomacie, jejíž ministr zahraničí byl po teroristickém útoku Hamásu prvním západním politikem, který do Tel Avivu a Jeruzaléma přijel.

~
Tato situace vyhovuje Rusku. Každé odvedení pozornosti či podkopání zájmu o Ukrajinu hraje do karet Kremlu.

Ukrajinské vedení se podle deníku Financial Times obává, aby se nyní nezvýšil tlak západních spojenců na nějakou formu kompromisní dohody s Ruskem. „Naším hlavním cílem je přitáhnout pozornost k Ukrajině,“ řekl otevřeně mluvčí Zelenského Serhij Nykyforov. A sám Zelenskyj na svém účtu na sociální síti Telegram obšírně hovoří o tom, že je potřeba dosáhnout vojenských úspěchů, které (opět) přitáhnou pozornost k boji Ukrajinců za svobodu. „To bude motivovat svět k tomu, aby nám pomohl,“ zdůraznil ukrajinský prezident.

Tato situace samozřejmě vyhovuje Rusku. Každé odvedení pozornosti či podkopání zájmu o Ukrajinu hraje do karet Kremlu, kterému jde přesně o to, opotřebovat západní pozornost a zdroje, na nichž je ukrajinský boj závislý. Opět není třeba opakovat, že ruská ekonomika přeplula na rozdíl od té evropské do válečného módu. I samotní Ukrajinci se začínají smířovat s faktem, že válka bude trvat roky.

Faktem je, že Ukrajině před podzimními dešti nezbyvá příliš mnoho času, v němž by mohla dosáhnout nějakého zásadního průlomu, jenž by přitáhl opět pozornost západních médií a veřejnosti. Menší, ale úspěšné kroky, jako je použití střel ATACMS nebo vytvoření předmostí na levém břehu Dněpru u Chersonu či vytlačení ruské válečné flotily z Krymu, se počítají vojensky, ale marketingově se špatně prodávají veřejnosti.

Musíme si proto neustále opakovat, že jakákoliv válka není soutěží krásy – i když to tak ve světě instagramových obrázků a „vševědoucích“ youtuberů může z tepla českých domovů vypadat.

■ **Fotokomentář**

Atomová úřednice Šéfkou Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB) zůstává Dana Drábová. Ve středu jí vláda prodlouží mandát na dalších pět let. Dosavadní šéfka úřadu uspěla během září ve výběrovém řízení, kam se podle serveru Aktuálně.cz přihlásila jako jediná uchazečka. Dana Drábová je už dnes nejdéle sloužícím vedoucím státním úředníkem v zemi. Zároveň je velmi aktivní glosátorkou domácí i zahraniční politiky, zejména na sociálních sítích. Je to v Česku poněkud neobvyklá kombinace, ovšem nikde není psáno, že by vrcholný státní úředník musel být bezbarvou a suchopárnou postavou. A transparentnost politických preferencí Drábové je v prostředí naší státní správy velmi osvěžující a příkladná.

Foto: ČTK/Pryček Vladimír

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

REDAKCE: 233 071 111
REDAKCE@HN.CZ
PŘEDPLATNÉ: 217 777 888
ADRESA:
PERNEROVA 673/47,
186 00 PRAHA 8

Vydává Economia, a.s.,
IČO 28191226

• **Šéfredaktor**
Hospodářských novin
Jaroslav Mašek

• **Zástupci šéfredaktora**
Milan Mikulka, Petr Honzejk,
Michaela Ryšavá

• **Manažer redakce**
Martin Denemark

• **Názory** Petr Honzejk

• **Analytik HN** Martin Ehl

• **Domáci** Michaela Ryšavá

• **Zahraničí** Tomáš Procházka

• **Ekonomika** Milan Mikulka

• **Víkend** Tomáš Procházka

• **Pročte** Gabriela Marešová

• **Vedoucí vizuálního oddělení** Matej Slávik

• **Zlom** Zdeněk Fried

• **Autor layoutu HN**
Jan Vyhnánek

• **E-MAILY:**
jmeno.prijmeni@hn.cz

• **PŘEDPLATNÉ**
tel.: 217 777 888,
predplatne@economia.cz

• **INZERCE:**
inzerce@economia.cz

• **MARKETING:**
Eva Došková,
eva.doskova@economia.cz

• **PŘÍJEM INZERCE**
tel.: 233 073 169, 233 071 216

Hospodářské noviny používají

zpravodajství agentur

ČTK a Thomson Reuters.

Tiskne: Czech Print Center –

tiskárna Praha a Ostrava

Četnost vydání:

pondělí až pátek,

místo vydání Praha

Autorská práva vykonává

vydavatel. Jakékoli užití

části nebo celku, zejména

rozmnožování a šíření

jakýmkoli způsobem

(mechanickým nebo

elektronickým) i v jiném

než českém jazyce

bez písemného svolení

vydavatele je zakázáno

Jednotlivé složky HN jsou

samostatně neprodejné.

© 2023 Economia, a.s.

Ročník LXVII

Nevyžádané příspěvky

se nevracejí

MK ČR E 4689

Audit nákladů: ABC ČR.

Hospodářské noviny

ISSN 0862-9587 (Print)

Hospodářské noviny

ISSN 2787-950X (Online)

Internet www.hn.cz

Eva Srpová
eva.srpova@economia.cz

Jawa za výherní vstupenku. Tombola byl geniální tah, který zpopularizoval veteránskou burzu a aukci

Šedesátiletá dvěstěpadesátka Jawa 559 zvaná panelka s revmapplechy vypadá skvěle. Jde o takzvanou patinovku, stroj v původním stavu, kterému nic nechybí. Vedle toho má i původní SPZ, tedy jak uznale říkají sběratelé „malou značku“. Patří k ní i původní ručně psané doklady. A navíc je pojízdná. „Je fakt pěkná. Za poslední rok sice vidíme pokles ceny u „tuctových“ veteránů jako fichtly, stadiony, kývačky, panelky, čtverky a některé kategorie škodovek, ale i když je to relativně běžná „panelka“, zajímavostí je ta krásná patina a oplechování. A protože má doklady, myslím, že v běžné inzerci by se za 80 tisíc prodala,“ myslí si renovátor zejména československých motocyklů Petr Kenny Burian.

Jeden šťastlivec ji 11. listopadu získá. Stačí přijít na veteránskou akci Retro Garáž spojenou s auto-moto burzou a aukcí veteránů do prostor výstaviště v Lysé nad Labem. Každá vstupenka je slosovatelná. Obvykle Retro Garáž navštíví 3500 až 4500 návštěvníků. Stává se, že lidé touží svou šanci na výhru zvýšit, a tak si přikupují do lákavé veteránské tomboly další lístky.

Jawa je zcela funkční, takže nový majitel na ní může z veteránské akce rovnou odjet domů.

Nápad na „tombolovku“, která k aukcím historických aut a motorek přiláká ještě větší počet nadšenců, měl v hlavě organizátor akcí Retro Garáž Pavel Kočí už od samého počátku. „Věděl jsem, že to na lidi zafunguje. Motorka je

na akci vystavená, lidé jsou přímo u losování, baví je ten adrenalin. Když osoba s výherním číslem při losování chybí, vytahujeme další, dokud se majitel vylosovaného lístku nepřihlásí. Je to zábava,“ vysvětluje nadšenec do veteránů, který sám motorky také sbírá.

Aukce automobilových a motocyklových historiků nemají v Česku takovou tradici jako v některých jiných státech, třeba Německu, Francii, Velké Británii nebo USA. Kočí je pravidelně začal pořádat před šesti lety jako doprovodný program k burze auto-moto veteše v prostorách výstaviště v Lysé nad Labem. „Pokusy o aukce veteránů tu v Česku už sice nějaké byly, ale všechny ztroskotaly, protože trh je malý a lidé nejsou zvyklí kupovat unikáty za milionové částky. S dražbami jsem si tedy od začátku řekl: dobře, nikdo tomu nevěří, nejdřív musím lidem ukázat, že to funguje,“ popsal Kočí pro HN začátky Retro Garáže.

Na prvním ročníku na zkoušku nabídl jen jednu starou zrezivělou škodovku, kterou koupil za čtyři tisíce a přesně za tolik se i prodala. Další rok nakoupil tři stroje, které opět pořídil za své peníze, a všechny se vydražily s výdělkem.

A pak se to najednou obrátilo. Před další Retro Garáží už se mu ozvali kamarádi, ať vydraží jejich stroje, záhy ho začali kontaktovat majitelé a sběratelé. Zejména po události, kdy se zachovala Škoda 100 prodala za 1,85 milionu korun, zatímco podle profesionálního odhadce měla hodnotu asi 600 tisíc.

V současnosti Kočí nabízí na Retro Garáži vždy asi dvacítku strojů, z toho dvě třetiny obvykle tvoří motocykly, třetinu auta. A čím dál častěji jde o velmi ceněné stroje, jejichž hodnota se šplhá do statisíců – až ke dvěma milionům.

„Právě proto chci, abychom zvedali latku i s tombolovkami. Doba, kdy se losovalo spíš z recese, je pryč. Chci nabízet kousky, které fanoušci opravdu ocení,“ říká Kočí.

Prvním strojem, který do tomboly před šesti lety pořídil, byl malý motocykl Jawa 50/20 Pionýr. „Zpětně vím, že ten pinček byl vyložený vrak. Ale fanoušky do veteránů možnost získat stroj ve slosování nadchla,“ říká. Následující dvě Retro Garáže sehnal Babetty, pak nabídl Jawu 555 Pionýr, malé motocykly a mopedy v dalším ročníku poprvé vystřídala velká motorka, tedy Jawa 175/357, takzvaná malá kývačka. Letos na jaře si z výstaviště v Lysé jeden šťastlivec odvezl velmi pěknou funkční Jawu 350/638. Dychtivé publikum bylo tak početné, že se vůbec poprvé muselo jít losovat ven před halu, aby se lidé v sále neušlapali.

„Ohromně mě to baví, i když to vyžaduje čím dál víc času a vyšší investici. Ze začátku jsem do tomboly pořizoval i úlovky v předrenovačním stavu, které stály tisíce, nebo jen nižší desítky tisíc. Ale teď chci úroveň akce pozvednout, a tak si tombolovky pečlivěji vybírám. Stojí to dost peněz, ale je to skvělý marketing. Pro fanouška do veteránů je šance vyhrát motorku

něco úžasného. Jednou bych si přál nabídnout i zajímavé historické auto,“ doufá Kočí.

Teď ho ale zaměstnávají hlavně přípravy podzimní aukce, která se koná 11. listopadu, kde by mohl padnout dosavadní rekord. Dražit se má například vládní Tatra 700, velmi vzácný kus, který si v roce 1996 pořídilo ministerstvo zdravotnictví. T700 se v aukcích pohybuje za milionové částky. Na Retro Garáži se bude dražit od 1,75 milionu korun.

Dalším velmi ceněným strojem by mohla být Praga Lady Tudor, jejíž cena by se rovněž mohla vyšplhat ke dvěma milionům. „Konečně se pomalu přibližují k tomu, co jsem si vždycky přál. Nabízet tu v aukcích opravdu ceněné veterány vysoké hodnoty. A jednou se nám snad konečně podaří rozjet dražby v takovém formátu, abychom je mohli pořádat v reprezentativních prostorách, s nabídkou luxusních automobilů a cenných motocyklů vystavených na červeném koberci,“ doufá Kočí, který by veteránské „tombolovky“ chtěl udržet i do budoucna, i kdyby se z Retro Garáže jednou stala prestižní akce, jaká nemá v Česku obdoby.

Retro Garáž Jawa 250/559 bude lákadlem v tombole (vlevo). Tatra 700 se bude dražit od částky 1,75 milionu (vpravo nahoře). Aukce veteránů nabídne i Praga Piccolo „Kellner Kabriolet“ (vpravo dole).

Foto: Retro Garáž

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

CENA 99 Kč / 4,69 € - ŘÍJEN 2023

Rentiér

JAK VYDĚLAT DOST PENĚZ

Rozhovory:

Martin Burda

Trh porazí
jen specialisté

Jan Barta

Velká hra
za miliardy

Petr Šrámek

Omladíme vás
o deset let

**Rentiérem ve 40:
Kolik investovat, do čeho
a jak hospodařit v „penzi“**

2023

MAJITEL & INVESTOR

Jsme křižovatka příležitostí. Už 25 let se u nás potkávají úspěšní investoři, majitelé firem i privátní klienti, kteří hledají něco výjimečného. Zakladatelé projektů a ti, co jim věří. Ti, co potřebují, s těmi, co mají. Ti, co znají trhy, s těmi, co znají lidi. U nás se potkávají soukromé investice a odvážné nápady. Majetek a zhodnocení.

Peníze & růst & společný úspěch.

Jsme privátní a investiční banka. Každé setkání je příležitost společně růst.

Potkejme se.

Rentiér

OBSAH

30

Appky, které ušetří peníze

Na cestě k finanční nezávislosti můžou hodně pomoci šikovné aplikace. Přinášíme přehled těch nejdůležitějších.

10 Jak se stát rentiérem ve 40

Schopnost uspořít podstatnou část příjmu, omezit zbytečné výdaje a dát tomu čas – to jsou hlavní součásti plánu, který vás nasměruje k finanční nezávislosti.

18 Jak jsem se vydal na cestu k rentiérství

Co vedlo jednoho z příznivců hnutí FIRE k rozhodnutí, že se pokusí odejít do „penze“ už okolo čtyřicítky? A jak se mu na jeho cestě daří?

22 Burda: Trh porazí jen specialisté

Trh dokážou porazit jenom úzce specializovaní portfolio manažeři, říká investor Martin Burda. Varuje před firemními dluhopisy a vysokými provizemi pro poradce.

32

Jak investovat levně & bez námahy

Jakou investiční strategii zvolit? Jak rozložit portfolio? Které aktuálně nese nejvíc? A komu svěřit správu svých peněz?

36

Barta: Investování je nejkreativnější povolání

Jan Barta rozebírá svoji investiční strategii, vysvětluje medvědí pozici, kritizuje Miroslava Kalouska a popisuje, proč nesnáší nimbismus.

Čínský náskok v elektromobilech

Manažeři v evropském autoprůmyslu musí změnit své uvažování, jinak jim ujede vlak. Na pozici tradičních značek číhá dravá čínská konkurence.

46

Jak udržet portfolio

Dosáhnout vytyčené částky, která zajistí finanční nezávislost, je jen část úspěchu. I poté je nutné portfolio pečlivě spravovat, aby se „neodpařovalo“ moc rychle.

48

Abyste si peníze užili

Osm základních pravidel na cestě k dlouhověkosti. Máte to ve svých rukou a návod funguje, i když se rozhodnete změnit návyky až ve vyšším věku.

70

Česko nazeleno

Tři konkrétní příklady z Green Deal Summitu, které ukazují, jak se umí český byznys vydat k udržitelnější budoucnosti.

50

Šrámek: Za rok vám ubereme 10 let

Demografický vývoj je neúprosný, jediné, co může zmírnit jeho důsledky, je schopnost udržet lidi ve zdraví co nejdéle, říká investor Petr Šrámek.

74

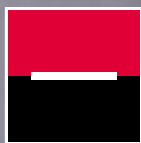
Rok s vlastní elektrárnou

Finanční návratnost může být 10 let, ta emocionální je okamžitá, popisuje reportér HN své roční zkušenosti s fotovoltaikou.

Odhodláni digitalizovat a automatizovat výrobu

Jsme odhodláni pomáhat vám růst. Českým firmám jsme proto pomohli získat více než 2 miliardy eur z fondů EU.

KB

Rentiér

Šéfredaktor
Hospodářských novin:
Jaroslav MAŠEK
Art director:
Jan VYHNÁNEK
Junior art director:
Jan STEJSKAL
Vedoucí Speciálu
Hospodářských novin:
Tomáš LYSONĚK
Vedoucí fotografií:
Matej SLÁVIK
Infografiky:
Eliška ČERNÁ
Michal VOCEL
Ilustrace:
Midjourney

Vydává Economia a. s.,
IČO 28191226

Adresa redakce:
Hospodářské noviny,
Pernerova 47, 186 00
Praha 8,
tel.: +420 233 071 111
e-mail: dle vzoru: jmeno.prijmeni@economia.cz

Inzerce/advertising:
Daniel HORT, key account
developer
tel.: +420 603 488 473
daniel.hort@economia.cz

Tisk:
Moraviapress a.s.

MK ČR E 23725
ISSN 2694-698X

Cena: 99 Kč / 4,69 €.

Uzávěrka dat pro texty
a infografiky: 13. 10. 2023

40+? Žádný stres!

Jako bych ty reakce už viděl před sebou – do důchodu ve 40, pro koho to píšete, mně je 33/47/61, ty vaše rady jsou tak pro nějaké IT specialisty po škole. A jak mám tak asi uspořít 10/20/30 tisíc měsíčně, když mi letos skončila fixace na hypotéce a platím o x tisíc víc? Úplně to chápu, na první dobrou mě napadlo totéž.

Jenže princip FIRE (tedy Financial Independence Retire Early) nemusíte brát úplně doslova – zvlášť když vidíte (stejně jako třeba já), že to s tím brzkým odchodem do důchodu, tedy Retire Early, nebude tak horké. A ani ta Financial Independence přece nemusí být stoprocentní. Klidně se můžeme bavit jen o nějaké menší nezávislosti, která člověku umožní pracovat o den dva v týdnu méně a zároveň mít jistotu finančního polštáře pro případ, že by z jakéhokoliv důvodu o aktuální zdroj příjmů přišel.

Existuje množství citátů a přirovnání, které spojují peníze a svobodu. A ať chceme nebo ne, něco holt na této myšlence bude. Netřeba ji brát úplně doslova ve smyslu, že svobodný se cítím v okamžiku, kdy si můžu koupit jachtu, ostrov v Tichomoří nebo let do vesmíru. Ostatně, pro dosažení takových tužeb bychom se museli pohybovat v částkách ještě o několik řádů jinde. Ale není přece onou svobodou i to, když si jednoho dne můžu říct, že díky finančnímu polštáři trochu zvolním, objedu na kole Evropu (nebo aspoň Česko), budu doma s dětmi, začnu řídit tramvaj nebo se naučím hrát na klavír?

A do takového polštáře opravdu není potřeba sypat vyšší desítky tisíc měsíčně. Potřebuji si každé ráno kupovat flat white u stánku, když si podobně dobrou kávu udělám sám doma? Opravdu mi už neslouží rok starý telefon/notebook/boty? A potřebuji tu třetí lyžařskou bundu? Podobných příkladů jistě najdete sami spoustu, a byť se může zdát, že se bavíme o drobných, tak jakákoliv uspořena částka, kterou investujete, se dokáže v čase pořádně zhodnotit.

Od drobných krůčků k opravdové finanční nezávislosti – návod, jak na to, i příběhy těch, kteří jsou svému cíli na dosah, naleznete na následujících stranách. A ve svých kalendářích si určitě rezervujte 7. listopad 2023, kdy vypukne opravdu pořádný FIRE neboli Investiční konference Hospodářských novin.

Hezké čtení!

Tomáš Lysoněk

P. S.: A pokud byste se na své investorské cestě chtěli držet odpovědnosti a udržitelnosti, hledáte možnosti energetických úspor nebo chcete zjistit, co nás ohledně zelené budoucnosti čeká, rozhodně věnujte svoji pozornost také části, která začíná velkou infografikou o tom, kam se aktuálně posunul Green Deal.

PODCAST **HN**

reVize Česka

Podcast HN o současnosti a budoucnosti české ekonomiky s těmi, kteří ji opravdu tvoří. Byznysmeni, politici, ekonomové a manažeři se zamýšlejí nad tím, jak tuzemskou ekonomiku a celou společnost zlepšit.

hn.cz/revize

Kdy, kolik a za kolik. Rychlý přehled na cestě k rentiérství

Jakou část příjmu odkládat stranou, kam uspořené peníze investovat nebo kolik procent z dosažené částky můžete každý rok utratit. O všech detailech na cestě k finanční nezávislosti se dočtete na následujících stranách, pro začátek nabízíme rychlý přehled důležitých čísel, která také ovlivňují, zda bude váš plán úspěšný.

4 procenta

Pravidlo, které vyznávají lidé usilující o finanční svobodu. Rentiér by si měl postavit tak velké portfolio, kdy si vystačí s rentou z portfolia právě ve výši čtyř procent ročně.

7,3 procenta

Roční výnos amerického indexu S&P 500 za posledních 30 let při reinvestování dividend a po očištění o inflaci.

130 procent

Míra zdražení nemovitostí v Česku mezi roky 2012 a 2022. To řadě lidí urychlilo cestu k finanční svobodě. Za poslední rok nicméně ceny klesly.

17,2 milionu korun

Hodnota portfolia, které investor vytvoří, pokud měsíčně investuje 35 tisíc korun po dobu 20 let s výnosem 7 procent.

1998

V tomto roce vyšla vlivná Studie Trinity, sepsaná třemi profesory vyučujícími finance. Zrodila se myšlenka, jak vytvořit portfolio, které rentiéra užívá po dobu třiceti let.

70 603 lidí

Se jměním nejméně ve výši 1 milionu dolarů žilo podle společnosti Knight Frank v minulém roce v České republice. Do pěti let by jich mělo být o dvě třetiny více.

6,05 procenta

Takový byl podle dat Hypoindexu v říjnu průměrný hypoteční úrok, což znamená, že tři miliony na dvacet let vyjdou měsíčně na splátku ve výši 21 600 korun.

93 procent

O tolik v Česku za posledních 20 let podražilo zboží a služby v ekonomice, což odpovídá zhruba roční průměrné inflaci ve výši 3,4 procenta.

56 procent

Tolik respondentů v průzkumu HN mezi lidmi usilujícími o finanční svobodu si myslí, že po dosažení rentiérského statusu budou šťastnější.

4,8 procenta

Výnos, který začátkem října překonal desetiletý americký dluhopis, což byla nejvyšší hodnota za posledních šestnáct let.

24 let

Doba, o kterou si může člověk prodloužit život, pokud bude pečovat o své zdraví, tedy cvičit, zdravě se stravovat, nekouřit nebo nepít alkohol.

FIRE

JAK SE STÁT RENTIÉREM VE 40

Schopnost uspořit podstatnou část příjmu, omezit zbytečné výdaje a dát tomu čas – to jsou hlavní součásti plánu, který vás nasměruje k finanční nezávislosti.

Text: David Busta, Teodor Kolář

FIRE

P

Přibývající povinnosti, chabé ocenění. Necelých osmdesát procent Čechů pociťuje v práci často negativní pocity, více než dvě pětiny se cítí ponižováni nebo šikanováni. Většina zaměstnanců tak v práci čeká jen na to, kdy už půjde domů, a větší smysl ve své činnosti nevidí. Patnáct procent pak úplně rezignovalo a rozhodlo se zaměstnavateli aktivně škodit. Průzkumy konzultačních a pracovních agentur vykreslují hrozivý obrazek o českém pracovním trhu. Není divu, že třetina zaměstnanců je připravena dát výpověď.

Jenže říct šéfovi adios bez jistoty brzkého nástupu do nového zaměstnání je složité. Nájemné nebo hypotéku je potřeba platit neustále, bez elektřiny, vody a stravy žít také nejde. Jak si pak najít

čas na rekvalifikaci nebo obecně studium, aby se zaměstnanec dostal do lepší vyjednávací pozice a nešel jen z louže pod okap? Odpověď mají příznivci hnutí FIRE, jichž v Česku přibývá. Jejich cílem je dosáhnout finanční nezávislosti, ať už ve smyslu odchodu do penze ve 40, nebo jen svobody kdykoliv poslat zaměstnavatele k šípku.

Když se hovoří o finanční svobodě, lidé si často představí typicky podnikatele, který dobře prodal vybudovanou firmu a nyní si může užívat renty. Jenže stejnou cestou se může vydat i zaměstnanec nebo živnostník. Dosáhnout renty není tak těžké, jak by se mohlo zdát. Je potřeba jen důsledně dodržovat několik základních pravidel. „Začít co nejdříve, neutráčet za zbytečné věci, maximalizovat příjmy, investovat,“ uvádí muž stojící za profilem F.I.R.E. cz na síti X výčet

hlavních pilířů celého hnutí. Do cíle mu chybí už pouhý rok.

Rozhodnutí přidat se k hnutí přišlo ve chvíli, kdy si uvědomil hodnotu svého času. „Když se mi narodily děti, začal jsem řešit, že na ně chci mít více času. Poté jsem byl v situaci, kdy zemřel jeden můj blízký člověk. Zničehonic. Jeden den vypadal, že ho jen bolí záda, a o pár měsíců později už nebyl mezi námi. To byly události, které následně definovaly můj cíl,“ dodává. Podobných lidí pod anonymními profily lze na sítích vypátrat hodně. Veřejně vystupovat zpravidla nechtějí, neboť se tím mohou vystavit například závisti.

Někteří jsou ale ochotni udělat výjimku v zájmu edukace a vidiny, že mohou řadě lidí pomoci, aby se jim z křesího závodu, který je jen o práci a konzumaci, taktéž podařilo vystoupit. Mezi ně patří Miloslav Diviš, jenž je známý v komunitě investorů především na Facebooku. Často se snaží uvádět na pravou

FIRE

míru zavádějící a nepravdivé informace ze světa financí. Například když se médií šířily bludy, jak brokerská platforma Robinhood na objednávku zablokovala nákupy konkrétních akcií, aby hedgeové fondy neutrpěly velkou ztrátou.

Divišovi se podařilo odejít do „důchodu“ ve 38 letech. Přestože při práci v Anglii působil na poměrně vysoké pozici, nedokázal dlouho ušetřit téměř nic. „Pak jsem zavedl drastickou kontrolu výdajů, začal se spolubydlením a náhle se mi dařilo odkládat dvě třetiny příjmu. Je to o způsobu uvažování. Dokud se ne naučíte výdajové disciplíně, tak je velmi těžké cokoliv naspořit. V dnešní době není problém utratit jakýkoliv příjem,“ říká Diviš.

Hlavním finančním cílem lidí toužících po brzkém odchodu do důchodu je naspořit alespoň 25násobek ročních

***Cílem hnutí
FIRE je finanční
nezávislost.
Ať už ve smyslu
brzkého odchodu
do penze, nebo
svobody kdykoliv
dát výpověď.***

výdajů. Získané prostředky by měly následně stačit na uhrazení nákladů po zbytek života. Základním předpokladem při výběru renty je držet se pravidla čtyř procent. Jinak řečeno, čtyři procenta portfolia by měla pokrýt výdaje rentiéra a zároveň zajistit, že se portfolio zregeneruje a za dalších 12 měsíců bude mít stejnou nebo i vyšší hodnotu. Pokud by investor vybíral více, portfolio by mohl vyčerpat.

Konkrétně Divišovo portfolio tvoří z poloviny nemovitosti, akcie a dluhopisy mají podíl čtyřicet procent. Zbýlých deset procent vložil do alternativnějších investic, jako jsou kryptoměny, start-upy a P2P projekty. Počítá s konzervativnějším ročním výnosem 4,5 procenta. Diviš je ovšem už v pozici rentiéra, což vysvětluje, proč portfolia lidí, kteří jsou zatím jen na cestě, bývají agresivnější. Zpravi-

FIRE

dla v nich mají vyšší váhu akcie. „Portfolio se nám po čase ustálilo na poměru 70 procent akcií a zbytek konzervativní investice, hlavně dluhopisy,“ říká Lukáš Nádvořník, jemuž do dosažení finanční svobody chybí zhruba pět let.

Z ankety Hospodářských novin mezi stovkou lidí usilujících o finanční svobodu vychází, že akcie mají v portfoliu prakticky všichni. Dále 65 procent dotázaných má peníze v nemovitostech, populární jsou též dluhopisy a díky současným sazбám také fondy peněžního trhu. Zhodnocení pod pět procent očekává jen zhruba šest procent dotázaných. Na výkonnost mezi pěti a deseti procenty ročně si věří 72 procent respondentů. Se zhodnocením vyšším než deset procent počítá téměř čtvrtina.

Na základě dat z průzkumu o příjmech a výdajích domácností jsme ve spolupráci s investiční platformou Portu spočítali scénáře pro zhodnocování portfolia. Všechny mají investiční horizont dvacet let a dlouhodobě počítají s dvouprocentní inflací. Liší se ve výši ukládané částky a ročního zhodnoce-

ní. Pokud tak člověk ukládá měsíčně 35 tisíc korun a zhodnocuje jmění ročním tempem pěti procent, po dvaceti letech dosáhne portfolia ve výši 13,9 milionu korun. Následně bude moci vybírat měsíčně 20 tisíc korun do konce svého života. Minimálně 31 let by mu měla vydržet renta 30 tisíc a nejméně 21 let renta 40 tisíc.

Model počítá s inflací, tudíž s udržení kupní síly daných částek. Výsledky jsou zároveň založené na pravděpodob-

nostních odhadech. Tudíž jak u 30-, tak 40tisícové renty existuje možnost, že se portfolio nevyčerpá. Pokud by se průměrné roční zhodnocení zvýšilo na sedm procent, pak by investor disponoval po 20 letech portfoliem v hodnotě 17,2 milionu korun. Vybírat 20 tisíc korun by mohl s jistotou navždy, 30 tisíc korun minimálně 42 let a měsíční výběr ve výši 40 tisíc by portfolio podle výpočtů vydrželo alespoň 28 let.

Proponenti hnutí FIRE jsou pak hlasitými zastánci investování do burzovních obchodovaných fondů (ETF), a to díky jejich nízké nákladovosti. Nejlépe pak přes brokera na vlastní triko. Investice do podílových fondů například skrze banky sice nabízí pohodlí, ale platí se za něj relativně vysokými poplatky, které se pohybují okolo dvou procent. Větší samostatnost pak požadují fintech platformy, které si účtují zpravidla přes procento. Nejméně na poplatcích zaplatí člověk, jenž investuje sám za sebe přes brokera – zároveň to ale znamená vysoké nároky na vzdělávání, disciplínu nebo psychickou odolnost.

Práce je mnohem zábavnější, když má člověk ten luxus a nemusí za ni dostávat zaplaceno.

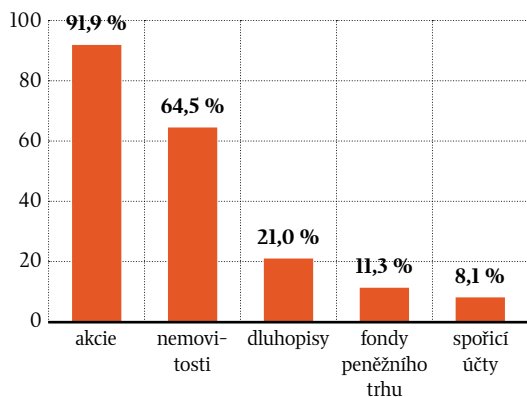
Jakou cestu k rentiérství lidé volí

Lidé usilující o dosažení finanční svobody mají poměrně realistické představy, jak se ke svému cíli dostat. V průzkumu HN odpověděla stovka dotázaných.

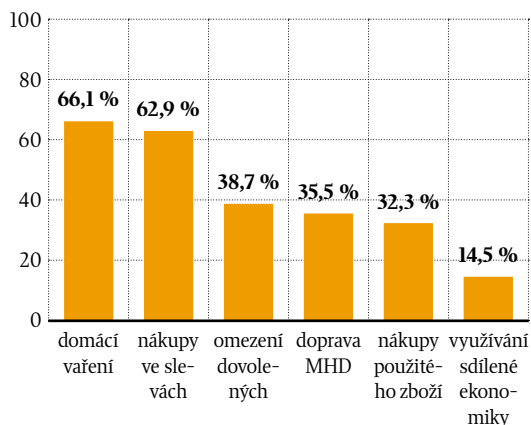
17 004 081 Kč

Průměrná hodnota požadovaného portfolia

Jaké investiční instrumenty využíváte k dosažení pasivního příjmu?

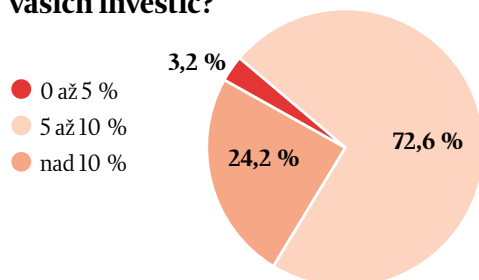

Jak se snažíte šetřit finanční prostředky?

Pozn: Bylo možné zvolit více odpovědí

Jaké očekáváte roční zhodnocení vašich investic?

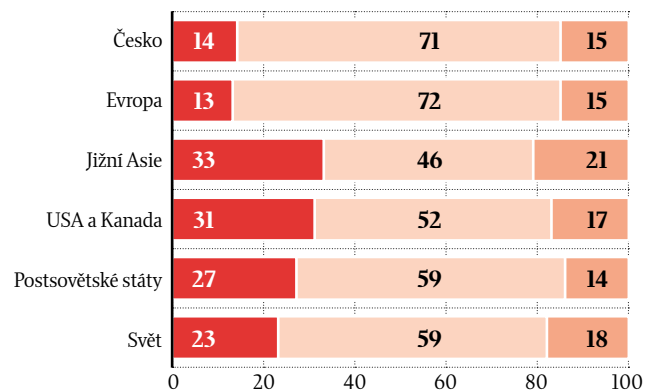

Zdroj: Průzkum HN

Postoj lidí k vykonávané práci

Lidé s pozitivním přístupem spatřují ve své práci smysl, neangažovaní zpravidla čekají, až uteče pracovní doba. Zaměstnanci s negativním přístupem jsou frustrovaní a snaží se aktivně škodit.

■ pozitivní ■ neangažovaný ■ negativní

Zdroj: Gallup, State of the Global Workplace Report 2023

Scénáře, jak se stát rentiérem

Kdo bude měsíčně investovat 35 tisíc korun po dobu 20 let, si při výnosu pět procent ročně vytvoří portfolio 13,9 milionu korun. Z něho bude možné vybírat následně rentu 30 tisíc korun měsíčně (počítá se se zachováním kupní síly) nejméně 31 let. Je ale možné, že portfolio vydrží navždy – dění na finančních trzích nelze předvídat.

Scénář 1

výše měsíční investice	35 000 Kč
roční výnos	5 %
inflace	2 %
horizont	20 let

Na konci investiční fáze budu mít

13,9 mil. Kč

můžu vybírat

20 tis. měsíčně; navždy

30 tis. měsíčně; minimálně 31 let

40 tis. měsíčně; minimálně 21 let

Scénář 2

výše měsíční investice	35 000 Kč
roční výnos	7 %
inflace	2 %
horizont	20 let

Na konci investiční fáze budu mít

17,2 mil. Kč

můžu vybírat

20 tis. měsíčně; navždy

30 tis. měsíčně; minimálně 42 let

40 tis. měsíčně; minimálně 28 let

Zdroj: Portu

Kolik seberou poplatky

V dlouhém investičním horizontu je velký rozdíl, jak vysoký je poplatek. Počítá se s měsíční investicí 35 tisíc korun po dobu 20 let. Běžný poplatek podílových fondů je 2,2 procenta – ve výsledku tak investor bude mít o 24 procent menší portfolio, než kdyby investoval zcela bez poplatků.

Poplatek 2,2 % (podílový fond)	Poplatek 1,2 % (fintech)	Poplatek 0,4 % (broker)
24,00 %	14,01 %	4,93 %

vezme z potenciálního majetku

Zdroj: vlastní výpočty

V delším horizontu je totiž ohromný rozdíl, jestli činí poplatek 2,2; 1,2; nebo 0,4 procenta ročně. Pokud investor ve zmíněném příkladu investuje měsíčně 35 tisíc korun po dobu 20 let, udělá poplatek rozdíl v řádech milionů korun. Nejvyšší srovnávaný poplatek (2,2 procenta) mu vymaže téměř čtvrtinu majetku, který by býval měl, kdyby dokázal investovat bez poplatků. Naproti tomu poplatek ve výši 1,2 procenta odčerpá zhruba 14 procent potenciálního majetku, nejnižší uvedený ve výši 0,4 procenta pět procent majetku. Samozřejmě je potřeba brát ve třetím případě v úvahu také možné náklady u brokera, na směnu měn, vlastní vzdělávání.

Za nejlepší strategii pak lidé z hnutí FIRE považují pravidelné měsíční investování, tedy nákup pasivních fondů každý měsíc bez ohledu na to, co se na trzích děje. Je to dokonce výnosnější strategie, než kdyby investor čekal na velké propady a dokázal je podchytit. To totiž znamená, že čekající peníze jsou mezitím neinvestované a ztrácejí hodnotu. Nemá proto smysl spekulovat a časovat trh.

Další otázkou tak je, jaké příjmy od portfolia člověk v budoucnu očekává. Hnutí FIRE je proto kromě investování také o výdajích a příjmech. Podle průzkumu Hospodářských novin se respondenti snaží prostředky na investice ušetřit zejména díky slevovým akcím při nákupu potravin a domácím vařením. To preferuje 67 procent dotázaných. Pro představu: Pokud zaměstnanec chodí ve všední dny na obědy místo toho, aby si vařil doma, v průměru se tak v horizontu dvaceti let připraví o 1,3 milionu korun, za 30 let už jde o více než tři miliony korun.

Počítá se s tím, že člověk je schopen uvařit o 60 procent levněji a ušetřené peníze investuje s ročním výnosem sedm procent. Kromě úspory na jídle dotázaní také šetří na cestování a dovolené, kdy po naskočení na ideu hnutí FIRE zmíněné výdaje omezilo 40 procent respondentů. Dalšími způsoby, jak snížit náklady, byla doprava MHD či nákup použitého zboží. „Nábytek i ob-

lečení kupujeme pouze z druhé ruky. Využíváme maximálně slevové kupony a platíme výhradně kreditními kartami, které mají cashback,“ uvádí Alice K.

Sdílet auto i zahradní traktor

Všechna zmíněná opatření pak v kombinaci se složeným úročením udělají v řádu 20 let rozdíl v tom, zdali má investor miliony korun navíc, nebo nemá. A kdo má pocit, že řešit slevové akce nemá smysl, protože se tím ztratí příliš času, může dát na radu Warrena Buffetta a delegovat práci na děti, které si tím osvojí základy finanční gramotnosti, a navíc činnost začnou často vnímat jako formu zábavy. Rodiny pak mají výhodu například v rámci úspor z rozsahu,

Při dnešních úrokových sazbách nelze moc počítat s tím, že by spolubydliči dokázali zaplatit hypoteční splátku, nicméně pořád jde o výhodnou investici. Ve výsledku pronajímatel bydlí levněji než v nájmu třeba menšího bytu, zhodnocuje se mu nemovitost, postupně výše hypotéky k rostoucímu příjmu klesá a tím klesají i náklady na bydlení. Vedle investování, minimalizace výdajů a nákladů je třetí nohou maximalizace příjmů. Kromě vzdělávání sama sebe a zvyšování mzdy ze zaměstnání lidé v hnutí FIRE zkouší různé vedlejší výdělečné činnosti nebo nárazové brigády. Hojně využívají sdílené ekonomiky.

„Mám auto, tak jej nabízím, když ho nepotřebuju, k pronájmu. Když jedu mimo Prahu, nabídnou místa v autě ke sdílení. Stejně pronajímám traktor na sekání trávy. Za měsíc mi sdílená ekonomika v průměru vygeneruje 5000 korun,“ říká Milan K., podle něhož by měl podobně přemýšlet a diverzifikovat příjmy každý, kdo to s dosažením finanční svobody myslí vážně. „Když splníte všechny tři podmínky hnutí FIRE, musíte si udržet disciplínu a bránit se tomu, čemu se říká hédonistická adaptace, tedy velmi rychle mu zvyknout si na vyšší standard, který víc radosti stejně nepřinese,“ říká Nádvořník.

A když příznivec hnutí vše splní a stane se rentiérem? Měl by mít dopředu promyšlené, co chce dělat. „Od mých 38 let už pracovat nemusím, přesto jsem teď znovu začal. Jsem ještě ve věku, kdy takovou zátěž dobře zvládnou, zároveň mi to umožní zvýšit si průměrnou rentu a v neposlední řadě už si můžu dovolit klidně utratit celý plat a opravdu si užít, dokud ještě můžu, ale stále být příjemně zabezpečen, kdybych o práci třeba přišel,“ říká Diviš. A podobně vše vidí i ostatní. Nádvořníka zase zajímají projekty v oblasti vzdělávání, popularizace vědy, finanční gramotnosti. Práce je podle něj totiž mnohem zábavnější, když má člověk ten luxus a nemusí za ni dostávat zapláceno.

tedy vaří se ve větším množství a tím klesají náklady na jednotlivce.

Nicméně nelze to srovnávat s ultimátní výhodou, která se nabízí lidem bez dětí, a to je spolubydlení. Diviš si před lety koupil byt na pražském Žižkově. „Když jsem řekl, že bych chtěl třeba 20 tisíc korun na nájmu měsíčně, tak to prý podle realitáků nebyl problém. Když jsem dodal, že tam ale budu dál bydlet, nechápali mě,“ uvádí Diviš. Volná místa v bytě následně pronajal studentům. Díky tomu poznal podle svých slov skvělé lidi, a navíc získal dodatečných 200 tisíc korun ročně. Příjmy pak posloužily jako základ jeho portfolia.

EDUCA FUND SICAV

Chci do školství přinášet zdravý rozum, říká investor Vratislav Nejedlý

PO ABSOLVOVÁNÍ STUDIA NA JEDNOM Z PRAŽSKÝCH GYMNÁZIÍ VYSTUDOVAL OPERNÍ SÓLOVÝ ZPĚV NA STÁTNÍ KONZERVATOŘI V PARDUBICÍCH. PODLE SVÝCH VLASTNÍCH SLOV NEBYL DOBRÝM ŽÁKEM A DO ŠKOLY CHODIL JEN PROTO, ŽE SE TO MUSÍ. CHYBĚL MU PŘEDEVŠÍM SRDEČNĚJŠÍ VZTAH MEZI UČITELI A ŽÁKY. PROTO SE TO ROZHODL ZMĚNIT. V ROCE 2011 ZALOŽIL VRATISLAV NEJEDLÝ BILINGVÁLNÍ KRÁLOVSKOU MATEŘSKOU ŠKOLU A NÁSLEDNĚ I ZÁKLADNÍ ŠKOLU, KTERÁ FUNGUJE NA STEJNÝCH PRINCIPECH. V LETOŠNÍM ROCE PŘIBYLA DO JEHO VZDĚLÁVACÍHO PORTFOLIA I STŘEDNÍ ŠKOLA.

Zdravý rozum a libovolné střídání jazyků ve výuce, to zní poněkud zvláštně, pokud mluvíme o českém školství...

Nemyslím si to. Je pravda, že jsme Češi, a měli bychom tedy umět perfektně česky. U anglických forem výuky v Česku mi vadí malá důslednost na formování našeho rodného jazyka. Proto se u nás snažíme oba jazyky kombinovat a naučit děti v cizím jazyce i přemýšlet. Využíváme toho, že jsou do určitého věku hodně vnímavé, až „houbovitě“.

Neobáváte se toho, že vedle vyložených talentů můžete vychovat i řadu dětí frustrovaných neúspěchem?

Děti by ve škole měly být šťastné. Šťastné dítě se dokáže snadněji naučit probíranou látku a dojde i k mnoha věcem samo. Bude to možná znít patecticky, ale jen takový člověk se později dokáže uplatnit na trhu práce – a je jedno, v jakém oboru to bude. Truhlář nebo bankéř. Škola má podle mého názoru nejen vzdělávat, ale i obohacovat. Frustraci bráníme tím, že se děti mohou projevit v tom jazyce, ve kterém je jim to v tu chvíli příjemnější.

Podle vás tedy nevede náročnost dvojjazyčné výuky k elitářství?

Ve třídě s 15 žáky má učitel možnost věnovat se všem individuálně. V tom, co žákovi jde lépe, jej dokážeme rozvíjet. Tam, kde takové předpoklady nemá, ho zase umíme podpořit, aby neskončil v podprůměru. Jistěže nechceme vtěsnat všechny žáky do téže krabičky a nalepit na ni visačku „průměrný student“. Nechceme brzdit talenty. Třídou se proto snažíme vybrat tak, aby byla homogenní skupinou a aby jeden nezdržoval toho druhého. Protože učíme v souvislostech, ne podle jednotlivých disciplín. Naši žáci jsou schopni spojovat jednotlivé poznatky, a jsou tak daleko lépe připraveni adaptovat se na to, co vyžaduje znalostní ekonomika.

Kdo jsou vaši učitelé?

Jsou to vysoce kvalifikovaní profesionálové, přičemž polovinu z nich zastupují rodilí mluvčí. Druhou polovinu pak představují čeští učitelé. Máme i stejný poměr žen a mužů. Na tom si docela zakládáme, protože mužský prvek je ve škole žádoucí. Pro mě osobně je důležité, aby naši učitelé měli vztah k dětem.

Kde se ve vás, v operním pěvci, bere ta posedlost budovat soukromé školství?

Nevím, možná je to předčasná druhá míza – táhne mi na čtyřicet. Chci připravit děti na informační zahlcení, dát jim schopnost oddělit zrna od plev, orientovat je v prudkém rozvoji nových oborů. Když mi bylo dvacet, zastupoval jsem ve správní radě majitele Anglo-německé ob-

„V českém školství máme kvalitní, velmi dobré učitele. Ale výuka angličtiny je často pomalá a laxní, bez ní se ovšem svět v souvislostech těžko chápe,“ říká Vratislav Nejedlý, zakladatel řetězce Královských škol a investičního fondu EDUCA.

Foto: archiv V. Nejedlého

chodní akademie v Praze. Už tehdy jsem si smyslel, že chci mít svoji školu. A řídit ji po svém. Kupodivu rodiče měli o moji vizi zájem. Před 11 lety jsem tedy otevřel bilingvní Královskou mateřskou školu. A protože v Praze není žádná základní škola, kam bychom mohli děti z naší mateřské školy odkázat, aby neztratili potenciál, který jsme jim pomohli získat, založil jsem také základní školu. Teď po třech letech provozu máme přetlak žádostí o přijetí a renomé nám vytvářejí sami rodiče. Letos jsem koupil i střední školu a síť škol DINO. Budeme tedy mít ucelenou kombinaci mateřské, základní a střední školy, a v bilingvní výuce tak můžeme pokračovat až do maturity.

Stačí vám na takovou expanzi vaše vlastní finanční zdroje?

Ony by i stačily. Školství jako byznys má jednu krásnou vlastnost. Výnos oproti nákladům roste exponenciálně. Když škola správně funguje, projevují se úspory z rozsahu a dokáže generovat zajímavé výnosy. Ale společně s investory lze uskutečňovat vizi mnohem rychleji.

Měli bychom tedy podle vás všude zavést bilingvní výuku?

Bilingvní výuka a celostní program poznání v kontextu je jednou z cest. To hlavní je propojit vzdělávání a výzkum s průmyslovými aplikacemi. V EU se zabýváme tak trochu vším a ničím a tím ztrácíme dynamiku. V USA, Japonsku a Jižní Koreji má soukromý sektor podíl na investicích do vzdělání kolem 64 procent. V EU o pětinu méně. Proto teď Evropa masivně dohání integraci rozdílných úrovní školství s cílem zvýšit jeho efekt a dát dětem, až dostudují, větší flexibilitu k uplatnění na trhu práce. To je to, co se snažím dělat s Educa Fondem. Alokovat soukromé finanční zdroje do vytváření menších, ucelených vzdělávacích úrovní, které poskytnou špičkovou kvalitu a zajistí, že kvalitní vzdělání nebude jen výsadou elit.

Jak jsem se vydal na cestu k rentiérství

Text: Lukáš Nádvořník, foto: Honza Mudra

Práce je mnohem zábavnější, když za ni nedostáváš zaplacení. Tuto větu jsem před lety zaslechl na jedné z přednášek o cestě za finanční nezávislostí od předního představitele globálního hnutí FIRE, Mr. Mustache. A dodnes jsem nepřišel na výstižnější popis tohoto myšlenkového proudu usilujícího o finanční svobodu a brzký odchod do penze. Učí nás totiž přemýšlet o lepší, svobodnější práci a má recept snad pro každého, včetně mě.

Psal se rok 1998 a trojice profesorů ekonomie z texaské Trinity University právě publikovala odborný článek, který pojednával o tom, jakou nastavit dlouhodobou rentu vybíranou z vytvořeného investičního portfolia, aby rentiérovi nedošly peníze. Článek se brzy začne přezdívat Studie Trinity (The Trinity Study) a bude jednou z jisker, které zažehnou nejprve americké, ale postupně i globální hnutí mladých lidí hledajících finanční nezávislost a brzký důchod (FIRE, Financial Independence – Retire Early).

Je to ona studie, která jako jedna z prvních zformulovala to, co dnes známe jako pravidlo čtyř procent. Tedy že k dobrým investičním mravům patří vybírat z portfolia složeného z větší části z akcií maximálně čtyři procenta jeho hodnoty z doby, kdy jsme s výběrem renty začali. Na základě historických dat pak máme velmi dobrou šanci, že nám peníze nedojdou a náš finanční důchod nezničí turbulence na kapitálovém trhu, inflace nebo naše přílišná spotřeba.

Z pravidla čtyř procent – tohoto investičního stroje na nekončící rentu – se stal základní kámen tvořící se komunity lidí, kteří v právě vznikajícím světě snadného online investování začali vidět nové možnosti, jak si s nástupem třetího milénia uspořádat svůj finanční i pracovní život.

Klíčová čtyři procenta

Dnes má koncept FIRE mnoho podob, ale jeho základní principy zůstávají stejné od dob, kdy je hybatelé hnutí – vlivní američtí blogeri jako Mr. Mustache – kolem roku 2010 pomohli rozšířit po celém světě. Tato pravidla zhruba zní:

- 1) Musíte spotřebovávat méně, než vyděláváte. Procentu, které dokážete z příjmu odložit stranou, se začalo říkat saving rate, nebo česky podíl úspor.
- 2) Tyto přebytky je nutné dlouhodobě a disciplinovaně investovat. A ideálně s minimálními poplatky. Hnutí se tak mezi mladší generaci stalo jedním z propagátorů nízkonákladových investic pomocí burzovně obchodovaných fondů ETF.
- 3) Po dosažení dostatečné velikosti portfolia neměnit svoje návyky a náklady na život začít pokrývat výběry z portfolia. Jelikož je nyní portfolio dostatečně velké, jsou tyto náklady menší než čtyři procenta kapitálu a rentu je možné čerpat prakticky neomezeně dlouho.

Po zhlédnutí těchto pravidel lze namítnout to, co se hnutí FIRE vyčítá často, tedy že jde jen o módní trend pro hrstku vysokopříjmových mileniálů. Kdo jiný než single aťžák po škole má takové příjmové přebytky, aby vybudoval portfolio, které ho dokáže celý život

živit? FIRE si ovšem získal tolik pozornosti a zajímá stále více lidí právě proto, že velmi vysoké příjmy nezbytně nevyžaduje. Rozhoduje podíl úspor.

Pravidla 1 a 3 jsou totiž ve zvláštní vzájemné rovnováze. Nemám-li omračující příjem, mohu jej dohnat větší skromností ve spotřebě. Ve výsledku mohu odložit stranou dokonce větší procento svého platu než vysokopříjmový kolega s výrazně vyšším konzumním standardem. Pokud je mi takový životní režim příjemný a nechci jej v budoucnu příliš měnit, může se finanční nezávislost nacházet blíž, než se může na první pohled zdát. A dokonce blíž než pro mého kolegu. Pro takové odhady vznikla v komunitě již řada sofistikovaných online kalkulaček nebo tabulek.

Tento až magický prvek myšlenky FIRE, tedy že hlavní roli hraje schopnost odříci si část svých příjmů, a ne výše příjmů samotných, byl podle mě skutečným důvodem, proč hnutí opustilo teritorium znuděných mladíků z prominentních amerických korporací a proniklo do různých příjmových skupin, společenských tříd i světových regionů.

Vznikla gulášová polévka mnoha chutí a receptur, z nichž o žádné už dnes nelze říct, že je „správná“. Objevit v ní tak lze i nejrůznější extrémy, které strhávají nejvíce pozornosti. Například tzv. lean FIRE zahrnuje lidi s nižším příjmem, kteří o finanční nezávislost usilují až radikální askezí a odříkáním a odmítnutím veškeré konejšivé funkce moderního konzumu. Na druhém konci chuťového spektra najdeme fat FIRE, tedy část komunity, jež se nesnaží o žádné kompro-

Máte šanci stát se rentiérem?

Vše je jen otázka míry úspor a výše vstupního kapitálu. Podívejte se, zda je pro vás renta dosažitelná

Podíl úspor procent z příjmu	Vstupní kapitál násobky ročního čistého příjmu			
	0	1	3	10
10 %	54 let	43 let	32 let	15 let
15 %	42 let	37 let	28 let	13 let
20 %	36 let	32 let	25 let	11 let
25 %	32 let	28 let	22 let	9 let
30 %	28 let	25 let	20 let	8 let
35 %	24 let	22 let	17 let	6 let
40 %	21 let	19 let	15 let	5 let
45 %	19 let	17 let	13 let	4 roky
50 %	16 let	14 let	11 let	2 roky
55 %	14 let	12 let	9 let	1 rok
60 %	12 let	11 let	8 let	0 let
65 %	10 let	9 let	6 let	0 let
70 %	9 let	7 let	5 let	0 let
75 %	7 let	6 let	3 roky	0 let
80 %	6 let	4 roky	2 roky	0 let
85 %	4 roky	3 roky	< 1 rok	0 let
90 %	3 roky	1 rok	0 let	0 let
95 %	1 rok	< 1 rok	0 let	0 let

Z tabulky vyplývá, že například při uspoření 50 procent čistých příjmů a jejich pravidelném investování do již existujícího portfolia o velikosti trojnásobku čistých ročních příjmů je třeba v tomto investování vytrvat ještě 11 let. Poté bude portfolio dostatečně velké, aby výběr renty ve výši čtyř procent jeho hodnoty v okamžiku začátku čerpání pokryl současně životní výdaje. Model předpokládá postupnou úpravu výše renty o inflaci. Předpokládá se portfolio nesoucí průměrný reálný výnos pět procent ročně (nad inflaci) a nulový růst reálného příjmu.

Zdroj: výpočty autora

mísy na straně spotřeby a zaměřuje se na maximalizaci svého příjmu, mnohdy za cenu velkých obětí jinde.

Nepozorování se mezi těmito extrémními polohami pohybuji lidé, kteří pojímají FIRE konzervativně. Někteří jej berou jen jako částečnou podporu pro rodinný příjem, spokojí se s menším portfoliem a pracují na částečný úvazek – někdy o svém životě referují jako o Barista FIRE. Pro jiné zase FIRE mentalita dobře zapadla do toho, jak už doteď sami žili, skromnost je jim vlastní a prostě hledají, jak dát svým vydělaným penězům jiný smysl než jen větší utrácení.

Ale bez ohledu na motivace a konkrétní přístup všichni, kdo si pohrávají s myšlenkami FIRE, dříve či později dospějí k jeho dvěma velkým výzvám. A právě ty dělají z této polévky pěkně silné mentální consommé.

První výzvou je samotná finanční nezávislost, tedy první dvě písmena „FI“, kterou do nějaké míry od svého FIRE čeká asi každý. Svoboda od stálého přísunu peněz ze zaměstnání s sebou ale nese velké nároky na kvalitu původního finančního plánu a tvorby portfolia samotného.

Klíčová čtyři procenta

Své o tom ví vlivný bloger, vystupující pod přezdívkou Financial Samurai, který nedávno publikoval příspěvek o svém vynuceném návratu do práce po 11 spokojených letech ve FIRE. Důvodem mělo být narození dvou dětí, tedy něco, v co s manželkou už po letech nezdarů prostě nevěřili. Kromě radosti z nečekaného jim tak do finančních plánů přibylo nějakých půldruhu milionu dolarů na školné, které musí do méně než dvou dekad pro své děti zajistit. Do toho se

přimíchaly také nedávné tlaky na kapitálových trzích a vysoká inflace. Rázem to vypadalo, že jeho finanční plán, který byl inspirací pro spousty dalších, jednoduše neobstál.

Co na tom, že se z příspěvku brzy vyklubal opožděný aprílový vtípek – s mnoha lidmi z komunity popsána životní situace zarezonovala. Odkryla, co všechno musí jejich uhlazený finanční plán ustát a s jak velkou rezervou je třeba při úvahách o FIRE počítat.

Stejně tak covidové otřesy portfolia finančního samuraje znovu otevírají dlouho diskutovanou otázku, zda pravidlo čtyř procent je tak docela všeobecným pravidlem. Ben Felix, známý investiční youtuber a portfolio manažer, například v době karantén kriticky poukazoval na to, že místo čtyř procent by měly být uvažovány výběry na třech, případně i dvou procentech hodnoty portfolia s tím, že původní Trinity Study zkoumala jen 30leté důchodové období. A měl pravdu: třicátník ve FIRE pravděpodobně čeká svůj životní horizont delší.

Na druhou stranu známý investiční publicista a analytik Nick Maggiulli nedávno argumentoval akademickými články a vlastními výpočty přesně v opačném duchu: výběr čtyřprocentním tempem může být až příliš konzervativní i po započítání současné inflace. Obdobné diskuse podnítily v komunitě tvorbu statistických, empirických i stochastických modelů, často ve formě uživatelsky velmi přívětivých online kalkulaček, kterými si může každý odolnost svého portfolia otestovat.

Když už nic jiného, tato živá a věčná debata v komunitě, založená na vědeckých argumentech a statistických faktech, podle mě dokládá, že FIRE je živnou půdou pro kritické myšlení. I s ohledem na investiční prostředí, v němž se pohybují, jsem málokdy narazil na tak promyšlené a zodpovědné nahlížení na investiční nástroje a postupy jako u lidí z FIRE komunity. Ukazuje se, že první výzva FIRE, tedy náročnost investičního plánování, spíše finanční myšlení a gramotnost rozvíjí, než že by je zastrášovala.

Finanční samuraj není jediný případ známého blogera, který se svěřil s nezdarem svého FIRE plánu. V případě blogu LivingaFI ale bohužel nešlo o vtípek. Autor ve svém posledním příspěvku popsal, jak bylo jeho šest let v režimu nekonečně

renty a minima práce postupně se prohlubujícím peklem.

To, co po odchodu z práce v korporátu začalo jako dovolená bez hranic a vstávání, se postupně proměnilo v klid a volný prostor, ten pak na ticho, a to na samotu, která kulminovala ve ztrátě většiny věcí, na nichž mu záleželo. Přestože jeho portfolio paradoxně dosahovalo all-time highs, vrátil se zničený do obdobné práce, odkud před lety odešel.

Případ tohoto mladíka je možná výjimečný, mnoho viditelných představitelů FIRE žije šťastné tvůrčí životy, přesto dobře odkrývá, co je druhou výzvou FIRE – ona poslední dvě písmena „RE“. Odchod z dosavadní práce nebo její časové omezení je totiž často hlavní motivací se o FIRE vůbec snažit.

Opuštění práce a kariéry je v mých očích to nejtěžší, co na cestě k FIRE člověk udělá. Nejde nyní jen o představu, že bez práce a běžného denního režimu se každý začne nudit, že z dovolené se stane rutina a že bez dostatečně pestrých aktivit, společenských kontaktů a osobních aspirací je možné snadno se propadnout do depresí a nicoty. Z konceptu FIRE i příběhu lidí v něm si lze odnést daleko víc.

Mladík z LivingaFI totiž popisoval ztrátu identity. Odešel ze zaměstnání a přestal být tím, kým byl. Zatímco rizik popsaných výše se dá vyvarovat rozvojem vlastních aktivit a společenských vazeb, na ztrátu společenského statusu a uznání se připravuje mnohem hůře.

Úvahy o životě ve FIRE krásně oddělují to, co se dřív oddělovalo jen těžko: práci od kariéry. Zatímco naplňující a smysluplnou práci, třebaže neplacenou, si do FIRE odnést lze, kariérní posty, důležité funkce a vavříny profesního úspěchu nejspíš navždy zůstanou v instituci, kterou jsme opustili.

„Opustiš-li mne, nezahynu, opustíš-li mne, zahyneš,“ říká Země Viktora Dyka, ale stejně tak by se mohlo ozývat i z naší profese. Ať už je ve vědě, novinářině, nemocnici nebo škole, v politice či bankovním paláci. Otázka, kterou v tuto chvíli klade filozofie FIRE, je, zda to mluví naše tvůrčí a záslužná práce, nebo jen kariéra a příčky uznání, jichž jsme dosáhli.

Nakonec to je právě FIRE, který nás nevybíravě nutí se zamyslet, jaké uznání nás osvobozuje a jaké naopak svazuje.

A čím stojí za to nechat se identifikovat a jaké svazování je ještě příjemné.

Kapitál, nebo odvaha

Ani jedna z mnou popsaných výzev není výzvou unikátní pro FIRE. Není to nic, co bychom neprožívali v běžném životě poměrně často. Chaotické proměny života nás nutí měnit finanční rozvahy, i když nejsme ve finanční nezávislosti. Stejně tak vyčerpávající práce nebo konfliktní šéf nás může přimět odejít ze zaměstnání a ocitnout se bez ukotvení. Koneckonců, do skutečného důchodu odejdeme jednou všichni.

Bohatství myšlenky FIRE je ovšem v tom, že nutí člověka tyto otázky promyslet s předstihem a v klidu. Učí nás finanční disciplíně a plánování bez nutných dramatických zvratů v rodinném rozpočtu. Ukazuje, jak lze omezit spotřebu, která nám nic nepřináší, aniž bychom si platili life-style kurzy minimalismu. Dokládá, že se dá o tvorbě portfolia uvažovat svěbytně, věcně a pragmaticky. A ve svém nejdůležitějším odstínu pak otevírá otázku, čím je

pro nás práce a kariéra a v čem přesně spočívají naše zdroje svobody.

Spíš než poukážkou na úžasný svět bez práce je tak FIRE pro mě učebnicí svobody. Jak té, kterou nám může poskytnout spořádaný vztah k penězům a investování, tak i osvobození od společenských tlaků na pracovní úspěchy a tituly kariéry.

Na FIRE jako myšlenku je nakonec úžasné to, že abychom mohli listovat touto učebnicí, nepotřebujeme portfolio v desítkách milionů korun. Tato filozofie je dostupná všem. A pokud bychom dospěli k tomu, že se chceme uskromnit, začít investovat, nebo dokonce změnit frustrující práci za jinou, třeba i méně placenou, nepotřebujeme k tomu ani tak peníze, jako spíš odvahu.

Odvahu věnovat se tomu, co bychom dělali, i kdybychom za to nedostávali zaplacenou. A snad to je tím hlavním poselstvím učebnice, kterou před čtvrt stoletím začali psát tři profesoři z Texasu.

Autor článku provozuje blog Skejwin.cz, kde píše o své cestě k finanční svobodě nebo publikuje texty ze světa investování a financí.

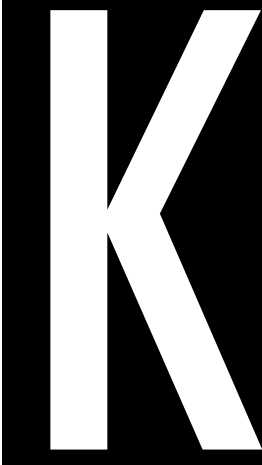

ROZHOVOR

Trh porazí jen specialisté

Martin Burda by nikdy nesouhlasil s investicí do někoho, kdo jednou kupuje Nike, jindy Starbucks. Podle něj dokážou trh porážet pouze úzce specializovaní portfolio manažeři, ostatní jsou rádi, když vydělají na poplatky. Nakonec výkonnost Warrena Buffetta je prý daná hlavně tím, že má informace, ne chytrostí.

Text: David Busta, Vladan Gallistl, foto: Tomáš Nosil

Když centrální banka šlápne na brzdu, vždycky někdo proletí oknem. A podle investora Martina Burdy na silnici ještě hodně dlužníků skončí. „Lidé mají někdy představu, že pokud má mít firma kvůli vysokým sazbám potíže, objeví se třeba do půl roku od zvýšení úroků nad úroveň pro ni udržitelnou. Jenže to není pravda, klíčové je refinancování a to dobíhá podstatně dále,“ říká předseda představenstva Sirius Investments. A tak vlna bankrotů teprve přijde.

Vysoké sazby mohou podle Burdy zavařit i českým realitním fondům, které doufají, že současné prostředí vasedí s inflačními doložkami. Burda ve velkém rozhovoru pro HN také vyzývá, aby se začali trestat finanční poradci, kteří se nechávají zkompromovat vysokými odměnami za prašivé dluhopisy. Zmiňuje aktuální investici do kanadského těžaře zlata nebo vysvětluje, jak soukromě vydělal na Venatoru, do nějž před bankrotem poslal stovky milionů korun čestí drobní investoři.

Co se dnes děje na finančních trzích a na co aktuálně sázíte?

Ve Spojených státech se výnos desetiletého dluhopisu dostal dohled pěti procent, což je nejvyšší hodnota od roku 2007. Jde přitom o základní úrokovou sazbu celého finančního světa. Každá investice se s ním poměřuje. A my jsme už delší dobu přesvědčení, že vysoké sazby přetrvají dále, než dosud trhy očekávaly. Proto si také myslíme, že se ještě zcela nepropsaly do cen řady aktiv. Některé hedgeové fondy v našem portfoliu sází na relativní pokles technologických akcií v indexu Nasdaq oproti indexu Dow Jones. Na technologických akciích, které se prodávají s vysokými násobky zisku, se přecenění nakonec projeví. Kdo podle mě dnes nastoupí do Nasdaqu, musí počítat s tím, že bude za rok ve ztrátě.

Zmíněný index Nasdaq je ale jen od začátku roku 27 procent v plusu. Proč tolik roste?

V minulosti byla vysoká záporná korelace mezi vývojem desetiletého výnosu amerických dluhopisů a technologickými akciemi. Čím vyšší výnos, tím nižší hodnota indexu. Nicméně na jaře jako by přestala korelace existovat. Důvodem byl prudký růst cen akcií gigantů jako Amazon, Microsoft, Apple a hnala jej mánie spojená s umělou inteligencí.

Kde se podle vás kromě technologických akcií ještě teprve čeká na přecenění?

Vysoké sazby budou nadále vytvářet tlak na korporátní dluhopisy. Lidé mají někdy představu, že pokud má mít firma kvůli vysokým sazbám potíže, objeví se třeba do půl roku od zvýšení úroků nad úroveň pro ni udržitelnou. Jenže to není pravda, klíčové je refinancování a to dobíhá podstatně dále. U vysokovýnosových dluhopisů začne refinancování růst v příštím roce a vrcholu dosáhne teprve v roce 2025. Obecně je určitě důležitá absolutní výše dluhu, nyní jde ale hodně o jeho rozložení v čase.

V tu dobu už ale mohou být sazby podstatně nižší, z čeho vůbec vychází vaše přesvědčení, že by měly centrální banky držet sazby vysoko delší dobu?

Snížit inflaci z deseti procent na pět je mnohonásobně snazší úkol než ji dostat z pěti procent na dvě. Důvodem je přehřátý trh práce – je zkrátka nízká nezaměstnanost všude po světě – a také expanzivní rozpočtová politika: deficit ve Spojených státech je znatelně nad pěti procenty HDP. Pokud má jít inflace na opravdu nízké hodnoty, potřebujete recesi, a na ni to nevyhádá. Nakonec Fed a ECB avizovaly, že ještě mohou jít sazby o čtvrt procentního bodu nahoru. My si myslíme, že přijde nepřijemné překvapení, kdy buď dojde k ještě většímu zvýšení sazeb, nebo budou drženy vysoko po delší dobu, než si myslí trh, či se stane obojí zároveň.

Jak se díváte na fakt, že desetiletý český státní dluhopis vynáší méně než ten americký? Co to znamená pro korunu?

Koruna přišla o jednu ze svých dlouhodobých výhod v podobě úrokového diferenciálu, kdy byly sazby v české ekonomice vyšší než v USA nebo eurozóně. Není teď důvod kupovat si český dluhopis, když můžete mít bezpečnější americký. Koruna bude pod tlakem.

Na co dalšího fondy ve vašem portfoliu sází kromě akcií?

Zajímají nás obchodníci se zemním plynem, neboť očekáváme, že se bude kolísavost jeho cen výrazně zvyšovat. Po celém světě prudce vzrostla jeho spotřeba, stal se záložním zdrojem při produkci elektřiny. Tankery vozi LNG přes půlku světa a skladovací kapacity přitom nenarostly. Pokud si vzpomínáte, tak v roce 2020 nastal okamžik, kdy se ropa obchodovala za záporné ceny, a myslím, že u plynu nás může potkat něco podobného.

Podle čeho obchodníci odhadují, kam by se mohla hnout cena?

Teď mluvím primárně o našem novém podfondu Hedge Fund Select, kde sázíme na sofistikované obchodníky s komoditami (podfond je společným projektem Sirius IS a společnosti Swiss Life Select – pozn. red.). Třeba v případě ropy nebo plynu mají zmapovanou každou trubku na světě a jejich výhoda jsou informace. Když se například nějaká část ropovodu opravuje a má to trvat řekněme půl roku, tak oni zjistí přesnější odhady o průběhu opravy díky informacím od dodavatelů technologií. Zjistí tak, že oprava potrvá delší dobu, což ovlivní cenu komodity. Podobně třeba měří, jak velký stín vrhají ropné sklady v Saúdské Arábii, neboť tak lze odhadnout naplněnost skladů.

Martin Burda (52)

Správě aktiv se věnuje přes dvě dekády. Mezi lety 1999 a 2001 působil v pozici investičního ředitele ING Investment Management. Také zastával pozici generálního ředitele Investiční společnosti České spořitelny – největší české investiční společnosti. Zde se podílel na založení Českého fondu půdy, který vznikl v roce 2013 – prvního svého druhu na tuzemském trhu. Stejně tak v České spořitelně stál u zrodu speciálních nemovitostních fondů v rámci skupiny České spořitelny.

V roce 2013 odešel z Investiční společnosti České spořitelny a začal pracovat na fondu kvalifikovaných investorů Sirius Investments SICAV. Ten založil společně s Johnem Vaxem a Martinem Lobotkou oficiálně v roce 2015. V něm působí jako obchodní ředitel a předseda představenstva. Nyní spravují investice v objemu 6 miliard korun. Vystudoval jadernou fyziku, má rád cyklistiku, šachy a četbu.

Máte v portfoliu i fondy, které obchodují přímo kolísavost?

Máme, ale slouží nám jako zajištění pro případ, kdyby přišla nějaká velká krize. Dává nám to smysl, neboť jsme co do schopnosti odhadovat dění na trhu a v ekonomice v nejhorší situaci za posledních 15 let. Jde ale o nebezpečnou strategii, když se trh nehne, jako každá pojistka vás to něco stojí. Když ale přijde krize, vyděláte desítky procent.

A myslíte si, že by mohla přijít v brzké době nějaká krize?

Nechci strašit krizí ve smyslu pádu Lehman Brothers, ale říká se, že když šlápne Fed na brzdu, někdo vždy proletí čelním sklem. A jak jsem mluvil o vysokých sazbách a refinancování, tak si myslím, že nějaký velký dlužník by vyklopený na silnici ještě skončit mohl. Obecně kromě vysokých úroků jde také o to, že dneska je problém vůbec kapitál nabrat.

Týká se to i situace na českém trhu?

Ano, máte tu fondy držící reálná aktiva, které čelí poměrně významnému odlivu kapitálu. Potíž je hlavně v tom, že když vám odchází hodně peněz, tak časem se dostanete do bodu, kdy budete muset prodat něco z portfolia. Jenže na zamrzlém trhu těžko prodáte za účetní cenu, a tak následně budete muset přecenit dolů portfolio, což zase urychlí odchod investorů. Reálně se tak trh může dostat do nepříjemné klesající spirály.

Evidentně mluvíte o realitním trhu, na něm se ale zatím nic moc neděje. Neřeší problém inflační doložky?

Dnes diskontujete sazbou sedmi procent, což znamená, že vám hodnota aktiva musí klesnout, a to významně. Inflační

doložka vám sice pomůže, ale rozhodně nepokryje přecenění. Pokud vydržíte a sazby skutečně klesnou, tak to vysedíte, ale musíte doufat, že se na trhu nerozjede zmíněná spirála. Podívejte se, jaká je třeba situace v Německu, kde se obchodují realitní investiční fondy na burze. Prudké propady jejich akcií reflektují přecenění.

Plánujete schválit investici do distresového fondu, tedy chcete si vsadit na to, že se začnou firmy dostávat do finančních potíží. Zaměření jste na rozvíjející se trhy. Očekáváte, že přijde vlna bankrotů i do Česka?

Přijdou a budou to zase příběhy, které dojedou na refinancování. Řada společností si totiž vzala velké úvěry během období, kdy byly úrokové sazby nízké. Některé firmy vydají například dluhopisy na investici za jednu miliardu korun. A k tomu si vezmou miliardu korun od banky. Následně za dvě miliardy koupí nemovitost, takže vlastní kapitál je nula nebo zlomek celé investice a je to zcela postavené na dluhu. Jen vzhledem k bance se dluhopisy považují za vlastní kapitál.

Jak je možné, že banky vezmou dluhopisy jako vlastní kapitál?

Z hlediska banky je to podřízený dluh, takže je nevnímají jako riziko. Nemovitost by musela ztratit padesát procent na ceně, aby se řezalo do živého u banky. Pro banku je to proto velmi bezpečná investice. Z pohledu investorů do dluhopisů jde však

dávky, financování soudních sporů. Společný jmenovatel je, že jsou to dlouhodobé investice. A jakékoliv dlouhodobé investiční aktivum musíte přecenit kvůli vysokým sazbám směrem dolů. Takže řada hedgeových fondů, které jsme ale včas opustili, je hluboko v červených číslech. Odtud se vzala ona hotovost. V rámci těchto alternativ jsme aktuálně naložení jen v pojištění katastrofických rizik, kde je trh dynamičtější a jde o roční kontrakty, kdy sázíte na jedno období.

Jaké výnosy u vás mohou investoři očekávat?

Zmíněná Reserva je konzervativní podfond, výnos od založení má čtyři procenta ročně s tím, že má dosud 85 ziskových měsíců a 12 ztrátových. Pak jsou podfondy Alpha, kde je výnos od založení lehce přes sedm procent. V případě Activistu máme roční výkonnost zhruba devět procent. Nový Hedge Fund Select cílí na výnos 10 procent. Jinak naše produkty jsou doplňkové, což znamená, že když investujete 10 milionů, k nám by měl jít až ten poslední milion.

Přijde nám, že nemáte zrovna malé poplatky, čím to je?

Naše nákladovost je vyšší, ale tomu odpovídá i vysoká přidaná hodnota vybraných hedgeových fondů v portfoliu. Takže například náš podfond Alpha nese poplatek za správu 1,25 procenta a výkonnostní 12,5 procenta a ještě vstupní, přesto generuje od založení investorovi sedm procent ročně. Navíc má výborný poměr výkonu a kolísavosti. Měřeno Sharpovým

Slyšel jsem o firemních dluhopisech, kdy poradce dostane okamžitě desetiprocentní odměnu za jejich prodej.

o šílenost. Podobné dluhopisy by totiž musely, aby to odpovídalo riziku, platit dvacet procent, a nikoliv sedm procent, jež platí. Úrok ve výši dvacet procent ale projekty neunesou ekonomicky. Krachy proto přijdou.

Kde vidíte u prodeje dluhopisů největší problém?

Zhoubou finančního trhu je korupce finančního poradenství. Funguje to tak, že když firma chce vydat dluhopisy s výnosem osm procent, tak zároveň nabídne vysokou odměnu finančním poradcům, aby dluhopisy prodávali vedle své standardní nabídky produktů. Slyšel jsem o dluhopisech, kde poradce dostane okamžitě desetiprocentní odměnu za jejich prodej. Deset procent je přitom spolehlivě uplatí. Finanční poradce totiž prodá investorům dluhopisy za padesát milionů a okamžitě dostane nazpět pět milionů korun. Řada finančněporadenských společností proti tomu bojuje, protože to ohrožuje jejich jméno. Pokud na takový případ přijdou, tak jsou tam okamžitě výpovědi. Za to by měly padat velké tresty nebo by se to mělo přísněji regulovat.

Ve vašem podfondu Reserva máte 20 procent prostředků v hotovosti a krátkých dluhopisech, to vypadá, že čekáte na nějaké příležitosti.

Musím dodat kontext, že podfond se specializuje na alternativní investice, jako jsou životní pojistky, faktoringové pohle-

doměrem (investoři tak měří výkonnost fondu vůči riziku, hodnoty nad 1 jsou považovány za dobré – pozn. red.) dosahuje hodnoty 1,6, což jej řadí na špičku mezi likvidními českými fondy (likviditou se zde rozumí možnost investora z fondu stáhnout prostředky – pozn. red.).

V Česku se nedávno rozhořela debata, jestli se reálně portfolio manažeri zaplatí. Co myslíte?

Na základě statistik se na téma díváme tak, že buď chcete kopírovat trh a tam je nejlepší koupit si nějaký burzovní obchodovaný fond (ETF), nebo ho chcete překonávat, pak ale potřebujete mít mistry svého řemesla. A mezi ETF a mistry se pohybují běžné podílové fondy a tam bohužel čísla vychází mizerně, kdy dobrý portfolio manažer je rád, že si vydělá na své poplatky, a reálně žádná přidaná hodnota nevzniká.

Jak poznáme portfolio manažera, který patří do Ligy mistrů a dokáže nám hodně vydělat?

Hlavní poznávací znak je úzká specializace. Nikdy bych nezvedl ruku pro investici do někoho, kdo jednou kupuje akcie Nike, jindy Starbucksu. Proti němu stojí milion konkurentů a může být třeba lepší než oni, ale jakou má asi šanci? Je tu samozřejmě Warren Buffett a další velcí hráči, kteří překonávají trh dekády, ale jejich hlavní výhodou není, že jsou chytřejší, ale že mají přístup k lepším informacím. My proto hledáme člověka,

Dobrý portfolio manažer si na poplatky vydělá a pořád u nich máte aspekt pohodlnosti a možnosti sdílet příběh.

který se třeba specializuje na nikl a ví o každém dole na celém světě. Má podchycené, kdo bude nakupovat, kdo prodávat, kolik niklu je ve skladech.

Jinak řečeno, drobný investor by měl jít do ETF fondů a na podílové fondy nesahat?

Určitě bych zase klasické fondy neztracoval. Dobrý portfolio manažer si na poplatky vydělá a pořád u nich máte aspekt pohodlnosti a možnosti sdílet příběh. Když si chcete postavit portfolio z ETF, musíte si zřídit někde vlastní účet a portfoliem se zabývat. U podílového fondu je o vše postaráno a vy si můžete číst zprávy, do čeho investuje a proč.

Na co se zaměřuje váš fond Activist? Jaké jsou konkrétní investice?

Máme tam dva druhy akciových expozic: první jsou aktivistické akciové fondy, což jsou fondy, které pracují s veřejně obchodovanými akciemi, ale způsobem private equity skupin (investují do soukromých firem – pozn. red.). Nakoupí významný podíl ve výši deseti nebo dvaceti procent ve firmě, kde cítí prostor pro její zlepšení. Tím se myslí často prodej aktiv nebo zavření určitých divizí. Nastoupí proto do firmy, nechají se nanominovat do představenstva a pak management tlačí ke krokům, které považují za přínosné pro společnost.

A ten druhý způsob investic?

S řadou hedgeových fondů máme tak dobré vztahy, že nám někdy umožní s nimi realizovat společnou investici. Nedávají to však zadarmo, většinou si vezmou danou odměnu za zhodnocení. Vypadá to tak, že nám řeknou: toto je pozice, o které jsme přesvědčeni, že je skutečně zajímavá. My už kvůli limitům ale nemůžeme v našem hlavním fondu víc investovat, ale jestli chcete, tak můžete zainvestovat s námi v separátním SPV (společnost zvláštního určení – zakládají se pro jeden konkrétní projekt, aby se oddělila finanční rizika od mateřské společnosti – pozn. red.). Máme proto společné investice s těmito hedgeovými fondy.

Jako například?

V tuto chvíli máme sedmiprocentní pozici v nalezištích zlata v Kanadě, které nám doporučil jeden z našich hedgeových fondů, jenž se na to specializuje. Domnívá se, že půjde o doly, které převezme někdo jiný, a to za násobek hodnoty, za kterou se nyní obchodují.

O jakou firmu jde konkrétně?

(Zvedá se a pět minut obchází kolegy s otázkou, jestli může jméno prozradit.) Jde o společnost Mayfair Gold a investici nám nabídl těžařský expert fondu Muddy Waters, což je velmi známý aktivistický fond, který se primárně zaměřuje na shorování akcií. Jsme zatím pár desítek procent v plusu. Jak už jsem jednou říkal, logika naší investice je, že se snažíme najít člověka, u něž věříme, že oboru rozumí více než miliony dal-

ších lidí po světě. Nejde tak o běžnou investici do těžební firmy, proto bych zdůraznil, že nejde o žádné investiční doporučení.

Pokud se nepletete, tak vy jste byl nějakou dobu akcionářem Venatoru, který nyní prochází restrukturalizací. Jak jste dopadl?

(Smích) Jsem asi jediný člověk v Česku, jenž na něm vydělal. S Venatorem přišel investor Michal Šnobl na sociálních sítích, když říkal, že firma je významně zadlužená, ale aktiva mají mnohem vyšší cenu. Já jsem si koupil akcie, když jedna stála 57 centů. Pak jsem se o to začal pořádně zajímat a zjistil jsem, že trh s titanovou bělobou byl v těžkém převisu nabídky. Teze byla samozřejmě zajímavá, že fabriky mají mnohem vyšší cenu, ale neviděl jsem žádného potenciálního kupce. Proto jsem akcie prodal o deset procent draž a jsem rád, že jsem z toho vystoupil. A skoro se stydím, že jsem takto slepě nastoupil do investiční pozice, přestože Michala Šnobla velmi respektuju.

Byla to jen soukromá investice?

Ano, samozřejmě. Leželo to však i tady na stole, ale investiční výbor to okamžitě zamítl. Neviděli jsme tam žádný spouštěč, který by měl cenu akcií vyhnat nahoru. Například u naleziště zlata v Kanadě vidíme plán na průzkum naleziště, kolik udělají průzkumných vrtů a kdy mají být dokončené apod. Víme, kdy přijde informace, která pohne s akcií nahoru nebo dolů. A buď vyděláme, nebo zapláčeme. Vyhýbáme se investicím, které nemají podobný spouštěč.

Co je důvodem?

Je známý výrok, že hodnotová investice bez spouštěče je často jen hodnotová past. To znamená, že zůstanete uvězněni v pozici, která je sice fundamentálně levná, ale nic se s ní roky neděje. My se snažíme, když už děláme nějakou investici, mít v dohledném horizontu spouštěč. A v momentě, kdy spouštěcí informace přijde, tak investici přehodnotit. To vnímám jako silný a málo využívaný koncept investování, který je velice důležitý. Když totiž koupíte něco, co je levné, tak můžete investici držet třeba deset let, aniž by se cena výrazně pohnula. Navíc vždy říkám, že co je levné, tak může být ještě levnější. Jeden z mých kamarádů koupil akcie Lehman Brothers v červenci 2008, protože to už podle něj nemohlo být levnější. Ukázalo se, že mohlo.

Hodně investujete v USA. Máte také investice v Evropě nebo v Česku?

V Česku nemáme nic a ani jsme nikdy neměli. V Evropě máme investici v Británii, kde jsme koupili fond, který investoval do sítě center, jež se starají o lidi s mozkovým postižením, většinou pórázovým. Koncentrace na USA je daná gravitací, která stahuje talenty. A tu má ve světě zejména New York nebo San Francisco. Komoditní obchodníci jsou v Texasu, protože jde o experty, kteří celý život pracovali v těžbě ropy a plynu. Něco málo je pak ve Švýcarsku.

Než začala pandemie, říkával jste, že nabídka investičních společností pro retail je v Česku slabá. Zlepšilo se to?

Podstatně lepší je na straně fondů kvalifikovaných investorů, kde došlo k úplné produktové explozi. Každý správce majetku se však musí dostat na nějaký objem aktiv, aby byl schopen ufinancovat náklady na analytický tým a provoz. V našem oboru proto platí hloupé, ale pravdivé rčení, že jedinou kvalitou peněz je jejich kvantita. To je sice jízlivé, ale jasně to říká, že nejste schopni žít ze správy sto milionů korun po deset let. My jsme proto měli velké štěstí, že jsme založili společnost brzy, protože rok dva po nás už začala vznikat spousta fondů. Konkurence je tak nyní mnohem větší.

Mění vysoké sazby nabídku bank v investičních produktech?

Banky se nyní přirozeně vrací ke strukturovaným produktům, u nichž potřebujete vysoké úrokové sazby. Strukturovaný produkt totiž funguje tak, že vezmete sto korun, na úrocích vyděláte šest procent a ta zainvestujete do derivátu. Sto korun vám zůstane a ten derivát bude jako raketa – buď vyletí, nebo shoří. Nikdy jsem se netajil, že strukturované produkty nemám rád. A to z jednoho prostého důvodu: napíšete do titulku, že tento produkt může vydělat až třicet procent ročně, když index vyrostle na tuto úroveň, ale vždy dostanete svůj vklad nazpět. Nikdo vám nenapíše, jaká je pravděpodobnost, že dostanete

titulkový výnos. To považuji za neférové. Jde o nevhodný produkt pro retail, ale banky se k tomu vracejí.

Co podle vás bude v následujících letech hýbat s trhy?

Určitě je zásahne geopolitika, tedy jaké budou vztahy USA s Čínou. Největší vliv ale budou mít určitě úrokové sazby. Věřím ovšem, že všechny investice budou za deset let nahoře a všechny krize, které nás potkají, tak budou z dlouhého horizontu jen drobné záchvěvy na křivce.

Byl jste hodně aktivní na Twitteru, proč jste z něj odešel?

Mě úplně šokuje, kolik negativní energie sociální sítě nesou. Je to způsobené anonymitou, možností okamžitě reagovat na někoho, koho nevidíte z očí do očí. Mnozí z nás zažili, že sedíme s někým u piva, s kým máme rozdílné názory, ale ve finále to skončí úsměvem a rozloučením. Mám takového kolegu, s nímž se neshodnu, ale rád se o tom pobavíme. Kdyby to bylo na Twitteru, tak si možná sprostě nadáváme. Absolutně cokoliv tam napíšete, přestože je to nevinné, může vyvolat nenávistné útoky.

Někteří finančníci tvrdí, že jsou na X z důvodu, že se tam dají najít dobré informace, když sledujete správné lidi.

O tom, že bych tam našel hodnotnou investiční informaci, pochybují. Já to tam balím a už se nevrátím.

INZERCE

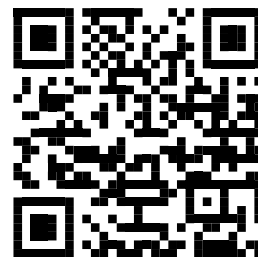
7 | 11 | 23

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

FINANCIAL INDEPENDENCE,
RETIRE EARLY

INVESTIČNÍ KONFERENCE HN

FIRE!

hn.cz/fire

GENERÁLNÍ PARTNER

 Accolade

HLAVNÍ PARTNER

J&T BANKA

APPKY, KTERÉ MUSÍ MÍT KAŽDÝ BUDOUCÍ RENTIÉR

Kdo chce dosáhnout finanční nezávislosti, potřebuje být odhodlaný, vytrvalý a efektivní. Musí precizně řídit své příjmy, výdaje a investice. Pomoci mu přitom může řada aplikací. Přinášíme výběr těch nejdůležitějších.

Text: František Urych

Rozpočet pod kontrolou

Základní zobrazení příjmů a výdajů rodného rozpočtu dnes zvládnou sice i bankovní aplikace, pro důkladnější správu financí jsou tu ale Spendee a Wallet. Obě jsou původem od českých vývojářů a nabízí intuitivní a přehledné prostředí. Spendee v bezplatné verzi nabízí klasické sledování toku peněz, ať už za jednotlivé dny, týdny, nebo měsíce, a poskytuje doporučení, jak zlepšit svou finanční situaci.

Pokud však člověk nechce zadávat příjmy a výdaje ručně, což je bezplatně možné pouze na hotovostní účet, a chce mít aplikaci propojenou s bankovními účty nebo kryptopeněženkou, musí si pořídit předplatné Premium. To je aktuálně za 599 korun ročně nebo v akci za 1490 korun doživotně. V konkurenční aplikaci Wallet není manuální zadávání příjmů a výdajů omezeno jen na hotovostní účty. Uživatelé si u ní navíc chválí rychlé propojení s bankami, které je však stejně jako u Spendee placené. U aplikace Wallet vyjde předplatné na 449 korun ročně nebo s aktuální limitovanou nabídkou na 499 korun doživotně.

Online vzdělávání

Vyzbrojen znalostí angličtiny se může každý zdarma dostat ke kvalitním online kurzům z nejlepších univerzit na světě. Aplikace edX umožňuje studovat kurzy od ekonomie, programování, biologie až po architekturu. Navíc si lze nově nabyté znalosti otestovat v interaktivních cvičeních. Kdo má v plánu po úspěšném dokončení kurzu obdržet certifikát o absolvování, musí si za něj však zaplatit. Cena se pohybuje od desítek až po stovky dolarů. Jedním z nejvyhledávanějších kurzů je kurz pro výuku programovacího jazyka Python, jenž je jedním ze základních jazyků pro datovou analýzu. Jeho znalost je tak v dnešní datové době velkou výhodou. Například devítitýdenní kurz od MIT na úvod do počítačových věd a programování v Pythonu s certifikátem vyjde na 75 dolarů. Dnes na platformě nabízí své kurzy na 250 různých prestižních univerzit a institucí.

Revolut

Revolut je podle srovnání HN jednou ze tří fintech aplikací, které jsou dlouhodobě nejvýhodnější jak pro směnu cizích měn, tak pro platby v zahraničí. V posledním srovnání HN, kterou kartou je nejlevnější nakupovat v zahraničních e-shopech, dokonce její kurz vyšel nejlépe. Revolut nabízí také možnosti nákupu akcií, komodit nebo kryptoměn. Vklady na účet a výběry jsou zdarma. U základního účtu je zdarma i směna, a to do výše 25 tisíc korun měsíčně. Celkem si uživatel může vybrat z pěti druhů účtů, u kterých se následně liší i limity pro výběr, směnu nebo poplatky za investování. Všichni klienti mají své vklady pojištěné do výše 100 tisíc eur. V České republice má Revolut již více než 570 tisíc uživatelů.

APLIKACE

Levnější oběd

Kdo nechce jen ušetřit, ale mít i dobrý pocit z toho, že pomohl přírodě, může využít aplikaci Nesněženo. Podniky zde nabízejí své produkty, kterým brzy vyprší datum spotřeby a musely by je zlikvidovat. Hlavním cílem projektu je boj proti plýtvání potravinami. Nabídku produktů lze selektovat buď podle konkrétního typu, nebo podle polohy. Jídlo se nabízí s minimální slevou 50 procent, musí být kvalitní a zdravotně nezávadné. Nejvíce nabídek je zpravidla v odpoledních hodinách.

Hledač slev

Dobrým pomocníkem při hledání slev v supermarketech je aplikace Kupi.cz, která zaznamenává polohu a automaticky nabízí aktuální letáky v nejbližších obchodech. Umí porovnat akční ceny mezi jednotlivými obchody, případně si lze nastavit hlídání cen u vybraných produktů. Kupi.cz umí sestavit rovnou i nákupní seznam.

Investování

Nejlevnější investiční aplikací je podle posledního srovnání HN brokerská společnost XTB. Při nákupu akcií nebo burzovních obchodovaných fondů (ETF) zde není žádný poplatek. Elegantly se lze vyhnout i poplatku za směnu měny, když lze na účet XTB poslat již směněné dolary nebo eura u třetí strany typu Revolut. Nevýhodou u XTB je nestandardně vysoké zdanění českých dividend, a to sazbou 35 procent. Společnost je stabilní a zisková, a navíc veřejně obchodovaná, proto musí zveřejňovat finanční výkazy. Nicméně investor by neměl sázet pouze na jednoho brokera a měl by myslet na to, že poplatky se mohou měnit.

Maximalizace příjmů

Nelepší způsob, jak navýšit své příjmy, je prohloubení vlastních kompetencí. Málomocná investice je výnosnější než ta do vlastního vzdělání. A skvělým pomocníkem a učitelem umí být jazykový model ChatGPT od Microsoftu. Umí navíc nejen psát, ale i mluvit, a tak jej lze využít jako lektora cizích jazyků. Dokáže uživatele také učit programovat. Základní verze 3.5 je zdarma, ale dopouští se častěji chyb než výkonnější verze 4.0 za 20 dolarů měsíčně.

Snížení výdajů

Když už má člověk pořádek v příjmech, může začít snižovat své výdaje. Je jen málo diskutovanějších témat, než jsou ceny pohonných hmot. Ke zjištění, kde natankovat nejlevněji, slouží aplikace iPumpuj nebo Pumpdroid, aktuální ceny u většiny pump umí zobrazit i Mapy.cz. Důsledný hospodář také využije aplikace Daruji za odvoz nebo Nevyhazujto. Lze na nich narazit na pěkný kus nábytku nebo spotřebič. Nenároční lidé si pomocí aplikace vybaví secondhandovými věcmi klidně celý byt.

Jak investovat levně & bez námahy

Text: David Busta, Teodor Kolář

Když si investoři přiznají svá omezení, stanou se dobrými investory, říká často Warren Buffett. Nevěří přitom, že by většina drobných investorů byla schopna překonat akciový trh. Proto jim radí, aby se do těžké práce výběru jednotlivých akcií ani nepouštěli, nevymýšleli složité strategie a investovali do pasivních fondů. Jednoduchým, pasivním investováním dokážou porazit i většinu profesionálů. Až na Buffetta, samozřejmě.

Každé čtvrtletí se investoři vrhnou na portfolio Berkshire Hathaway, aby se podívali, jaké akcie jeho šéf Warren Buffett nakoupil nebo prodal. Zpravidla přitom ale ignorují dvě nenápadné pozice, které drží Buffett v portfoliu. První se jmenuje Vanguard 500 Index Fund ETF a druhá SPDR S&P 500 ETF Trust. Obojí jsou takzvané pasivní fondy, které sledují vývoj amerického burzovního indexu S&P 500, jenž se skládá z amerických společností s největší tržní kapitalizací – je proto proměnlivý a jeho osazenstvo se neustále mění.

A právě sestavení a udržování portfolia z těchto pasivních fondů je jedním z nejschůdnějších a nejméně náročných způsobů, jak investovat. Zakladatelem pasivní investiční strategie je americký finančník John C. Bogle, jenž první pasivní fond sledující zmíněný americký index vytvořil v roce 1978. Trvalo mu pět let, než dokázal pod jeho správu dostat 100 milionů dolarů, od té doby se ale pasivní investování rozšířilo natolik, že dnes mají pasivní fondy na hodnotě světových kapitálových trhů už dvacetiprocentní podíl.

U investování hraje významnou roli regulace nebo daňová pravidla, kterými je daný investor vázán. Česko je pro investory poměrně zemí zaslíbenou už jen tím, že má mechanismy, které jim umožňují za určitých podmínek se zcela vyhnout zdanění kapitálových zisků. Navíc i případná daň z kapitálových zisků je ve srovnání s ostatními zeměmi relativně nízká.

Pro evropského drobného investora není kvůli regulaci většinou možné koupit si přímo americké pasivní fondy z Buffettova portfolia, byť někteří čeští brokeri jako Fio e-Broker nebo Patria Finance takové obchody umožňují. Na americkém trhu je větší konkurence v rámci ETF fondů, a proto mohou být zajímavější svými nízkými poplatky. Nicméně u fondů sledujících nejznámější indexy jsou rozdíly oproti jejich evropským protějškům minimální. V případě nákupu některých amerických ETF fondů navíc může hrozit, že pokud nastane úmrtí investora, čeká na pozůstalé 40procentní dědická daň.

Ze zmíněných důvodů třeba platforma Portu výrazně zaměřená právě na pasivní investování ze své nabídky už před několika roky americké fondy úplně vyřadila. Pasivní fondy pak mají v Evropě zpravidla domicil v Irsku nebo v Lucembursku, což není náhoda. Pokud fond vyplácí dividendy, dochází k jejich zdanění už na úrovni fondu a domicil pak rozhoduje o výši daně a zmíněné dvě země jsou tradičně nejvýhodnější. Kdyby byl domicil fondu v USA, danily by se dividendy 30 procenty, zatímco v Irsku je to jen 15 procenty.

Český investor se ale vysoké daní stejně nevyhne, protože sice dojde ke zdanění už na úrovni fondu, má ale povinnost zahraniční dividendy připsané na účet zdanit. Podle zkušeností daňových expertů je pro drobného investora prakticky nemožné zamezit tomuto dvojímu zdanění. Řešením jsou proto takzvané akumulací ETF fondy. U nich fond přijaté a už jednou zdaněné dividendy vezme a reinvestuje do fondu. Investor tak na svůj účet u brokera nedostane žádnou dividendu, čímž mu nevznikne daňová povinnost.

Za zmínku stojí, že nově od roku 2023 u zaměstnanců nepodléhají kapitálo-

FIRE

vě příjmy do 20 tisíc korun zdanění. Konkrétně index S&P 500 má aktuálně dividendu ve výši 1,67 procenta, tudíž i s milionovým portfoliem vyplacené dividendy nový limit nepřekročí. Jen je potřeba připomenout, že zmíněné osvobozené příjmy se týkají všech investic, nikoliv pouze dividend. Pokud má ale investor v hledáčku například dividendové aristokraty, pak by se měl nad druhem ETF fondu zamyslet dopředu.

Na samotné pasivní fondy, tedy prodej jednotek ETF, se vztahují časový a hodnotový test. Pokud investor nemá ročně příjmy vyšší než 100 tisíc korun z cenných papírů, jinak řečeno neprodá pozice za více než tuto částku, výnos nedaní. Alternativně lze aplikovat pravidlo, že pokud investor danou pozici držel déle než tři roky, pak nedaní bez ohledu na částku. Pokud by suma dosáhla pěti milionů korun, má pouze povinnost podat ohlášení na finanční úřad. Oba testy ale nelze vzájemně kombinovat.

Investiční strategie

Pasivní fondy lze dnes poradit prakticky na všechno. Některé sledují akcie, které údajně budou profitovat ze stárnoucí populace, jiné z dobývání vesmíru. Některé se soustřeďují na dluhopisy s dlouhou splatností, jiné třeba na dvouroční dluh. Jedny ETF fondy sledují nemovitostní trh, jiné zlato či bitcoin. Všechny tyto fondy lze nakombinovat a sestavit si diverzifikované portfolio například třídami aktiv nebo geografickým rozložením.

Připravili jsme přehled nejoblíbenějších investičních strategií, které lze z ETF fondů složit – tradiční mix dluhopisů a akcií, portfolio do každého počasí nebo univerzitní „ivy“ portfolio. Každý investor si pak může otevřít webové stránky brokerů, kteří na nich zpravidla uvádí nabídku ETF fondů, ze kterých si lze strategii poskládat.

Tradiční portfolio 60/40

Portfolio 60/40 je označováno investory za zlatou střední cestu. Je poměrně konzervativní a tvoří ho pasivní fondy (ETF) sledující akciové tituly a dluhopisové ETF. Dluhopisová složka má chránit investory před náhlými výkyvy cen akcií. Pokud se blíží recese a ohrožuje ziskovost firem, akcie padají. Naopak ceny dluhopisů v takovém období rostou a dokážou do jisté míry dorovnávat

ztráty z akciové části portfolia. Alespoň většinou to tak funguje.

Portfoliím 60/40 se dařilo dlouhodobě relativně dobře. Výjimky představují roky 2008 a 2022. Zejména loni dluhopisová složka investorům nepomohla, když index Bloomberg Barclays Global Aggregate Bond odepsal přes dvacet procent. Důvodem byla kombinace růstu úrokových sazeb a vysoké inflace – tehdy se nedaří akciím ani dluhopisům.

Následkem byla debata, zda portfolio 60/40 má i nadále co nabídnout, případně jak ho více diverzifikovat. S alternativou přišla firma Blackrock, která navrhla například ETF s long/short strategií, ta má za úkol nakupovat akcie firem s potenciálem překonat trh

Portfolio z pasivních fondů je jedním z nejschůdnějších a nejméně náročných způsobů investic.

a spekulovat na pokles ceny akcií firem, u kterých se očekává propad.

Od začátku letošního roku vzrostlo portfolio 60/40 o 5,3 procenta. K dalšímu růstu může pomoci snižování úrokových sazeb, což je zase závislé na tom, jak se bude centrálním bankám dařit boj s inflací. Pro sestavení portfolia HN vybraly celosvětovou diverzifikaci – tedy na globální dluhopisový a akciový trh.

Univerzitní „ivy“ portfolio

Ivy portfolio se snaží napodobit způsob investování prostředků známých amerických univerzit, jako jsou Yaleova univerzita nebo Harvardova univerzita. Poprvé portfolio popsala Meb Faber ve své knize *The Ivy Portfolio* z roku 2009.

Klasické ivy portfolio je diverzifikované mezi realitní fondy, americké a mezi-

národní akcie, dluhopisy a komodity. Každá složka portfolia má podíl dvacet procent. Hlavním cílem ivy portfolia je vydělávat za každé situace na trhu. Zkušenějším investorům doporučuje Faber využívat momentových faktorů na trhu – pomocí klouzavých průměrů cen (MA) mohou odhadovat vývoj pozic a pravidelně portfolio upravovat.

V roce 2022 neuniklo ani ivy portfolio výrazným ztrátám a propadlo se o osmnáct procent. Od začátku letošního roku si pak připsalo 1,3 procenta. Sestavené portfolio HN slučuje složky amerických a mezinárodních akcií do jedné. V celosvětovém fondu už je váha Spojených států amerických více než poloviční.

Portfolio do každého počasí

Mělo by obstát za jakékoli situace na trhu. Autorem portfolia je investor Ray Dalio, zakladatel fondu Bridgewater. Podle Dalia musí být portfolio připraveno na ekonomický růst, útlum nebo na různou míru inflace. Portfolio do každého počasí je rozloženo mezi akcie, střednědobé a dlouhodobé dluhopisy, zlato a komodity.

To zaručuje, že v portfoliu bude vždy složka, které se v určitém období může dařit. Během ekonomického růstu to budou akcie a riziko vysoké inflace mohou zajišťovat například protiinflační dluhopisy. Cílem portfolia není maximalizace zisků, ale minimalizace rizik.

Minulý rok se ale portfoliu nedařilo a zaznamenalo propad téměř o dvacet procent, podobně jako známý index S&P 500. Decimující byl nebývalý propad dluhopisů, které mají v portfoliu velkou váhu. Kritici říkají, že portfolio v minulosti fungovalo díky tomu, že se s výkyvy snižovaly v ekonomice neustále úrokové sazby. Podobné období by mohlo nastat nyní. V tomto roce portfolio kleslo o 2,5 procenta.

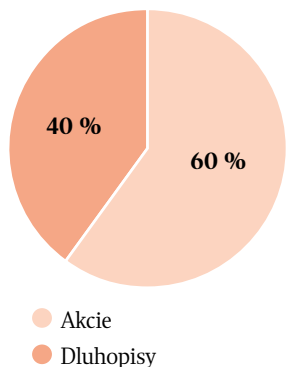
Poplatky u vybraných brokerů

Do nákladů na sestavení a udržování portfolia je potřeba také započítat náklady na jeho pořízení u brokerů. Vždy je vhodné mít brokerů více, jednak mohou měnit poplatky a jednak tím investor může lépe diverzifikovat. Výběr brokerů v článku vychází z průzkumu mezi čtenáři *Hospodářských novin* – jde tedy o pětici firem, jejichž služby nejčastěji využívají.

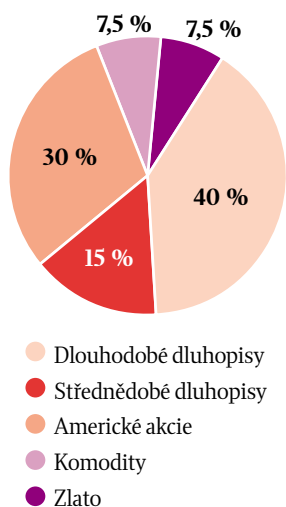
Skladba nejoblíbenějších portfolií

Z pasivních fondů lze poskládat celou řadu portfolií, vybrali jsme ta nejznámější.

Tradiční 60/40

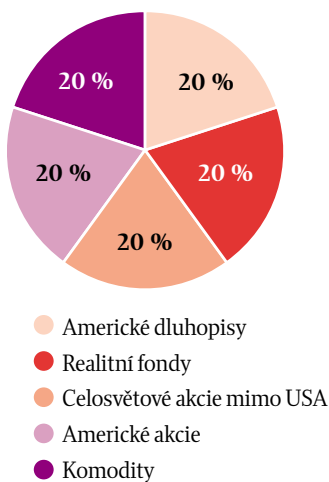
Do každého počasí

Patria Finance

Nákup ETF na Patrii se běžnému investorovi prodraží. Za obchody do objemu 300 tisíc korun zaplatí investor fixních 14,90 dolaru pokud nakoupí ETF obchodované na amerických burzách NYSE nebo Nasdaq. Nákup fondů do 300 tisíc na velkých evropských burzách vyjde investory na 16,90 dolaru. Levnější jsou nákupy v objemu větším než 300 tisíc. Ty vyjdou nákladově přibližně na třetinu. Alternativním produktem, který Patria nabízí, jsou takzvané Pravidelné investice, kde náklady na nákup jsou vždy 0,8 procenta z investované částky. Patria si navíc účtuje poplatek za měnovou konverzi 1,5 procenta. Pro převod měn je proto výhodnější využít platformy Revolut nebo RoklenFX a následně si je na účet u Patrie poslat.

Univerzitní IVY

Fio e-Broker

Poplatky za obchody u Fia jsou stejné jako u Patrie také v absolutních částkách, což znevýhodňuje drobné pravidelné investory. U amerických akcií se při koupi do 100 kusů akcií platí poplatek 7,95 dolaru. Poplatky za nákup akcií se vztahují i na pasivní fondy. Na rozdíl od Patrie ale Fio nenabízí alternativní možnosti, pokud se pomine možnost investovat do aktivně spravovaných fondů. Konverzi měn je opět lepší provést mimo brokera.

XTB

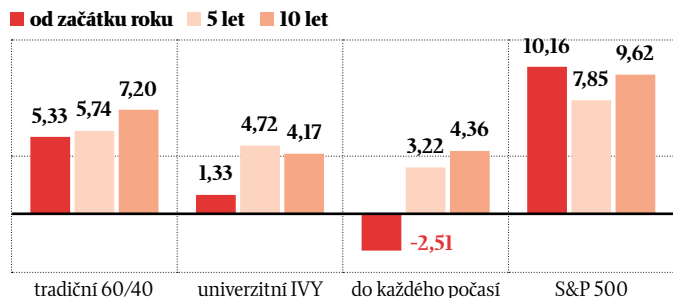
Na platformě brokera XTB koupí investoři ETF bez poplatků. Jedinou podmínkou je nepřekročit měsíční obrát 100 tisíc eur. Transakce nad limit jsou zpoplatněny 0,2 procenta, kdy minimální výše poplatku je v takovém případě 10 eur. Poplatku za konverzi měny ve standardní výši 0,5 procenta se lze vyhnout využitím převodu například z Revolutu nebo RoklenuFX ve vybrané měně na účet, jenž je v této měně veden.

Degiro

U Degira je nákup ETF fondů zpoplatněný, u některých ale jen manipulačním poplatkem ve výši jednoho eura. Zdarma lze provádět konverze mezi korunami a eury. U ostatních měn musí investoři počítat s poplatkem 0,25 procenta z převáděné částky a s deseti eury k tomu. Aktuálně mají čeští investoři u Degira potíž některé ETF fondy z jimi promovaneho seznamu koupit, neboť firma zablokovala ty, ke kterým nejsou dostupné informace v českém jazyce. Nový seznam dosud Degiro nezveřejnilo, v době uzávěrky ale broker informoval, že k tomu v brzké době dojde. Kromě čekání někteří investoři volí možnost založit si irský účet u Degira, kde omezení neplatí.

Srovnání výkonnosti portfolií

Nejlépe vychází index S&P 500, nicméně jeho budoucí výkonnost nikdo zaručit nedokáže. Ostatní portfolia vynášela méně, měla ale zpravidla i nižší kolísavost.

Zdroj: Portfolio Labs

Portu

Mnoho čtenářů HN investuje prostřednictvím platformy Portu, která nabízí sestavení portfolia na míru. Zároveň je ale možné postavit si portfolio z vlastních nástrojů. U automatické strategie je základní správcovský poplatek jedno procento z objemu ročně. U vlastní strategie činí základní poplatek 0,79 procenta. Měnový převod je bez poplatku.

ROZHOVOR

Investování je nejkreativnější povolání

Jan Barta patří k nejúspěšnějším Čechům pohybujícím se na akciových trzích. Rozehrál velkou hru v desítkách miliard korun s tituly jako Shell, Groupon či Dole, zároveň masivně shortuje. V obsáhlém rozhovoru pro HN rozebírá investiční strategii, vysvětluje svou medvědí pozici, kritizuje Miroslava Kalouska a popisuje, proč do morku kostí nesnáší nimbismus.

Text: Michael Mareš, foto: Matej Slávik

N

Na jeho investorských přednáškách bývá narváno k prasknutí. Osmatřicetiletý Jan Barta je zřejmě nejsledovanějším českým investorem, který akcie nakupuje už čtvrt století a v posledních letech dělá mnohamiliardové sázky na známé zahraniční tituly.

V rámci investiční skupiny Pale Fire Capital, kterou založil spolu s Dušanem Šenkypem a Davidem Holým, má na starosti vyhledávání a analýzu investičních příležitostí. Jelikož hodně peněz dává i do shortování, letos ho vývoj na burzách „trestá“ a na dolarových trzích ztrácí necelých 10 procent – stále ale věří, že se do konce roku ještě dostane do plusu.

V interview pro Hospodářské noviny popisuje své investorské začátky, těžký boj o otočku v americkém slevovém portálu Groupon, který byl v horším stavu, než si původně myslel. Zároveň vysvětluje, proč tak věří energetickým firmám a německým rezidenčním fondům, proč shortuje miláčka investorů Nvidii, proč Miroslavu Kalouskovi říká King of Austerity či proč je celá diskuse okolo konsolidačního balíčku špatně nastavená.

Jaký byl úplně první titul, který jste nakoupil?

AOL, America Online. Bylo mi 13 let.

Jak to dopadlo?

Dobře, brzy jsem to prodal se ziskem a pak jsem pokračoval a vezl se na vlně internetové bubliny. To dopadlo blbě až později. (smích)

Baví vás investování více, nebo méně než tehdy?

Úplně stejně. Investování je jedno z nejkreativnějších povolání, člověk se každý den něco nového učí, studuje nové obory. Když nad tím přemýšlím, tak mě to dnes asi baví víc než tehdy. Přibýly mi do toho makroekonomické a geopolitické vrstvy, o to je to zajímavější a intelektuálně více stimulující.

Narodil jste se v Kalifornii a řadu let jste ve Spojených státech bydlel. Investování se tam bere jako jistá forma

důchodového připojištění, jak je to v Česku více než 30 let po revoluci?

Lepší se to. Starší generace se spálila u kuponové privatizace, ale u mladší generace už vidím vyšší zájem. Počet lidí, kteří každý měsíc dávají třeba něco stranou do indexu S&P 500, roste.

Je to tím, že Češi bohatnou, nebo snadnějším přístupem k investování přes nejrůznější aplikace?

Je to mix těchto i dalších věcí, například vliv úrokových sazeb, které byly dlouho u nuly, a to lidi nutilo se podívat, kde můžou udělat lepší výnos. Možná si také uvědomili, že můžou mít něco lepšího než investování s bankou, kde jim provizní systém sežere spoustu peněz. Je otázka, jestli teď během roku dvou nepříjde nějaká velká korekce trhů a nastupující generace se nespálí a nevezme zpátečku. Nebylo by dobře, aby jejich pohled na investování skončil podobně jako u generace jejich rodičů.

Chodíte přednášet mladým posluchačům na VŠE. Co jste se tam o nové generaci investorů naučil?

Byl jsem příjemně překvapený sofistikovaností a zapálením lidí, kteří se tam sešli. Kladli výborné otázky, na druhou stranu tak půlka lidí, kteří přišli na nějakou mou přednášku, nebyli studenti, ale profesionální investoři.

Jaká je teď vaše investorská nálada na trhu mezi býkem a medvědem?

V Americe posledních pár měsíců vládne narativ, že jejich ekonomika nespadne do recese a inflace, potažmo sazby půjdou dolů. Cítím však, že poslední tři čtyři týdny se ale v tomhle narativu pomalu objevují trhliny, nebo alespoň trhlinky. Existují i makroekonomická data, která ho dokážou podpořit, například čísla zaměstnanosti. Pořád vznikají statisíce nových pracovních míst za měsíc, přitom ovšem nezaměstnanost vzrostla. Důvod je ten, že na pracovní trh vstupuje více lidí. Mzdy přitom nijak dramaticky nerostly. Já ovšem scénáři, že americká ekonomika nespadne do recese a zároveň sazby půjdou relativně rychle dolů, dávám pravděpodobnost jen zhruba 15 procent.

Takže medvěd.

Ano, jsem teď spíš medvěd. Protože aby se podařilo skloubit oba tyto momenty dohromady, to mi přijde dost nepravděpodobné. Je to důvod, proč index S&P 500 shortuju a používám to jako hedge proti svým long pozicím. Akcie jsou drahé, forward PE na S&P je 18, což je historicky spíše drahé při současných sazbách a výhledech slabšího růstu světové ekonomiky. Kvůli sazbám je equity risk premium nezvykle malinké, protože yield na desetiletém bondu je 4,8 procenta a invertovaná PE je pět a půl procenta. Takže zjednodušeně řečeno equity risk premium je výrazně pod procento. Equity risk premium pod procento se v historii posledních 100 let nevidělo příliš často.

Jsou oblasti, které nejsou úplně „převaluované“. Tahle část akcií – kdyby nepřišla recese – tak má šanci posílit.

Jan Barta (38)

Narodil se v Kalifornii, kde pracovali jeho rodiče. Pochází z rodu Františka Křížíka. Do Česka se s rodinou vrátil v roce 1993, vystudoval anglickou střední školu v Praze a University College London v Británii.

Podnikat začal už na střední škole s logy a melodiemi v mobilech, později obchodoval s internetovými doménami. S obchodními partnery Dušanem Šenkypem a Davidem Holým vybudovali kolem pojišťovacího projektu ePojištění.cz skupinu Netbrokers Holding, kterou prodali za několik miliard korun mediální skupině Bauer Media.

Se Šenkypem a Holým založili investiční skupinu Pale Fire Capital. Barta v ní má na starosti vyhledávání a analýzu investičních příležitostí. Do portfolia PFC patří projekty jako internetové tržiště Aukro, experti na analýzu mediálních dat Semantic Visions nebo cyklistický start-up Rouvy. V poslední době PFC nejvíce manažersky vytěžuje řízení slevového portálu Groupon, v němž je skupina největším akcionářem.

Od teenagerského věku obchoduje s akcemi. Proslavil se například sázkou na pokles ceny akcií známého tvůrce e-shopů Shopify, ale tato strategie mu zatím nevyšla a odepсал na ní stovky milionů korun. Barta podle miliardářských žebříčků patří mezi 100 nejbohatších Čechů. Je ženatý a má dvě děti.

Určitě ale ne všechny akcie jsou drahé. Kde hledat ty za rozumnou cenu?

Jsou oblasti, které nejsou úplně „převaluované“. Když odstříhnete tituly, které letos vytáhly trh nahoru, tak zbytek je zhruba na patnáctinásobku profitu. Tahle část akcií – kdyby nepřišla recese – tak má šanci posílit.

Chápu to správně, že technologické tituly jsou přehřáté a zbytek je vlastně docela O. K.?

Pakliže nepříjde recese. Že v Americe přijde recese, tomu dávám 50–60 procent.

O shortování indexu S&P 500 jste mi říkal už v loňském rozhovoru. A dodal jste, že když k tomu dáte energii „long“, tak na tom za dva roky vyděláte 20 procent. Pojďme se podívat, jaké máme v poločase skóre.

Z hlavy nevím přesně čísla, ale Shell i BP jsou na historických rekordech nebo v jejich blízkosti. Navíc do toho musíte počítat i přijaté dividendy.

Ale index S&P 500 šel nahoru o nějakých 15 procent.

V mezidobí ovšem také byl i 15 procent dole. Pořád si myslím, že moje loňská předpověď vyjde. Obecně mi přijde, že trh diskontuje fakt, že ropa šla od léta výrazně nahoru, v jednu chvíli to bylo i o 30 procent, a už vidíme v inflačních číslech, že inflace trošku zase akceleruje. Na to já hodně sázím. Tři čtyři měsíce zpátky jsem si uvědomil, že saúdský vládce Mohammed bin Salman a Putin chtějí pomoci tomu, aby v Americe vyhrál republikánský kandidát, tím, že přiškrtní trh s ropou. Nedejval bych se, kdyby v tom pokračovali až do voleb v USA.

ROZHOVOR

Shell i BP sehrají superdůležitou roli v dekarbonizaci. Dělají obří investice do obnovitelných zdrojů, já plynu jako náhradě za uhlí věřím. Osobně s tím nemám žádný problém.

Ceny energií mohou samozřejmě s inflací dost zahýbat. Teď se k tomu přidala ještě situace v Izraeli, kde existuje šance, že se ten konflikt může rozšířit. Proto si myslím, že ta sázka bude fungovat.

A co Evropa?

Evropa brzdí, proto si myslím, že tu sazby už téměř dosáhly svého vrcholu, tedy kromě Velké Británie. Nejvíc samozřejmě brzdí industriální ekonomiky jako Německo nebo my. Proto česká koruna poměrně oslabila – když nemůžete už shortovat německou marku, tak si v košíčku měn ekonomik s velkým zastoupením výroby najdete jejího nejbližšího kamaráda a to je koruna.

Vidíte jako reálné scénáře České národní banky, že inflace už příští rok klesne na dvě procenta?

Šance existuje, zvláště když se evropská ekonomika propadne do trošku větší recese. Kdo tomuto scénáři věří, tak je nejvyšší čas nakupovat české dluhopisy.

Pojďme na investice Pale Fire Capital. Pořád platí, že Groupon je z nich největší?

Ne. Největší je Shell. Byly to naše privátní pozice, které jsme přesunuli do našeho fondu. Začali jsme s tím už před začátkem války na Ukrajině. Celkem jde asi o 350 milionů dolarů. Držíme zhruba 0,16 procenta Shellu, něco takového.

Vedle Shellu jste investovali i do britské petrolejářské společnosti BP, že?

Ano, tam jsme ale naši pozici o něco zmenšovali, je zhruba za 150 milionů dolarů.

Předpokládám, že tyhle dvě pozice souvisí s vaším mottem „short S&P 500, long energetika“.

Přesně. Shell má druhý největší byznys se zkapalněným zemním plynem na světě. Tomu hodně věřím – je to silný dekarbonizační mechanismus, má poloviční emise oproti spalování uhlí a zároveň perfektně hraje dohromady s obnovitelnými zdroji. Je to flexibilní zdroj. V energetice věříme firmám, které umí vygenerovat aspoň čtrnáctiprocentní free cash flow yield (jedná se o výnos z volného peněžního toku jakožto ukazatel finanční solventnosti – pozn. red.). Naše sázka je, že takové akcie by měly posilovat.

Nebojíte se toho, že teď budete označován za „fosilní hyenu“, stejně jako někteří aktivisté nazývají Daniela Křetínského?

Shell i BP sehrají superdůležitou roli v dekarbonizaci. Dělají obří investice do obnovitelných zdrojů a já osobně plynu jako náhradě za uhlí hodně věřím. Osobně s tím nemám žádný problém.

Co jsou vedle Shellu a BP vaše největší investice na akciovém trhu?

Dole, International Seaways a Groupon.

Druhá zmíněná společnost je sázkou do produktových a ropných tankerů.

Docela velkou sázkou, máme v tom zhruba 150 milionů dolarů. Inicioval jsem to hned po začátku války, když jsem si uvědomil, že se totálně překreslí cesty s ropou a ropnými produkty. Zjednodušeně řečeno, že Rusko nebude dodávat ropu do Evropy, ale bude ji vozit do Indie a do Číny. Ropa tedy musí cestovat dál, ale množství tankerů je plus minus stejné, tzn. že se protáhne tunokilometry a trh půjde nahoru. Vedle International Seaways ještě držíme pozici v Scorpio Tankers.

Ještě jsme nezmínili banánovou společnost Dole.

Poslední dva měsíce jsem s ohledem na předpokládanou recesi a snížení sazeb začal na long straně zvyšovat defenzivní pozice. Tam patří evropské telekomunikace, kde máme něco ke 100 milionům dolarů, a také třeba Dole. Firma má před sebou jeden zajímavý katalyzátor, a to prodej salátové divize, která moc nevydělává. Teď je to u antimonopolního úřadu, a když to prodje, tak peníze použijí na snížení dluhu. Pro forma je tak Dole za 5,5krát forward EV/EBITDA a sedí na krásných aktivech, například plantážích či skladech. Je to věčný byznys. A ještě máme vlastně jednu novinku.

Povídejte.

Máme asi 50 milionů dolarů v německých vlastních rezidenčních nemovitostech. Hlavně to je Vonovia a Grand City Properties. To také беру jako hodně obrannou investici a bude me v tom pokračovat.

A Groupon? Za posledních 12 měsíců šel nahoru o necelých 60 procent. Znamená to, že se vám vaše mise začíná dařit? (Po uskutečnění rozhovoru ale akcie výrazně klesly kvůli prodeji části podílu Grouponu ve společnosti SumUp, který ukázal, že její hodnota je nižší, než investoři předpokládali – pozn. red.)

Investoři to tak interpretují, evidentně nám věří. Firma se vrátila k pozitivnímu ukazateli EBITDA, ale pořád nezapomínejme, že se ten titul zvedá ze dna, kdy byl za necelé čtyři dolary, v posledních dnech je okolo 15. Od momentu, kdy Dušan Šenkypl v dubnu nastoupil jako CEO, je to samozřejmě krásný růst. Málokterý CEO se může něčím takovým pochlubit. Pořád je to pokus o turnaround – komplikovaný příběh, který nemusí vyjít, proto je dobré být pokorný. Hodnota našeho podílu je teď někde poblíž 90 milionů dolarů.

A kolik jste do akcií Gropounu celkem dali?

Řádově 120 milionů dolarů.

Je snaha o otočku těžší, než jste čekali?

Firma byla určitě v horším stavu, než jsme si mysleli. Dušan je ovšem extrémně schopný manažer a dal dohromady velmi kompetentní tým.

Zmiňoval jste efekt Dušana Šenkýpla jako CEO na akcie. Ten je o to zajímavější, že nikdy nebyl v centrále firmy v Chicagu.

Jednou tam byl, ještě než se stal CEO.

Jak se letos celkově daří vašemu portfoliu?

V dolarovém vyjádření jsem asi sedm až deset procent dole, v korunovém výrazně méně.

Co to s vámi dělá?

Nic. Mám prostě větší short pozici než longovou, takže letos mě ty short pozice celkem trestaly. Ovšem mám dojem, že se to otáčí, a jsem celkem optimistický, že bych se letos mohl dostat ještě do plusu.

Už dlouho říkáte, že obecně jsou technologické akcie velmi drahé. Zapojil jste se do nedávného IPO britského designéra čipů Arm?

Nezapojil, na burzu šla jen velmi malá část firmy. Ale mohlo by vás zajímat, že jsem začal shortovat Nvidii, což je takový miláček investorů letošního roku. Mám dojem, že investoři trochu pozapomněli na to, že čipový byznys je vždycky cyklický, a naopak to naceňují tak, že poroste už navždy.

V jakých sektorech, do nichž jste zatím ještě neinvestovali, vidíte příležitost?

Zajímají mě obory, které byly trhem trestány za to, že jsou hodně korelované s výnosy dluhopisů: infrastrukturní aktiva, nemovitosti, telekomunikace, technické služby, utility.

Hodně investorů je skeptických vůči Evropě z makroekonomického hlediska. Vy jste k ní celkem shovívavý. Proč?

Co se týče zpomalení, tak Evropa je šest až devět měsíců napřed před Amerikou. Proto si myslím, že zhruba někdy v rozmezí tří až šesti měsíců přijde příležitost vsadit na euro vůči dolaru. Rozdíl mezi růstem Evropy a Ameriky se sníží, ale ne kvůli tomu, že bychom začali více růst, to spíš se přibrzdí růst Ameriky.

Když se vrátím do Česka, tak se musím zeptat – vy jste před posledními volbami veřejně podporoval strany, které nakonec sestavily vládu. Co si myslíte o jejich počínání v oblasti investic a veřejných financí?

Hodně mě mrzí, že diskuse o rychlé konsolidaci veřejných financí je prakticky jen o šetření. Podle mě by měla být opačná: Jak docílíme toho, abychom měli udržitelný růst tří procenta HDP pro příštích deset let a co pro to musíme udělat. Neškrtejme bezhlavě jen proto, aby nám na účetních knihách vyšlo, že snižujeme deficit. To je špatný mindset. Tady 20 let nebyl kreativní ministr financí s vizí, aby ji dokázal otisknout do fiskální politiky. V čem jsou zásadně jiní Schillerová versus Stanjura? Jedna uplácí důchodce, druhý OSVČ. Samozřejmě bych si

ROZHOVOR

pořad vybral Stanjuru, ale ocenil bych, kdyby větší pozornost věnovali prorůstovým opatřením než škrtům.

Prostě se nelze proškrtat ke štěstí.

V tomhle ohledu jsme dost „němečtí“. Miroslav Kalousek, kterému říkám King of Austerity, byl jeden z nejhorších ministrů financí – v době krize v roce 2008 se rozhodl, že seškrtá všechno na padrť, zastaví stavbu dálnic a další investice, a jeho duch tu stále přebývá. Když si uděláte SWOT analýzu České republiky, tak tam vidíte, že jedno z největších pozitiv je nízký dluh k HDP. Měli bychom tento polštář využít k tomu, abychom rostli rychleji. V rámci tohoto desetiletého růstu by mělo být v toleranci, že s dluhem půjdeme ze 45 procent na 60. Pořád na tom budeme lépe než evropský průměr, ale mohli bychom si za to koupit trvalý kvalitní růst, když to uděláme chytře.

Ten by se měl zrodit investicemi do jakých oblastí?

Všichni to vědí: vzdělávání, infrastruktura, digitalizace, věda a výzkum... Daňová struktura by se měla optimalizovat tak, aby podporovala hlavně růst produktivity práce. Měla by se třeba podpořit automatizace a moderní technologie, odpisy investic do nových výrobních hal apod. A musíme udělat všechno pro to, aby se u nás dalo lépe stavět. Štvou mě všichni fanatici NIM-BY přístupu (*zkratka pro not in my back yard – pozn. red.*).

Nechal byste si za domem postavit například větrnou elektrárnu?

Tam ji není kam dát, ale v podstatě ano. V tomhle ohledu jsem zařazený, protože nimbismus nesnáším. Beru to vážně. Pod Prahou 6 povede tunel rychlodráhy na letiště. Nejdříve měl vést okolo Evropské třídy, proti ale byli developeri, kteří by nemohli mít dost hluboké garáže. Pak tunel posunuli výš na Ořechovku, kde se z toho spousta místních mohla zbláznit. Tak to projektanti potichu posunuli ještě dál, až k nám, a zjistil jsem, že tunel povede přímo pod naším barákem. Samozřejmě bude ve velké hloubce, ale moje žena mi říkala: To se taky musíme ohradit, stejně jako lidé na Ořechovce, přece.

Co jste ji na to řekl?

Že v žádném případě. Já chci, aby ten tunel vedl pod naším barákem. Musíme jít přece příkladem.

Poslední otázka: loni jste v našem rozhovoru mluvil o investicích na Ukrajině. Děje se tam už něco konkrétního?

Teď jsem zrovna ve vyjednávání o jedné superzajímavé investici na Ukrajině. Nemůžu být konkrétní, ale je to v sektoru IT. Uvidíme, jestli se to podaří, ale byla by to nádherná story. Byli bychom moc hrdí na to, kdyby takovou věc mohl český kapitál podpořit. Mělo by to na Ukrajinu velmi pozitivní dopad.

INZERCE

INVESTUJTE S ACCOLADE

DO MODERNÍCH PRŮMYSLOVÝCH NEMOVITOSTÍ

Všechny budovy v Accolade Industrial Fund splňují nejpřísnější kritéria moderní výstavby a přístupu k životnímu prostředí, což potvrzuje i jejich certifikace dle nejvyšších ekologických standardů. Díky jasně nastavené ESG strategii máme jedno z nejzelenějších portfolií průmyslových hal v celé Evropě. Na budoucnost jsme připraveni.

ROSTOUCÍ NÁJMY NAPŘÍČ EVROPOU

Rostoucí nájemné napříč Evropou mezi 30 až 70 % a trvale velmi nízká míra evropské neobsazenosti na úrovni 3 %, potvrzují perspektivní trajektorii výnosnosti fondu.

NOVÉ LOKALITY A NÁJEMCI SVĚTOVÝCH ZNAČEK

Přes 30 průmyslových parků v České republice, v Polsku, v Německu, ve Španělsku a na Slovensku s celkovou hodnotou přes 1,6 miliardy EUR. Portfolio fondu je navíc segmentově dobře diverzifikované s globálními nájemci jako Amazon, Tchibo, KION, DHL, Raben, InPost a další.

Accolade
INDUSTRIAL FUND

HODNOTA PORTFOLIA

>1,6 mld. EUR

ROZLOHA PARKŮ

1 750 625 m²

ZHODNOCENÍ

CZK 12,91 % / EUR 15,35 % *

LTV

54,35 % **

*Průměrný roční výnos akcií za období 1. 7. 2020 – 30. 6. 2023.

**Poměr výše úvěrů k hodnotě nemovitostí.

NÁJEMCI SVĚTOVÉHO FORMÁTU

NOVÉ AKVIZICE A LOKALITY

ODPOVĚDNÁ BUDOUCNOST

Společnost Accolade Investment Company Limited (C 94600) je držitelem oprávnění uděleného Maltským úřadem pro dohled nad finančními službami („MFSA“, Malta Financial Services Authority) k poskytování investičních služeb, podléhá regulaci ze strany této komise a je kvalifikována jako „Správce Alternativních Investičních Fondů“ v souladu se směrnicí 2011/61/EU („Správce“). Správce působí jako Správce Alternativních Investičních Fondů (AIFM) ve vztahu ke společnosti a Accolade Fund SICAV plc, (SV 322) („Fond“) a Accolade Industrial Fund („Dílčí Fond“) kterým také udělila licenci MFSA. Před zakoupením podílu v Dílčím Fondu by si měli potenciální investoři přečíst a pochopit podmínky uvedené v základních informacích o nabídce akcií (Offering Memorandum) a v příloze s doplňujícími informacemi o nabídce akcií (Offering Supplement), včetně rizikových faktorů. Splnění investičních cílů Dílčího Fondu nelze zaručit a investiční výsledky se mohou v průběhu času podstatně lišit. Neposkytujeme vám a nebudeme vám poskytovat daňové, právní a/nebo investiční poradenství a doporučujeme, abyste před investováním využili služeb vlastního nezávislého poradce poskytnutých na míru vašim individuálním okolnostem. Potenciální investoři by měli vzít na vědomí, že hodnota investic může klesat i stoupat a že předchozí výsledky nepředstavují ukazatel budoucích výsledků. Investoři by měli vzít na vědomí, že investováním do Fondu riskují úplnou nebo částečnou ztrátou investovaného kapitálu. Toto je marketingový materiál. Před tím, než učiníte investiční rozhodnutí, projděte si pečlivě informační dokumenty AIF a dokument KID.

Je lepší nájem, nebo hypotéka?

Text: David Busta

Vysoké úrokové sazby zabraly, ceny nemovitostí po celém Česku v uplynulém roce klesly. A podobně se snižuje i průměrná hypoteční sazba bank. Výsledek? Už i v Praze nebo Brně je opět jednoznačně výhodnější bydlet ve vlastním než v nájmu. Hlavní město se zároveň opět stává investičně přitažlivějším. Zmíněné vyplývá z analýzy, kterou Hospodářské noviny provedly ve spolupráci s ekonomem České spořitelny Michalem Skořepou.

Lidé často vnímají nájemní bydlení jako horší alternativu k hypotéce. Nájem sice nabízí flexibilitu v možnosti rychle změnit bydliště, hypoteční splátku lze ale zase zafixovat a v čase většinou klesá vůči rostoucím příjmům domácnosti. Především ale po splacení hypotéky zůstane dlužníkovi v rukách nemovitost. Jenže nájem bývá nižší než splátka hypotéky, a když bude nájemník rozdílně investovat třeba do akcií, může být na konci bohatší.

Jak tedy zjistit, kdy se vyplatí koupit byt na hypotéku a kdy naopak raději zůstat v nájmu? Srovnat jen splátku hypotéky s nájmem na trhu by bylo špatně. Je potřeba zohlednit další proměnné, jako je očekávání vývoje cen nemovitostí, nájmu nebo výše úrokových sazeb a také ušlé výnosy z alternativních investic – například právě do akcií, které by někdo mohl nakoupit, pokud by žil v nájmu a investoval peníze jednak nutné pro základ hypotéky a jednak ty, které ušetří oproti splátce hypotéky. Jak zmíněno, splátka zpravidla převyšuje nájem.

Tímto postupem lze spočítat hraniční částku, u které je jedno, zda si zvolit nájem, nebo hypotéku. A tu lze následně porovnat s tržním nájemným. Pokud jsou průměrné tržní ceny nájmu nižší, pak je výhodnější jít právě do nájmu.

Analýza HN počítá s bytem o velikosti 70 metrů čtverečních, s hypotékou na osmdesát procent jeho tržní ceny a očekávaným poklesem úrokových sazeb po třech letech fixace. Alternativní investicí se rozumí investice do akcií, které vynášejí dlouhodobě ročně 6,6 procenta. Další předpoklady analýzy jsou k dispozici na webu Finegra.

„Letos už i v hlavním městě opět platí situace dlouhodobě typická pro celé Česko, že vlastnické bydlení financované hypotékou je v průměru z dlouhodobého pohledu výhodnější než nájemní,“ říká ekonom Skořepa. Nájem v Praze přitom vyjde u zmiňované výměry bytu na 26 880 korun. Hypotéka začíná být výhodnější už v okamžiku, kdy je nájemné 24 800 korun. V Brně bývaly loni oba způsoby bydlení zhruba stejně výhodné, dnes už je ale i zde vlastnické bydlení opět zřetelně lepší volbou.

Finanční výhodnost vlastnického bydlení je výraznější hlavně v chudších regionech, jako je Ústecký nebo Moravskoslezský kraj. Jde o regiony, kde je pro domácnosti nejtěžší našetřit akontaci

Srovnat jen splátku hypotéky s nájmem na trhu by bylo špatně. Je potřeba zohlednit další proměnné jako očekávaný vývoj cen.

nebo prokázat dostatečný příjem pro poskytnutí hypotéky, a tudíž jsou lidé více než jinde nuceni setrvat v nájemním bydlení. „Jistou roli v extrémní relativní výši nájmu zde proto může hrát takzvaný obchod s chudobou,“ říká Skořepa. Třeba v Ústí nad Labem vychází splátka hypotéky na 12 tisíc korun, zatímco nájem činí 12 800 korun.

Právě velký zájem o nájemní bydlení a zároveň nemožnost řady lidí v těchto regionech dosáhnout na koupi bytu pak vedou k vyšším výnosům investičních bytů. Nemovitost v Ostravě nebo v Ústí nad Labem nabízí čistý výnos přes sedm procent ročně. Vyšší výnos ale také kompenzuje vyšší riziko, které v těchto městech pronajímatel má – v ekonomicky slabším regionu roste pravděpodobnost, že nájemník přestane platit.

V Praze je situace jiná. „Při pronájmání průměrného pražského bytu o výměře 70 metrů čtverečních a hodnotě kolem 8,5 milionu korun se rýsuje dlouhodobý očekávaný čistý výnos na hodnotě kolem 4,5 procenta ročně,“ říká Skořepa. Počítá se s tím, že se nemovitost po 30 letech prodá. U akciových investic, které jsou v tomto případě podle ekonomů smysluplnou alternativou, se přitom pro období od poloviny minulého století uvádí průměrný čistý výnos přes šest procent.

Všechny v analýze zmíněné výsledky jsou závislé na vstupních datech. Jde o průměry, které jsou ovlivněny počty prodaných nemovitostí ve vybraných městech. Pokud se například v Praze prodá v jednom období více bytů v centru než v jiné části města, tak průměr tím může být zkreslený. V centru bývají ceny vysoké. Zřetel je potřeba brát i na rychle se měnící ekonomickou situaci, co se týče vývoje sazeb, nájmu a cen bytů.

Ve vlastním, nebo v nájmu?

Hraniční částka ukazuje hodnotu nájemného, u které vyjde finančně nastejno, zda si zvolí člověk nájem, nebo hypotéku. Pokud je hraniční částka vyšší než tržní nájemné, je lepší jít do nájmu než si brát hypotéku. Aktuálně vychází ve všech srovnávaných místech výhodněji hypotéka.

Město	Hraniční částka (Kč)	Tržní nájemné (Kč)
Brno	19 100	21 000
České Budějovice	15 100	16 310
Hradec Králové	15 400	16 730
Jihlava	11 900	15 400
Karlovy Vary	11 800	14 350
Liberec	12 700	16 240
Olomouc	14 300	16 730
Ostrava	9 000	13 580
Pardubice	13 000	16 940
Plzeň	12 900	15 890
Praha	24 800	26 880
Ústí nad Labem	7 800	12 810
Zlín	12 900	17 570
Středočeský kraj	14 300	17 920

Výnosy nemovitostí s poklesem cen rostou

Výpočty ukazují, jak vysoké musí investor nastavit nájemné, aby dosáhl průměrného čistého zhodnocení pět nebo sedm procent. Poslední sloupek pak říká, jaké je skutečné průměrné nájemné v daných lokalitách pro byt o výměře 70 metrů čtverečních. Zelené jsou vyznačena místa, kde má investor za současných podmínek šanci požadovaného výnosu dosáhnout.

Město	Nájemné pro čistý výnos 5 %	Nájemné pro čistý výnos 7 %	Tržní nájemné (Kč)
Brno	21 700	25 800	21 000
České Budějovice	17 200	20 500	16 310
Hradec Králové	17 600	21 000	16 730
Jihlava	13 700	16 300	15 400
Karlovy Vary	13 600	16 200	14 350
Liberec	14 600	17 400	16 240
Olomouc	16 300	19 400	16 730
Ostrava	10 400	12 400	13 580
Pardubice	14 900	17 800	16 940
Plzeň	14 800	17 700	15 890
Praha	27 800	33 200	26 880
Ústí nad Labem	9 000	10 700	12 810
Zlín	14 800	17 700	17 570
Středočeský kraj	16 300	19 400	17 920

Jak udržet portfolio

Text: Teodor Kolář

Více peněz, více starostí. Podle Filipa Kejly z Next Wealth je klíčem k úspěšnému rentiérství diverzifikace. Rentiér už je v jiné pozici než běžný investor a nejde mu o další hromadění bohatství, ale o udržení stávajícího. Tomu pak musí odpovídat i jiná investiční strategie. Zeptali jsme se proto čtyř expertů, kteří mají s rentiérskými portfolii zkušenosti, na co si dát pozor a jak peníze spravovat, aby se rentiér nemusel jednou vrátit do práce.

Michala Janatová,
nezávislá finanční poradkyně

Důležitá je diverzifikace portfolia. To by mělo obsahovat základní aktiva, jako jsou akcie, dluhopisy, nemovitosti a depozita.

Při výběru jednotlivých instrumentů je třeba dbát na důvěryhodnost emitenta a distributora a opět i na dostatečnou diverzifikaci. „Ruče pryč bych dávala od produktů, kde hrozí trvalá ztráta kapitálu, na druhou stranu krátkodobé kolísání hodnoty portfolia budoucímu rentiérovi v delším časovém horizontu neublíží,“ říká Janatová.

Rozložení aktiv v portfoliu se podle ní změní až po dosažení finanční nezávislosti. „Rentiér by měl mít prostředky na rentu pro následující 3 roky uložené v likvidních a bezpečných produktech, jako jsou spořicí účty. Prostředky na následujících sedm let by měly být uloženy

v méně kolísavých nástrojích typu státní dluhopisy.“

Rentiéři by si také měli nastavit konzervativní rentu a čerpat z výnosů, pouze pokud jsou vyšší než inflace. Pokud jsou výnosy z portfolia na nižší nebo stejné úrovni, jako je inflace, měli by se investoři výběrům vyhnout. Samotnému čerpání je také potřeba věnovat pozornost, zejména z daňových důvodů. „Na rozdíl od některých mých kolegů nedoporučuji čerpat rentu pomocí dividend a kuponů, ale pomocí odprodeje aktiv,“ uvádí Janatová. Dividendy a kupony podléhají 15procentní dani. Například akcie jsou po třech letech držení od daně osvobozeny.

Filip Kejla,
zakladatel Next Wealth

Na cestě k rentiérství je důležitý zejména dlouhý časový horizont. Na začátku je nutné zařadit rizikové složky s vyšším potenciálním výnosem. „Společně s růstem portfolia je potřeba postupně nahrazovat riziko za stabilitu a za cenu nižšího výnosu,“ říká Kejla. Kromě instrumentů by v portfoliu rentiéra neměly chybět ani alternativní investice v podobě kryptoměn, umění nebo hodinek. „Na každou z těchto investic je důležité najít si správný okruh lidí, kteří investorovi dokážou relevantně poradit,“ dodává. Důležitou roli budou mít po dosažení vytyčeného cíle v portfoliu rentiéra

nemovitosti. Ty drží hodnotu a nabízejí i zajímavé výnosy nebo i přísun peněžních prostředků v podobě nájmu. Rentiér by měl mít také podle Kejly účet u zahraniční banky. „Ty mu mohou poskytnout výrazně odlišnou nabídku produktů, přijatelnější strukturu poplatků,“ uvádí Kejla a dodává, že v konečné fázi je primárním cílem hodnotu portfolia udržet, nikoliv ji nadále zvyšovat. Zůstat rentiérem není podle Kejly snadné. Nejlepším způsobem, jak ztrátám předcházet, je důkladná diverzifikace. „V druhé řadě pak jde také o člověka nebo tým lidí, kteří se většinou rentiérovi o majetek starají,“ říká. Důležité je podle něj vzájemné porozumění, důvěra a kvalita správců. Tu je nutné prověřit. „Čím více peněz, tím větší starosti,“ dodává Kejla.

Tomáš Tyl,
šéfanalytik společnosti Fichtner

Podle Tomáše Tyla je hlavní rozdíl mezi budoucími rentiéry a lidmi, kteří na finální metu už dosáhli, v jejich hotovostních tocích. První investují nové prostředky, zatímco druzí chtějí vybrat. „Když do portfolia přidáváme peníze, propad akcií pro nás naopak znamená, že nakupujeme levně,“ říká Tyl. Výkyvy je podle něj vhodné řešit pravidelnými investicemi. Přístup k riziku se zásadně změní, když se člověk rentiérem stane. „Je extrémně

FIRE

důležité, aby nedošlo v portfoliu k fatálním chybám," uvádí. Prioritou je ochrana portfolia. Významným rizikem pro portfolio rentiéra je inflace. S rostoucími náklady roste i potřeba vyšší renty. „Pokud by portfolio bylo příliš konzervativní, inflaci by nepřekonal a postupně by se dostalo kvůli výběrům pod kritickou mez, za kterou už není návratu," upozorňuje Tyl. Nebylo by schopné generovat dostatečnou rentu, aniž by se nezačalo vyčerpávat.

Cestou nicméně podle něj rozhodně není bezhlavé zvyšování výnosů investicemi třeba do pochybných korporátních dluhopisů. Kromě špatných investic představují pro rentiéry riziko i jejich vlastní emoce. Panika a bezhlavé rozprodávání investic může rentiérství výrazně zkomplikovat. Řešení nabízejí distribuční ETF. „Dividendy je sice potřeba zdanit, ale klient neustále vidí, že z portfolia jdou peníze," říká Tyl. Úroky a dividendy mohou podle něj přinést útěchu v krůšných časech.

Roman Koděra,
privátní bankéř J&T Banky

Podle Romana Koděry je pro rentiéra důležitý zejména pasivní příjem v podobě dividend, úroků a nájemného.

„Portfolio rentiéra musí obsahovat složky, které takové příjmy generují," odpovídá Koděra a dodává, že mezi nejoblíbenější variantu pasivního příjmu mezi českými rentiéry patří nájem z investiční nemovitosti.

Z průzkumu J&T vyplývá, že více než polovina z českých rentiérů a dolarových milionářů cítí vyšší potřebu diverzifikovat svá portfolia. Přispěla k tomu zejména válka na Ukrajině a s ní spojená energetická krize. „Na druhé straně již využili zkušeností z minulých propadů

a svá portfolia nerozprodávali," říká Koděra.

Dále upozorňuje, že investiční strategie, které fungovaly do teď, nemusí v příštích letech přinést vytoužené výnosy. Jako důvody uvádí pomalejší ekonomický růst, volatilní inflaci a státní zásahy do ekonomiky. „Větší státní zásahy do ekonomiky, zejména v odvětvích, jako je čistá technologie, polovodiče a obrana, nejen že zvýší státní dluh, ale mohou také ztížit investiční rozhodování," uvádí Koděra.

„Investoři, kteří doufají, že příštích pět let bude méně náročných než předchozích pět let, pravděpodobně budou zklamáni," dodává. Důvod vzdát se to podle něj ale není. Potenciál vidí i nadále v akciích nebo v private equity – investicích do soukromých firem, které jsou však zpravidla doménou kvalifikovaných investorů. „Atraktivní investiční příležitosti se ukáží každému, kdo má dost odvahy vydat se trochu mimo hlavní proud," říká Koděra.

INZERCE

ORGREZ ECO

Ecologically Sound, Economically Sensible

Pomůžeme vám
k udržitelnému
podnikání.
Pragmaticky

Jsmo ESG odborníkem, který si zakládá na pragmatickém přístupu k řešení problémů svých zákazníků. Nastavení udržitelného podnikání chápeme jako dosažení rovnováhy tří E: ekonomiky, ekologie a efektivity. Navrhujeme strategie, které jsou založené na datech, jsou ekologicky šetrné a zároveň ekonomicky i technicky smysluplné. Jak vám můžeme pomoci?

www.orgrezeco.cz

ABYSTE SI PENÍZE UŽILI: 8 ZÁKLADNÍCH PRAVIDEL

Zdravě jíst, hýbat se a dobře spát. Prostředky k dlouhověkosti má každý po ruce. A fungují, i když změny návyky až ve vyšším věku.

Text: Kristýna Matějková

Je čistě na nás, kolika let se dožijeme. Tedy skoro. Řada výzkumů provedených převážně na dvojčatech ukázala, že genetika hraje ve věku dožití člověka roli pouze přibližně ze čtvrtiny. Zbýlých 75 procent může každý ovlivnit. Svými každodenními rozhodnutími z hlediska toho, zda pojede tramvají, nebo na kole, co si dá k obědu nebo jestli bude s kolegy v hospodě pít pivo za pivem, či zůstane o vodě. Platí sice, že čím dříve člověk začne, tím lépe, ale nikdy není pozdě své návyky změnit.

Nedávná studie Americké společnosti pro výživu shrnula osm základních pravidel, jejichž dodržování prokazatelně prodlužuje život. Vědci zkoumali životní styl více než 700 tisíc amerických válečných veteránů a veteránek ve věku od 40 do 99 let různých etnik a z různých sociálních prostředí. Zaměřili se na to, jak moc se dotýční hýbali, co jedli, s kým se stýkali nebo zda měli nějaké závislosti.

Ti z nich, kteří začali žít zdravě už ve 40 letech, prodloužili svůj život až

o 24 roků. Ale i ti veteráni, kteří změnili své návyky až v pozdějším věku, žili déle. Například v 60 letech to stále znamenalo 18 roků života navíc.

Na základě toho vědci definovali osm základních zásad, díky nimž lze delšího života dosáhnout. Výsledek bylo možné předpovědět – déle se dožili ti, kdo dobře jedli a spali, hýbali se, měli méně stresu a nekouřili. Tyto dobře známé zásady ale výzkumníci seřadili do žebříčku na základě toho, které měly na věk dožití veteránů největší vliv.

„Překvapilo nás, čeho je možné dosáhnout jen díky tomu, že začali dodržovat i jen jednu, dvě, tři nebo všechny z těchto zásad,“ řekla vedoucí výzkumného týmu Süan-Maj Nguyenová. Její tým výzkum prezentoval letos v červenci na americké konferenci zabývající se výživou.

Zásadou číslo jedna je podle výsledků výzkumu pohyb. Veteránům, kteří se hýbali, se snížila pravděpodobnost úmrtí o 46 procent oproti těm, kdo nesportovali. Ti, kteří se dožili pozdějšího věku, měli průměrně 7,5 hodiny fyzické

aktivity týdně. To znamená něco málo přes hodinu denně, kdy aspoň chodili, nebo dokonce cvičili.

Chůze však stačí. „Nejde o to, abychom trávili každý večer ve fitku, ale abychom se nevzdávali přirozeného pohybu – šli do a z práce pěšky nebo jeli na kole, vyšli schody místo použití výtahu, zahráli si s dětmi na honěnou, zahradničili a podobně. Člověk by se měl pro své zdraví aspoň dvakrát denně zadýchat a zapotit,“ říká například fyzioterapeutka Iva Bílková.

Druhým a třetím návykem, jež nejvíce ovlivnily věk dožití veteránů, bylo brání drog a kouření cigaret. Ti účastníci studie, kteří nikdy v životě neužívali tabák, měli riziko úmrtí nižší o 29 procent. Podle autorů studie nicméně platí, že kdo už jednou kouřit začal, může si i tak zdraví zlepšit. Došli k závěru, že je lepší se závislostmi přestat později v životě než nepřestat nikdy.

Na čtvrté místo výzkumníci zařadili vliv psychiky, přesněji vystavení se stresu. Veteráni, kteří měli méně starostí, si prodloužili život ve 22 procentech při-

JAK SI PRODLOUŽIT ŽIVOT

padů. Dlouhotrvající stres způsobuje řadu zdravotních problémů, mimo jiné vysoký krevní tlak, nemoci srdce nebo oslabenou imunitu. Vyšší je také riziko úzkostí, depresí, závislostí, zhoršení koncentrace a nekvalitního spánku.

Proti kumulujícímu se stresu fungují podle psychologa Tomáše Vašáka čtyři základní zásady. A to je už zmíněný pohyb, ale také relaxace, spánek a sex. „Je třeba naučit se uvolnit vlastní tělo, protože stres vede k jeho stažení,“ vysvětluje. Sport nebo jen procházka rovněž pomůže odpoutat lidskou pozornost od problémů.

Stres také může vést k přejídání či upřednostňování nezdravých potravin.

A má tak vliv i na pátou zásadu, kterou je dodržování vyváženého jídelníčku. Ideální je pak podle vědků taková strava, jež obsahuje méně živočišných produktů. Ačkoliv není nutné maso nebo všechny zvířecí potraviny úplně vyloučit, je dobré je omezit. Ze studií pravidelně vychází jako ideál středomořská strava, která obsahuje hodně ryb, celozrnných potravin a listové zeleniny.

Šestá zásada je omezení pití alkoholu, a to na úplné minimum. Podle závěrů studie alkoholické nápoje škodí i těm, kteří je pijí jen příležitostně. Domněnku o prospěšnosti občasně skleničky červeného vína už dávno vy-

vrátila věda. I malé množství alkoholu zvyšuje risk, že bude mít dotýčný problémy se srdcem a vysokým krevním tlakem. Tyto následky je však podle vědců možné zvrátit – poté, co člověk alkohol omezí, vrátí se mu tlak na zdravou úroveň.

Alkohol má také velký vliv na kvalitu spánku, která je zásadou číslo sedm. Ti veteráni zkoumaní ve studii, kteří každou noc spali sedm až osm hodin a netrpěli nespavostí, měli riziko úmrtí nižší o 18 procent. Kromě dostatečné délky spánku přitom záleží na tom, jakým způsobem nocujeme. Je nutné, aby usínání netrvalo příliš dlouho a spánek nebyl přerušovaný.

Posledním bodem, který vědky popsali, byli lidé, jež měli veteráni kolem sebe. Ti s delším životem okolo sebe měli blízké, kteří na ně měli pozitivní vliv. Naopak izolace může způsobit, že člověk zemře dříve. Jak ukázala například letošní studie v časopise Nature, u izolovaných jedinců je o 32 procent vyšší pravděpodobnost, že se nedožijí vysokého věku.

Podle Nguyenové nezáleží na tom, zda člověk začne dodržovat všechny zásady hned, nebo si je začlení do života postupně v řádu let. A roli by nemělo ani hrát to, jestli trpí některou z chronických nemocí, i tak má šanci si díky zásadám život prodloužit. „Provedli jsme také analýzu, v níž jsme vyřadili lidi s cukrovkou druhého typu, vysokým cholesterolem, mrtvicí, rakovinou a podobně. Zajímalo nás, jestli to výsledek změní. A nezměnilo.“

Výsledky se přitom mírně lišily u mužů a žen. Pokud aspoň jednu z těchto zásad zkoumaný veterán zařadil do svého života ve 40 letech, přidalo mu to na životě 4,5 roku, u veteránek to bylo o rok méně. Dodržování dvou zásad život mužů prodloužilo o sedm let, život žen o osm. Po změně tří návyků se muži dožili o 8,6 roku více, a ženy dokonce o 12,6 roku.

Naopak ti veteráni a veteránky, kteří žádnou z osmi zmíněných zásad nedodržovali, se v 87 procentech případů dožili nižšího věku. „Cokoliv pomůže. Ať už se rozhodnete začít hýbat nebo dbát na to, abyste kolem sebe měli podporující lidi,“ říká Nguyenová. Upozorňuje však, že jejím týmem definované zásady nemusí platit na každého.

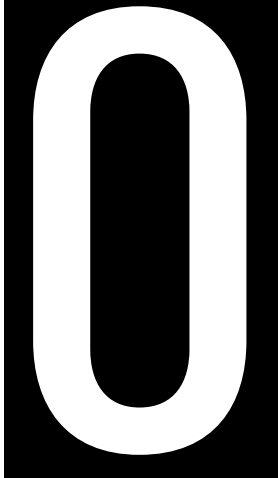

Za rok vám ubereme 10 let

Lidstvu nic jiného než investovat do dlouhověkosti nezbývá. Demografický vývoj je neúprosný a jediné, co může zmírnit jeho důsledky, je schopnost udržet lidi ve zdraví co nejdéle. A začít se dá třeba tak, že si každý zjistí, zda je pro něj zdravé pít kávu, říká Petr Šrámek.

Text: David Busta, Šimon Felenda, foto: Libor Fojtík

Obor zabývající se prodloužením života ve zdraví je podle investora Petra Šrámka nyní ve stejné fázi, jako byl vývoj umělé inteligence před pěti lety. Mimochodem byl to právě Šrámek, kdo současný boom ohledně jazykových modelů předpokládal už před lety. Další velkou věcí má být právě longevity, proto drží jeho fondy podíly v desítkách amerických start-upů, jež se zabývají špičkovým výzkumem, jak prodloužit funkčnost lidského těla. Ve velkém rozhovoru vysvětluje, proč není přehnaně tvrdit, že lze lidský život prodloužit až o 24 let. A zmíní se také o možnostech, jak do sektoru longevity investovat peníze.

V létě se v Hospodářských novinách stal bestsellerem článek o studii, která došla k závěru, že lze lidský život za dodržování jistých pravidel prodloužit až o 24 let. Je to podle vašich zkušeností opravdu reálné?

Podle nás prodloužení života ve zdraví o tolik let možné je.

Zmíněných 24 let ale působí jako opravdu vysoké číslo.

Z dat z měření, ke kterým máme přístup, ať už z biotech firem nebo z našich klinik, skutečně vyplývá, že nejde o nesmysl. Nesmíte ale samozřejmě zapomenout, vůči čemu měření provádíte. Pokud máte zdravotně zdevastovaného jedince, který se rozhodne razantně změnit svůj životní styl, tak pak prodloužení života až o 24 let je poměrně reálné. Pokud se ale už nyní chováte ke svému tělu s péčí, pak další zlepšení je těžší. Reálně se však můžete dostat třeba na dalších deset let a ani to není přece k zahzení.

Když ještě u studie zůstaneme, tak valná část pravidel připomínala trochu biblické desatero. Nepít, nekouřit, nebrat drogy, nestresovat se. Je cestou k delšímu zdraví tedy hlavně něco nedělat?

Je evidentní, že vámi vyjmenovaného chování je potřeba se vyvarovat, neboť není pochyb o jeho škodlivosti. Určitě to ale nestačí, protože

mezi škodlivé věci zkracující život patří infekční onemocnění, genetické předpoklady, životní prostředí, náhodná zranění. Nedělat škodlivé věci je jen základ úspěchu.

Jak o své zdraví pečujete vy osobně? Kdy jste s bojem za delší život začal?

Dlouhověkostí se zabývám posledních třicet let, čímž bych rád zdůraznil, že nejde o žádné téma pro starší. Nakonec stárnout začínáte už dva týdny po početí. Čím dřív se začnete o dlouhověkost zajímat a konat aktivní kroky, tím lépe. Sám dávám významný důraz na posilování imunitního systému, takže za poslední tři dekády jsem nebyl nemocný. Bohužel s výjimkou epizody covidu, kterému jsem se nevyhnul. I ten jsem ale zaznamenal spíš jen proto, že mě Oura prstýnek (chytrý prsten, který umí měřit srdeční tep, kvalitu spánku atd. – pozn. red.) upozornil, že jsem se nějak špatně vyspal.

Jak dokážete určit, že váš zdravotní stav je nyní tak dobrý proto, že děláte určité věci, a ne třeba díky tomu, že jste měl štěstí na dobré geny?

Znám svou genetiku i mých rodičů a nejbližší rodiny a nemáme žádné speciální geny spojované s dlouhověkostí. Pravidelně si měřím poslední roky více než 500 biomarkerů (indikátory zdravotního stavu – pozn. red.) a vidím, co a jak je ovlivňuje. Také sleduji fungování mitochondrií, které slouží v buňkách jako malé elektrárny a podpora jejich činnosti brzdí stárnutí organismu. Měří se také takzvaná metylace DNA, která umožňuje určit biologický věk organismu a odhadnout i rychlost jeho stárnutí. Kdo má hodnotu 1, stárne průměrným tempem, s hodnotou 0,75 stárne pomaleji, což je můj případ. Abych vše shrnul, vědecká metoda mi umožňuje určit, jak které faktory ovlivňují mé zdraví.

Zmíněná měření nabííte také komerčně, neboť stojíte i v čele Healthy Longevity Café, kde nabííte členství v takzvaném Longevity Clubu. Co od vašich služeb čekat?

Nejdříve bych předeslal, že naši primární rolí je podporovat špičkový světový výzkum, a to zejména ve Spojených státech. Naše fondy investují do firem, které pochází z univerzit jako Harvard, Stanford nebo Yale. Zároveň se ale snažíme najít cesty, jak výsledky výzkumu přinést mezi běžné lidi, a tak provozujeme kliniky nebo právě projekt Healthy Longevity Café. Nechceme, aby velké farmaceutické firmy zdeformovaly výsledky výzkumu třeba tím, že budou rozvíjet nové metody pouze pro léčbu nějaké specifické nemoci. Aktuálně hlavním cílem členství je, aby člověk poznal sám sebe na biologické úrovni.

Co konkrétního si pod tím máme představit?

Jak jste na začátku citovali onu studii, tak ta probíhala na určité kohortě lidí, jde o agregované výsledky. Jenže každý člověk je jiný a funguje

Petr Šrámek (55)

Absolvoval studium MBA na Manchester University. Dálkově též studoval biologii na Harvardu, komplexitu na americkém institutu Santa Fe, umělou inteligenci na Columbia University a machine learning na Stanfordu.

Zabývá se dlouhodobě umělou inteligencí a sektorem longevity. Stojí za projektem soutěže AI Awards. Vede fond Longevitytech.fund, kliniky Healthy Longevity Clinic a otevřel také Healthy Longevity Café.

Rád pobývá na různých místech světa, aby lépe poznal kulturu i rozdíly. Ve volném čase se věnuje interdisciplinárnímu studiu fyziky, biologie i komplexity.

ROZHOVOR

je na něj něco jiného, co se týče sportu, potravin, cvičení nebo případně nějakých doplňků stravy. Navíc se každý nacházíme v jiné části vývoje. My proto nabízíme už zmíněná opakovaná měření, analýzu a poradce, který členy programem provází a reaguje na jejich aktuální potřeby. Naším cílem je na základě kontinuálního programu snížit biologický věk klienta.

Umíte říct, o kolik let vaši klienti v průměru omládnou?

Konkrétně Healthy Longevity Café je tu méně než rok, takže zde zatím žádnou pořádnou statistikou nedisponujeme. Nicméně na našich klinikách, které jsou ale řekněme cenově méně přístupné, umíme u určitých jedinců za rok stáhnout biologický věk o dekádu. Na klinikách přímo spolupracujeme se špičkami světového vědeckého výzkumu.

Když měříte biomarkery, tak musíte určitě vidět i negativní vlivy třeba v případech, že si klient projde nějakou nemocí. Je to tak?

Dobrym příkladem je už zmiňovaný covid. Když procházela pandemie, tak jsme skutečně na našich měřeních viděli, jak se lidem, kteří nemoc prodělali, zhoršily biomarkery. V průměru šlo o ztrátu několika biologických let zdraví. Dalším zajímavým indikátorem stárnutí je délka telomer (koncové části chromozomů, které se zkracují při dělení buněk a snižují jejich životnost – pozn.

Pak nám ale vychází, že onen udávaný biologický věk je číslo, které nám toho ve skutečnosti moc neříká. Můžu mít srdce na 20 let, játra na 40 a můj biologický věk je v průměru 30. Je pak ten údaj k něčemu?

Není to přímo aritmetický průměr, ale je pravda, že samotný údaj o biologickém věku člověka vám nic moc neřekne. Musíte jít opravdu do hloubky a zkoumat příčiny.

Jaký je mimochodem váš biologický věk a skutečný věk?

Kalendářně mi je 55 let, biologický věk vychází na 47 a věk imunitního systému na 37.

Zmiňoval jste, že máte v portfoliu firmu zaměřující se na mozek, co přesně dělá?

Naše investice jsou rozdělené do tří kategorií. V první se vyvíjí různé metody a řešení použitelná do tří let, v další jsou typicky zaměřené na genové terapie s horizontem tří až sedmi let a pak investujeme i z dnešního pohledu do trochu sci-fi výzkumu a tam právě patří firma zabývající se implantováním šedé mozkové kůry. Vychází z úspěšného výzkumu univerzity v New Yorku, kdy se podařilo vypěstovat tkáň šedé kůry, kterou následně implementovali do mozku myším a tam se uchytila a převzala funkci poškozeného místa. V horizontu šesti let čekáme klinické studie na lidech, za dvanáct

Stárnout začínáte už dva týdny po početí. Čím dřív se začnete o dlouhověkost zajímat a konat aktivní kroky, tím lépe.

red.), kde jsme též registrovali zkrácení u lidí, kteří si prošli covidem. Obecně každá virová infekce má na zdraví dopad. Opravdu to není tak, že ji člověk prodělá, vyléčí se a vše je v pořádku. Lidské tělo je samozřejmě tvárné, takže vhodnými opatřeními lze následky zvrátit. Jenže člověk se o to musí cíleně snažit.

Nemoci často útočí na konkrétní orgány. Když si projdu vaši diagnózou, dostanu nějakou tabulku, která mi řekne, jak zdemolované jsou jednotlivé části mého těla?

V těle máme na 70 různých orgánů a systémů, u nichž lze měřit proces stárnutí. A je to samozřejmě vhodná metoda, protože vám umožňuje vytipovat oblasti, kde máte největší problém, a zaměřit se na nejslabší články. Smysl to dává už jen kvůli omezeným časovým a finančním možnostem, nikdo nemůže dělat všechno. V našem výstupu v rámci členství máte třeba zvlášť plíce, srdce, mozek nebo zrak.

Dá se říct, které orgány obecně stárnou nejrychleji?

Nejrychleji stárnou ženské vaječníky a děloha, ale to má své biologické důvody. Jako prioritu by lidé měli brát zmíněný imunitní systém, jenž bývá často zdevastovaný vlivem životního prostředí. Další je srdce, kardiovaskulární onemocnění jsou od určitého věku nejčastější příčinou smrti. Zvláštní postavení má pak mozek. Asi si dokážeme představit, že v budoucnu zvládneme hodně věcí opravit nebo nahradit, u mozku to ale bude obtížnější. Byť musím hned dodat, že jedna naše firma na tom už také pracuje.

let bychom se mohli dočkat praktického nasazení, pokud samozřejmě všechno půjde dobře. Využití se nejdříve najde určitě u lidí, kteří si prodělali nějaké traumatické poškození mozku.

A než si budeme moci vylepšit část mozku, co pro něj dělat nyní?

Sportujte. Není pravda, že se mozek nerozvíjí, naopak dokonce vytváří nové neurony a k tomu potřebuje kmenové buňky, které je potřeba do mozku dopravit třeba z kostní dřeně. A to je zásadně podporováno cvičením a pohybem. Když se nehýbete, mozek degeneruje.

Přijde nám, že v oblasti dlouhověkosti se často vyskytují poměrně protichůdné rady. Jednu kávu škodí, pak je prospěšné zdraví. Dvě deci vína jsou dobré, čtyři už nejsou. Jak se v tom všem vyznat?

Káva je třeba dobrá demonstrace toho, jak musíte na vše pohlízet komplexně a vždy záleží na jednotlivci. Lidé mají v zásadě dva typy rychlosti metabolismu kofeinu, což zjistíte genetickým vyšetřením. Pomalý metabolismus mají typicky lidé, kteří si dají kávu ve čtyři odpoledne a pak už neusnou, což má negativní efekt, protože špatně spí. U člověka s rychlým metabolismem takový efekt nemusí být. Pak obecně káva obsahuje flavonoidy a látky podporující regeneraci organismu, takže v tomto smyslu je zdravé. Když si ale dáte kávu horší kvality nebo obsahující zbytky plísní, tak zase škodí. Dá se

ROZHOVOR

také diskutovat o formě, jakou si kafe dáte. Není to zkrátka jednoduché.

A podobně to je také u alkoholu?

Z výzkumů se zdá, že zrovna alkohol je škodlivý obecně v jakémkoliv množství. Zase ale můžete být ve specifické situaci, kdy máte třeba špatnou bakteriální strukturu v žaludku a pivo je v podstatě hromada kvasnic, takže vám pomůže. Kdo se moc nehýbe, tak má špatné okysličení mozku a trocha alkoholu rozšíří cévy a okysličenílepší.

Dá se omládnout tak, že si nechám staré orgány transplantovat za mladé?

Výzkum nám ukazuje, že principiálně to fungovat může. Vidíme to třeba u krve, kdy se ukazuje, že mladá krev obsahuje signální molekuly, které mají pozitivní efekt. Transplantace orgánů je ale obrovský traumatický faktor, takže mohou v důsledku převážit negativa.

Když zmiňujete krev, tak vy na klinikách nabízíte filtraci krevní plazmy, o co jde?

Krev je v těle komunikační kanál a místo, kudy se odplavuje odpad z metabolismu. A čím je tělo starší, tím se v něm tyto látky více hromadí a neodcházejí. A v praxi se ukazuje, že pomocí může prosté zředění plazmy, což je nečervená část krve, která je převážně tvořena vodou a signálními molekulami. Když plazmu zředíte, upouštíte odpadní látky. Když půjdete i tady v Praze na darování krevní plazmy, při jednom sezení dojde ke zředění asi o pětinu, já na tom byl už šestkrát. Dělalí jsme v Česku dokonce studii, která ukázala, že se následkem skutečnělepší biomarkery v těle. Naše metoda, kvůli regulaci provozovaná zatím jen v klinice na Floridě, je procedura, která dokáže odebrat 60 až 70 procent plazmy a nahradit ji aktivní látkou, která je na bázi albuminu, což je protein. Výzkum také ukazuje, že terapie má pozitivní efekt při léčbě Alzheimerovy nemoci.

Ted' si říkáme, proč na reklamách vyzývajících k darování plazmy za nějaký finanční obnos není spíš napsaný slogan: Darujte plazmu, omládnete?

Nemůžete vámi zmíněné slíbit obecně, protože zase záleží, v jakém je kdo stavu. Naše studie ukázala, že největší efekt je u lidí, kteří na tom nejsou zdravotně až tolik dobře.

Je tedy lepší darovat plazmu, když jsem spíš v horším zdravotním stavu?

Myslím samozřejmě třeba z pohledu životního stylu, když má člověk nadváhu, je obézní. Nemůžete jít darovat plazmu, když jste nemocný. Je tam vždy lékař, který rozhodne.

Kdo jsou vaši typičtí klienti, kteří si platí členství v longevity klubu?

Věkově od 25 do 75 let. Muži i ženy z různých skupin. Opravdu jde o hodně heterogenní skupinu, což je dané tím, že se jedná o téma, které se týká úplně každého.

Vy jste se věnoval investičně před lety také umělé inteligenci. Když s ní srovnáte longevity sektor, v jaké jsme nyní fázi?

ROZHOVOR

Longevity sektor je dnes ve fázi, v jaké byl svět umělé inteligence pět let zpátky. Technologie jako GPT už existovaly v prvních verzích. Tehdy jsme odhadovali, že kolem let 2022/2023 budou mít k umělé inteligenci přístup i lidé mimo obor, osahají si ji. Veřejnost se o strojové učení tehdy ještě vůbec nezajímala. V longevity sektoru očekáváme, že k obdobné fázi zlomu jako letos u AI dojde někdy na přelomu let 2025/2026, kdy dostatečné množství lidí bude prezentovat reálné zkušenosti. Z klinických studií uvidíme výsledky omlazování. Dostaneme k dispozici širší statistické údaje.

A jak je longevity s umělou inteligencí propojená?

Algoritmy umělé inteligence se používají například při vývoji nových léků včetně těch proti stárnutí. Přitom první fáze vývoje dnes probíhá díky AI v počítači. Dříve musely probíhat laboratorní testy. Během týdnů tak umíme zvládnout věci, které dříve trvaly třeba i deset let. Druhou zásadní rolí umělé inteligence je funkce asistenta, což ještě dnes realitou není, ale určitě k tomu dojde. Bude znát vaše biomarkery, konkrétní potřeby a následně vám dokáže říct, co máte třeba daný den pro své zdraví dělat. Tak se třeba dozvíte, kdy si dát kávu.

Když se staneme klienty vašich klinik, jakou jistotu máme, že na nás nezkoušíte experimenty, které nejsou úplně bezpečné?

Veškerá činnost našich klinik je napojená na regulérní výzkum a podléhá standardním schvalovacím procedurám. První fáze klinické studie se zabývá bezpečností, druhá fáze se zabývá účinností a třetí je kombinovaná. My nenabízíme nic, co by nespĺňovalo minimálně úroveň bezpečnosti. Samozřejmě z pohledu jedince lze mluvit o jistém experimentování, protože musíme u každého najít, jaká je nevhodnější cesta, jak zlepšit biomarkery stárnutí. Je to ale podobné, jako když zjišťujete, které jídlo vám dělá nebo nedělá dobře či který sport vás baví a je pro vás nejlepší.

Velký povyk je v poslední době kolem léků určených na cukrovku, které mají i dobré účinky na hubnutí. Existují také schválené léky s potenciálem zpomalit stárnutí?

Určitě existují, my v rámci řady procedur používáme například metformin, který se ve světě longevity běžně používá.

A je na předpis?

Ano. Nicméně prodává se u nás desítky let, nejde o nic nedostupného či neověřeného. Jakékoliv použití ale musí samozřejmě pacient vždy konzultovat s lékařem.

Slyšeli jsme už několikrát o léku rapamycin, k čemu je?

Používá se k omezení imunitní reakce při transplantaci orgánů. Pokud byste ale znali historii léku, tak budete vědět, že objeven byl na Velikonočních ostrovech v půdě. Ukázalo se, že umí dobře ničit bakterie a jde v podstatě o superlék. Když se jim začaly zabývat farmaceutické firmy, tak jej ale rozvíjely

právě jen k používání při transplantaci, neboť je to nejněvnosnější. Dnes už ale probíhá výzkum jeho pozitivních efektů také v longevity.

Vedete kromě klinik i Longevity Tech Fund, co je jeho cílem? Jde jen o vydělávání peněz, nebo chcete mít přístup k nejnovějším technologiím?

Hlavní motivací k založení fondu pro mě bylo uvědomění si, jaký potenciál a význam má obor longevity. Vzhledem k demografickému vývoji je nezbytné, abychom se snažili prodlužovat věk lidí ve zdraví. Snižují se tím nejen náklady na zdravotní péči, ale zároveň mohou být lidé déle produktivní. A k převedení výzkumu do praxe jsou nejlepší start-upy, s nimiž mám zkušenosti. K jejich podpoře jsem pak vytvořil fond a s ním se snažíme výsledky výzkumu dotlačit do praxe. V průběhu cesty se k nám připojují i další fondy.

Mají dnes investoři možnost do vašeho fondu investovat?

První fond vznikl před čtyřmi lety a pro investory už je uzavřený. Zainvestovaný je zhruba ve čtyřiceti firmách. V dalších kolech se zhodnocuje fond dobře, proto jsme letos otevřeli nový fond lokalizovaný v USA. Investovat do něj mohou i občané EU. Exit fondu očekáváme kolem roku 2030, protože předpokládáme, že tou dobou bude kolem longevity největší mánie, podobně jako je tomu v případě umělé inteligence nyní.

Jak velký je longevity sektor co do počtu firem v oboru a investičních fondů?

Pokud budu pohlížet čistě na technologii zpomalování stárnutí, tak na světě jde řádově o stovky firem. Co se týče fondů, tak specializovaných na sektor jich je zhruba 10. Pak jsou samozřejmě velcí investoři typu Y Combinator nebo Andreessen Horowitz, kteří ale investují zároveň do řady dalších odvětví.

Longevity sektor je ve fázi, v jaké byla umělá inteligence pět let zpátky. Technologie jako GPT už existovaly v prvních verzích.

ROZHOVOR

Zdá se, že na umělé inteligenci nejvíce vydělávají firmy jako Nvidia, které jsou spíš pověstnými dodavateli lopat při zlaté horečce. Existují takové firmy i v longevity?

Teoreticky může jít o firmy, které vytváří platformy pro testování různých látek. Nedá se ale říct, že by v oboru byl hráč, kterého lze srovnávat s Nvidií.

Je nějaká firma z longevity sektoru obchodovaná veřejně?

Je jich relativně málo, což je u rozvíjejícího se oboru logické. Máme ale v portfoliu třeba Genflow Biosciences, která má platformu, jež podporuje opravy DNA. Lidské tělo umí DNA spravovat, ale s věkem se schopnost snižuje. A Genflow má licenci na použití varianty genu, kterou disponují dlouho žijící lidé.

Máte v portfoliu i nějakou českou společnost?

Máme investici ve firmě Sampling Human, která je původně česká, ale kvůli hledání kapitálu a partnerů se přesunula do Spojených států. Vyvinula technologii, která umožňuje s využitím bakterií a kvasnic sekvenci DNA z jednotlivých buněk. A zlevňuje ji řádově tisíckrát oproti dnešním technologiím. Objev se přitom využije i u standardní zdravotní péče.

Jak velká konkurence panuje v sektoru longevity?

Obor je ve fázi raného vývoje, proto jde spíš o kooperaci. Se všemi ostatními investory se známe a rádi koinvestujeme. Spekuluje se minimálně.

Jak těžké je najít firmu, do které se rozhodnete investovat?

Potřebujete být napojený na vědecké struktury a mít kontakty. Někdy komunikuji s vědci i několik let předtím, než se rozhodnou výzkum posunout do bodu, kdy založí firmu.

A co firmám nabízíte kromě peněz?

Naše jméno je známé a respektované, tudíž je pro ně potom snadnější lákat nové investory. V rámci portfolia pak nabízíme synergie mezi jednotlivými firmami. A určitě velmi hodnotnou věcí je, že díky našim klinikám umíme řešit stávající legislativu a schvalování léků. Stárnutí totiž není oficiálně nemoc, což znamená, že když chce longevity start-up nějaký svůj lék schválit, musí si najít zástupnou nemoc, která je třeba se stářím spojená. Takže my jim pomáháme zvládnout proces klinické studie.

Kde vidíte etickou hranici longevity? Kdy už překračujeme, řekněme, přirozenost?

Jak etika, tak přirozenost jsou velmi subjektivní koncepty. Když jíme třeba nějaké jídlo z prášku, které někdo vyrobil, tak to přece nelze označit za nepřirozené. Prášek je vyrobený z látek, které se v přírodě vyskytují. Pokud se budeme na přirozenost dívat z pohledu nějakého zásahu člověka do procesů v těle, tak narazíme na stejný problém. Je přirozené pít alkohol, kouřit? Ať si každý odpoví sám.

INZERCE

HN062590

LIBERTY

NAŠÍM CÍLEM JE
**DODÁVAT UDRŽITELNÉ
OCELOVÉ PRODUKTY,**
KTERÉ JSOU DŮLEŽITÉ
PRO PŘECHOD
K BEZUHLÍKOVÉ
EKONOMICE.

Bolt Tower v Dolní oblasti Vítkovic

Co znamená Green Deal

Green Deal

Česky Zelená dohoda. Jde o závazek, že se Evropská unie stane do roku 2050 klimaticky neutrální. Na jejím území by se tak vypouštělo jen minimální množství skleníkových plynů. Ty zbylé by pohltily například lesy nebo technologie k jejich zachytávání.

Jak toho dosáhnout?

Fit for 55

Jde o klíčový mezikrok ke splnění Green Dealu. Je to soubor tuctu návrhů, díky kterým by EU snížila emise o 55 procent do roku 2030 v porovnání s rokem 1990. Také tento cíl schválily státy EU, a to v prosinci 2020. Za Česko tedy opět Andrej Babiš. A také v tomto případě uložily Evropské komisi, aby předložila návrhy, jak ho splnit. Stejně jako u klimatické neutrality má být snížení emisí průměrné za celou unií, nemusí ho tedy dosáhnout všechny členské země.

Klimatické neutrality nemusí do roku 2050 dosáhnout všechny země EU, jde o průměrný cíl za celou unií. Některé země chtějí emise z atmosféry stahovat, takže jiné, třeba Česko, by stále mohly nějaké produkovat.

Záměr podpořily státy EU v prosinci 2019, za Česko tedy byl pro tehdejší premiér Andrej Babiš (ANO). A státy vyzvaly Evropskou komisi, ať předloží návrhy, které zajistí splnění cílů Green Dealu.

Důvodem těchto snah zemí unie jsou závěry tisíců vědců, podle kterých jde o jediný způsob, jak zabránit katastrofálnímu oteplení planety.

Podobné záměry ohlásila řada dalších států, třeba Čína, USA nebo Velká Británie.

Kolik to bude stát a kde na to vzít

Ke splnění všech těchto cílů budou v EU podle Evropské komise potřeba dodatečné investice ve výši přes 700 miliard eur ročně do roku 2030.

Na co půjde nejvíce peněz? Jednoznačně na energetiku, tedy na výstavbu obnovitelných zdrojů energie, investice do energetických úspor, nové infrastruktury a podobně.

Kde na to vzít? Má jít o kombinaci výdajů soukromého sektoru, národních rozpočtů jednotlivých členských zemí a evropského rozpočtu. Příklad: automobilky budou investovat do rozvoje elektromobility, jednotlivé členské země přispějí na budování dobíjecích stanic nebo například zateplení domů a část těchto peněz získají i z evropského rozpočtu.

Podle řady politiků i vědců na tom všem ale země EU nakonec vydělají – díky výrazné modernizaci ekonomiky a přijetí nových technologií, v nichž budou na světové špičce, nebo díky tomu, že zabrání katastrofálním změnám klimatu, které by si vyžádaly velké náklady v podobě řešení přírodních katastrof nebo nutnosti řešit dopady migrace desítek milionů lidí z nejvíce postižených oblastí světa.

Konec aut se spalovacími motory

Návrhů je celá řada – nejnámější je ten na faktický zákaz prodeje nových aut se spalovacími motory po roce 2035. Od toho roku by nová auta mohla mít už jen nulové emise. Státy také mají budovat nutnou infrastrukturu, například dobíjecí stanice pro elektromobily.

Aktuální stav: Návrh už schválily členské země EU i Evropský parlament a legislativa už vstoupila v platnost. Kompromisní znění ponechalo spalovací motory po roce 2035 na čistší takzvaná e-paliva. Součástí dohody je klauzule, která říká, že v roce 2026 bude muset Evropská komise předložit studii, jestli je konec spalovacích motorů v roce 2035 stále realistický – tedy zda je v EU dost dobíjecích stanic, vlády mají sociální polštář pro pracovníky továren a podobně.

Revize systému emisních povolenek

Sektory, které jsou do něj zahrnuty už teď, mají podle návrhu snižovat emise výrazně rychleji než dosud. Postupně má skončit rozdávání povolenek zdarma.

Aktuální stav: Návrh už podpořily členské země EU i Evropský parlament. Vstup v platnost se předpokládá na přelomu let 2023 a 2024.

Emise z dopravy a budovy

Nákup povolenek na vypouštění emisí by se nově měl týkat i silniční, letecké a námořní dopravy a také budov. Palivo v námořní a letecké dopravě má také přijít o dosavadní výhodu, kdy nepodléhalo zdanění. Budovy by se pak měly zateplovat, a to jak ty veřejné, tak soukromé.

Aktuální stav: Návrhy týkající se dopravy už podpořily členské země EU i Evropský parlament a jednotlivé části začnou vstupovat v platnost. Emise z budov ještě nejsou dohodnuté. Členské státy chtějí oddálit nové povinnosti pro soukromá obydlí v obavě před dopadem na obyvatele. Pro ně se počítá se sociálním fondem s desítkami miliard eur, který má se zateplováním pomoci.

Přísněji na stavebnictví a zemědělství

Na vypouštění emisí ve stavebnictví nebo v zemědělství se žádné povolenky kupovat nemusí, ale každý stát má vlastní cíl na snižování těchto emisí. Návrh počítá se zpřísněním těchto cílů.

Aktuální stav: Návrh podpořily členské země EU i Evropský parlament. Vstup v platnost se předpokládá během roku 2023, náběh účinnosti od roku 2024.

Uhlíkové clo

Státy EU by taky měly zavést takzvané uhlíkové clo, tedy zdanit dovoz vybraných produktů ze zemí, které samy klima nechrání. Cílem je, aby z Evropy neodcházel energeticky náročný průmysl a aby nebyl vystaven klimaticky nešetrné konkurenci ze třetích zemí. Uhlíkové clo by mělo postupně nahradit emisní povolenky.

Aktuální stav: Návrh podpořily členské země EU i Evropský parlament. Vstup v platnost se předpokládá nejpozději v roce 2024 s tříletou náběhovou lhůtou.

Lepší hospodaření s lesy

Lesy pohlcují emise, a jsou tak důležitou součástí snahy dosáhnout klimatické neutrality. Návrh řeší, jak pohlčené emise počítat, a má přinést šetnější hospodaření s lesy, když například ty české kvůli dopadům kůrovcové kalamity emise v celkovém součtu nepohlcují, ale produkují.

Aktuální stav: Návrh už podpořily členské země EU i Evropský parlament. Vstup v platnost se předpokládá na přelomu let 2023 a 2024.

Úspory energií

Země EU si už před lety stanovily cíle na snižování energetické náročnosti a teď by je podle tohoto návrhu měly dál zpřísnit – už kvůli nutnosti snižovat závislost na dovozu energií z Ruska. Evropský parlament chce do roku 2030 snížit spotřebu o 40 procent oproti roku 2007.

Aktuální stav: Státy EU a Evropský parlament se dohodly na kompromisních 36 procentech snížení spotřeby energie oproti roku 2007. Náběh účinnosti příslušné legislativy se očekává v roce 2024.

Více obnovitelných zdrojů

Taky tady jde o navýšení cílů. Evropský parlament chce, aby do roku 2030 pokryly v EU v průměru 45 procent spotřeby energie.

Aktuální stav: Státy EU a Evropský parlament se dohodly na závazném podílu obnovitelných zdrojů v průměru ve výši 42,5 procenta do roku 2030. Další 2,5 procenta jsou dobrovolná. Tato dohoda je konečná. Náběh účinnosti je od roku 2024.

Grafika: Michal Vocel, Eliška Černá

Strategie spojené s Green Dealem

Česko může ze společného evropského rozpočtu získat vysoké stovky miliard korun na modernizaci energetiky nebo na podporu skupin obyvatelstva či regionů, na které by dopadlo třeba uzavírání uhelných dolů.

Cirkulární ekonomika: Cílem je co největší recyklovatelnost a šetrnost produktů. Evropská komise tak navrhuje například rozšíření energetických štítků, které známe z domácích spotřebičů, na další produkty. Spotřebitel by také měl mít právo do určité doby od zakoupení na opravu výrobku, aby ho nemusel rovnou vyhodit.

Biodiverzita: Cílem je zachování biologické rozmanitosti, například pomocí rozšíření oblastí s přísnou ochranou přírody nebo obnovy poškozených ekosystémů.

Z farmy na vidličku: Je to snaha o maximálně ekologicky šetrné zemědělství a zpracování potravin.

AUTO

Čínský náskok

v elektromobilech

Manažeři v evropském autoprůmyslu žijí ve starém světě.

Jejich uvažování se musí změnit, jinak firmám ujede vlak. Čínští výrobci získali know-how, umí vyrábět levněji a jsou připraveni dobýt tradiční trhy.

Text: Ondřej Charvát, foto: BYD

Takovou změnu, jakou nyní prochází autoprůmysl, páteř velké části evropských ekonomik dlouhé dekády nezažila. Přechod od spalovacích motorů k těm elektrickým je pro řadu zavedených výrobců bolestivý. Všichni sice hlásí, že je pro ně elektromobilita tou největší výzvou a směřují k bezemisní mobilitě, aby se to ale povedlo dřív, než je převálcuje americká nebo čínská konkurence, musí se velké automobilové skupiny na kontinentě významně proměnit. A to od způsobu výroby až po uvažování jejich top manažerů. A to nebude zrovna jednoduchý úkol.

Jednou z největších překážek a zároveň brzd evropských automobilek je, že musí paralelně honit hned několik zajíců, což pro ně podle automobilového experta společnosti EY Petra Knapa není vůbec jednoduché. Říká, že si výrobci musí především správně určit, co je pro Evropu výběhový pohon, tedy spalovací motor, a jak s jeho výrobou v dalších letech naloží. Bohužel to ale podle Knapa tříští priority výrobců, kteří musí souběžně investovat obrovské peníze do elektromobility, k čemuž je zavazují jak jejich výrobní plány, tak hlavně evropský Green Deal.

Otáčení role outsiderů

Třeba německý koncern a současně největší evropský výrobce aut Volkswagen plánuje do roku 2027 naspát do rozvoje elektromobility ve svých závodech a výroby baterií 180 miliard eur (4,4 bilionu korun). Zároveň má ale stále velké plány s auty se spalovacími motory, jejichž prodeje mu dovolují žít přestavbu na elektrifikovanou budoucnost. Marketingová snaha se přitom upíná především na elektromobily, reklamy na auta se spalovacím motorem k vidění příliš nejsou.

Přitom zrovna o elektrická auta se značkou VW velký zájem není. Šéf značky Thomas Schäfer varuje, že firmě hoří střecha nad hlavou, a volá po zvýšení marží a úspoře v nákladech.

Důležité je, že řada automobilek, včetně Volkswagenu, s výrobou aut se spalovacím motorem neskončí s úderem roku 2035, kdy by mělo dojít k jejich praktickému konci v Evropě. V jiných částech světa – jako v Indii, jihovýchodní Asii, Africe nebo Jižní Americe – tato auta ještě dlouho pofrčí a elektromobilita tak silný nástup mít nebude.

Fokus výrobců se ale musí chtít nechtě soustředit především na domácí trh. A na něj mu začínají výrazně pronikat čínští výrobci a americká Tesla. Vždyť nejprodávanějším autem v Evropě za prvních osm měsíců roku byl Model Y, elektromobil z dílny nejbohatšího člověka na světě a majitele Tesla Motors Elona Muska. Trh už si ale výrazně osahávají i čínské značky jako BYD, MG, Nio, Geely nebo Zeekr, které demonstrovaly sílu svých elektromobilů na zářijovém autosalonu v Mnichově.

„Evropské automobilky musí také dotáhnout efektivitu, zlevnění výroby a konsolidaci objemů. Hlavně v cenových porovnáních s Čínou je nákladový rozdíl hodně vidět. Dalším bodem je pak samotný konkurenční zápas s čínskými automobilkami a Teslou, který může zhoršit pozici evropských výrobců na trhu s bateriovými elektromobily,“ míní Knap.

Role outsiderů v automobilovém průmyslu se přitom pomalu začínají otáčet. Když se německé automobilky před několika dekádami rozhodly dobýt největší automobilový trh na světě, byly čínskou vládou nuceny otevřít společné podniky s tamními výrobci. Tím asijské automobilky lehce získaly know-how, evropské firmy pak přístup na lukrativní trh. Nyní se ale role obrací. Převahu Evropanů ve spalovacích motorech stírá vynikání čínských automobilek v elektromobilech a jejich nadupaném softwaru. Zatímco se německé a další značky soustředily především na hardware auta, Číňané je předběhli ve vývoji nastupující generace motorů, baterek a výbavě. Mají k tomu i dostatek vstupních surovin, které navíc evropským výrobcům za draho prodávají.

„Čínské firmy mají přístup k levnějším materiálům, takže výroba bateriových článků je pro ně levnější. Evropa selhala se svou zahraniční politikou, zajištění zdrojů chybí. Amerika je naopak má. My je dožene-me, ale bude to trvat tři až pět let, než se dostaneme na stejné ceny vstupů. Čína na tom, aby zdroje měla, posledních 15 let systematicky pracovala,“ hodnotí situaci člen představenstva největší české automobilky Škoda Auto Martin Jahn.

Náskoku si je vědoma i Evropská komise. Její předsedkyně Ursula von der Leyenová v září na Green Deal Summitu uvedla, že svět je zaplaven levnými čínskými elektromobily, a státní subvence firmám označila za nefér praktiky. Evropská komise proto zahájila proti čínským firmám šetření. Podle šéfky komise Čína

skrze státní dotace uměle udržuje ceny svých elektromobilů nízkou, což prý křiví trh. Jahn také dodává, že souvislá podpora od Evropské unie výrobcům chybí.

Zajímavá jsou také čísla vyrobených automobilů na různých kontinentech. Zatímco Evropa se už k předcovidovým číslům jen tak nevrátí, Čína a region jižní Asie už je překonal loni. Čína v roce 2019 vyrobila 20,9 milionu aut, loni to bylo o 2,5 milionu více. V Evropě to bylo naopak v roce 2019 18,2 milionu aut, loni o necelých pět milionů méně. Na výrobních číslech v Evropě se podepsala covidová krize s dodavatelskými řetězci a závislost Evropy na jednotkách dodavatelů kritických komponentů. V nových registracích aut v Evropě tvořila elektroauta loni lehce přes 12 procent, v Číně čtvrtinu.

Software není hardware. A Evropě nejde

Konkurenti z USA nebo Číny přitom nyní představují ve výrobě aut směr, kterým by se evropské automobilky měly ubírat. Tím spíš v době Green Dealu. Řeč nyní není o objemu, ale především o flexibilitě a rychlém rozhodování, ale také o vertikální integraci byznysu – tedy mít pod kontrolou každou součást dlouhého řetězce. To je častý neduh rigidních evropských koncernů, které se mnohdy utápí ve své neschopnosti v krizích rychle jednat. To navíc podtrhuje široké spektrum dodavatelů součástek, baterek a také rozdrobené prodejní sítě.

„Evropská unie je sice svázaná byrokracií, ale ještě byrokratičtější je koncern Volkswagen. Po aféře Dieselgate není svatější firmy, vše tam prochází důkladnými schvalovacími procesy. To je sice pěkné, ale koncern to neuvěřitelně brzdí. To se vůbec nedá srovnat s Teslou. Je pro mě otázkou, jak to koncern ustojí. A spolu s ním i další evropští výrobci,“ řekl HN jeden z významných podnikatelů v automobilovém průmyslu, který je s manažery německého koncernu v častém kontaktu.

Český ministr dopravy Martin Kupka (ODS) například na Fóru HN na téma Budoucnost českého autolandu zmínil, že Evropa je unavená svým blahobytem, což je prý patrné z chování vlád. „Mechanismus je velmi těžkopádný a začíná se to propisovat i do chování manažerů automobilek. Nechali se pohltnout evropskou byrokracií a spíše přemýšlejí, jak mít zajištěné své KPI než se pouštět do neprobádaných končin a investovat do nových věcí. Tohle Evropu a autoprůmysl bude brzdit, pokud se s tím nevyrovná. Přitom Evropa vyrostla na inovacích,“ popisuje Kupka.

Problému si všímá i Knap, který interní procesy v kontinentálních automobilkách považuje za jednu z hlavních překážek výrazného posunu evropského autoprůmyslu. „Klasické evropské automobilky mají vybudovaný ekosystém a vnitřní formu řízení, která je hierarchická a technokratická. A je budovaná mnoho dekád. To platí obecně pro tradiční evropské finalisty. Firmy mají často striktně oddělené funkční struktury přes výrobu, vývoj a prodej. To je v současné době

a dynamice vývoje nových technologií zastaralé a složité nastavení, které komplikuje agilní a projektový přístup. Je to trochu starý svět, ale nyní jsme v nové době,“ popisuje expert z EY.

Experti se shodují, že největší rozdíl u současných aut dělá software. Právě ten není zrovna doménou evropských automobilek, dlouhodobě ho spíše zanedbávaly a upínaly se na hardware auta. Americká Tesla nebo čínští výrobci jsou v tomto ohledu mnohem dál. Vtipným příkladem podle německého listu Handelsblatt je, že Mercedes prodává spojení hudby a ambientního LED osvětlení jako nejnovější výstřelek pro novou třídu vozů E, přičemž čínské automobilky mají tuto „reinterpretaci světelných hrátek z party sklepů 80. let“ již dávno v sériové výrobě, a dokonce u vozů v základní třídě.

Do smíchu ale tradičnímu autoprůmyslu zrovna není. „Ten evropský až na výjimky zrovna nejede, na rozdíl od toho čínského a amerického. A optimistický do budoucna zrovna nejsem. I proto se orientujeme na čínské výrobce, máme od nich velké zakázky, stejně jako od Tesly. Tady nám kvete pšenka, protože v elektromobilitě se snoubí digitalizace se senzoričkou a plasty, jako firmě nám to konvenuje,“ uvedl majitel jednoho z největších českých výrobců autodílů Brano Group Pavel Juříček. I on zmiňuje, že čínská auta a jejich nájezd na evropský trh je pro tamní průmysl silnou hrozbou, pokud se nepodaří evropská auta zlevnit.

Hardware, ve kterém je Evropa silná, a software jsou podle Knapa dva jiné světy. Hardware se vyvíjí delší čas a musí být perfektní, software má agilní vývoj s rychlými aktualizacemi. „Tradiční struktura evropských firem tomu nedává dobrý základ, pro jejich manažery je to zatím hodně neuchopitelné. To se musí změnit,“ vyzývá Knap.

Za příklad dává Teslu nebo čínské automobilky, které kontrolují a vyvíjejí komponenty i baterie a distribuují napřímo či přes vlastní prodejny. „Je to kompaktnější a efektivnější model, jsou proti tradičním komplexním ekosystémům s vrstvami dodavatelů schopni reagovat rychleji na problémy a kontrolovat celý systém a řetězec,“ říká Knap.

Podle něj si ale evropské automobilky a jejich manažeri stále dostatečně neuvědomují dramatický posun k softwaru a změně uvažování nad výrobou a vývojem klíčových komponentů automobilu. Zaměřují svou pozornost tradičně na kvalitu zpracování, výkon motoru a jakostní použité materiály. Přitom už by podle experta z EY měli dělat zcela jiný produkt a dívat se na nové věci, minimálně v elektromobilech.

„Zákazníka zajímá infotainment, pohodlí uvnitř, komfort a autonomie auta, upgrade softwaru vzduchem. Priority a kultura výroby by měla jít trochu jiným směrem, elektroauto už je nyní prostě výrazně jiný produkt. Smějeme se Tesle, že jí občas něco nelícuje. Ale to nyní v automobilovém světě bateriových vozů není to nejdůležitější. Je to jako třeba s iPhone,

AUTO

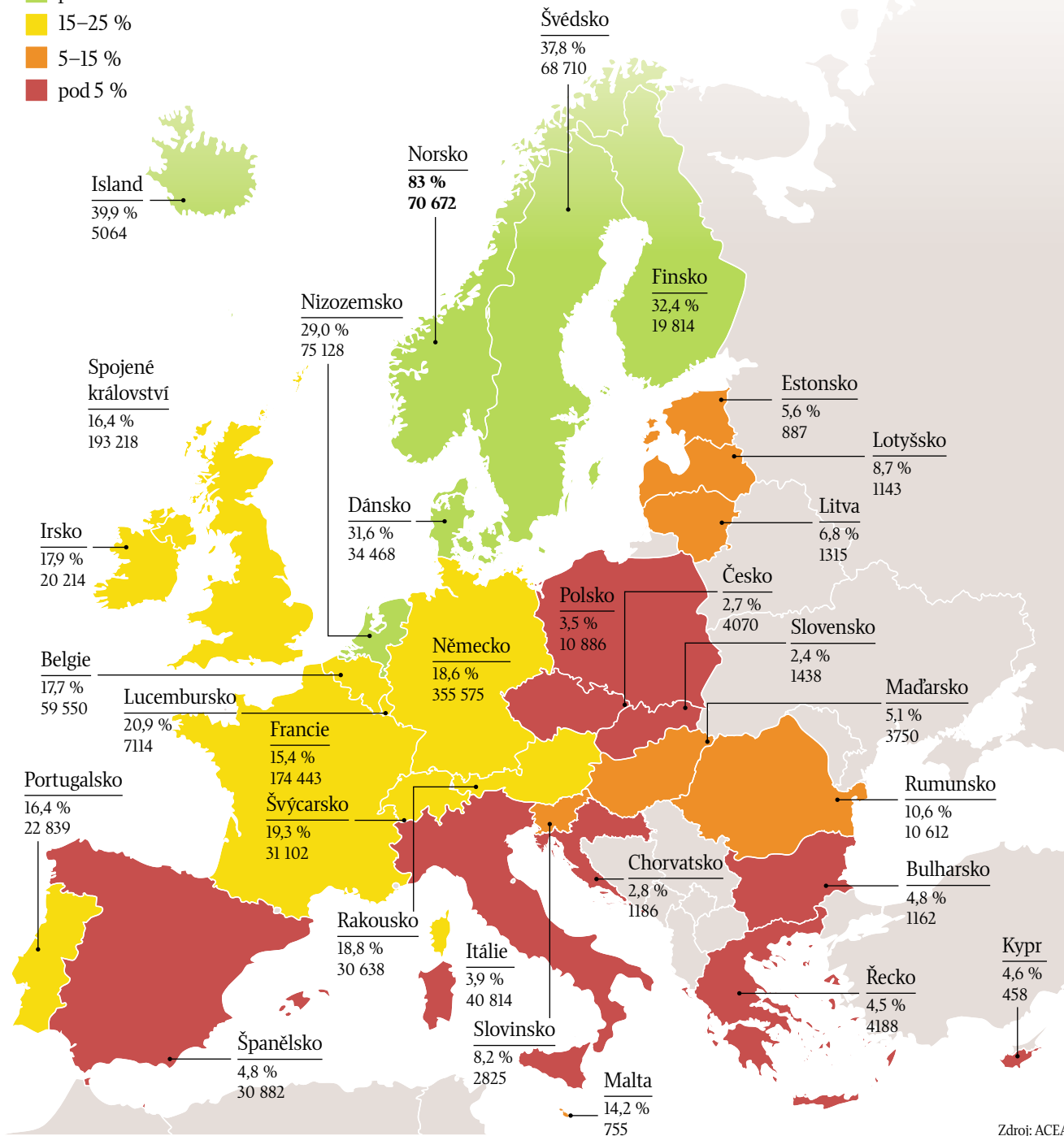
Jak se daří v Evropě elektromobilům

Obliba elektromobilů v Evropě klesá směrem od severu na jih a ze západu na východ. Zatímco v Norsku už bateriová auta zcela dominují (výrazný vliv na jejich rozšíření samozřejmě měly štědré dotace), Česko patří spolu se Slovenskem nebo třeba Polskem k zemím, kde je podíl elektromobilů stále okrajový. Podobně je na tom ale i většina Středomoří, výjimku tvoří jen Portugalsko a Malta.

Prodeje bateriových osobních aut za leden až srpen 2023

podíl na prodejích v procentech a počet prodaných kusů

- přes 25 %
- 15–25 %
- 5–15 %
- pod 5 %

Zdroj: ACEA

kterým se odpouští nízká výdrž baterky, když nabídnou zákazníkům jiné důležité aspekty," analyzuje Knap.

Překážkou podle Knapových slov zůstává i to, že Evropa je a nejspíš dlouho bude vysokonákladový kontinent oproti Číně a USA. Jsou tu drahé energie, drazí zaměstnanci a citelné ekologické náklady. „Trápí nás komplikace s elektrickou energií a odstavování jaderných elektráren. Prostředí zdražuje a komplikuje výrobní základnu,“ říká Knap. To potvrzují i Juříčkova slova, který už jednu výdělečnou továrnu na autodily v Číně má, navíc uvažuje o vybudování další v Americe a Indii. Evropa je jako kontinent pro řadu průmyslů zkrátka drahá.

Prémiové značky jako výhodná investice

Úspěchy a pády v závodech spojených s rozvojem elektromobility se přitom propisují do valuací firem kotovaných na burze. Důkazem byla například japonská Toyota, které po zprávě o pokroku ve vývoji baterie s pevným elektrolytem vyskočila hodnota akcí na čtrnáctiletá maxima. Opakem pak například Volkswagen, jehož akcie mají od poloviny roku klesající tendenci. Investoři do nich propisují obavy z elektromobilní budoucnosti koncernu.

Podle portfolio manažera společnosti Cyrrus Tomáše Pfeilera obecně platí, že přechod na elektromobilitu bude komplikovaný. Možná i více, než si Evropská unie dokázala představit. Evropská komise v roce 2026 provede přezkum rozhodnutí o konci spalovacích motorů. Pokud zjistí, že by zavádění normy znamenalo pro členské země nepřiměřené ekonomické či sociální zátěže či ořesy, navrhne změnu tempa.

„Právě nejistota spojená s obrovskými investicemi, které si transformace vyžádá, souvisí s tím, že valuace v sektoru jsou velmi nízké. Například autonomní řízení je prozatím hudbou budoucnosti, jehož masivní uvedení do běžné praxe stále naráží na řadu překážek. Zároveň platí, že kromě těchto strukturálních trendů jsou automobilky závislé na hospodářském cyklu. Navzdory tomu, že se vyspělým ekonomikám zřejmě podaří vyhnout se recesi, je evidentní, že dynamika HDP zejména v Evropě zpomaluje,“ míní Tomáš Pfeiler.

„Napříč evropskými automobilkami vidíme masivní růst kapitálových nákladů a výdajů na výzkum a vývoj, který má udržet krok s čistými výrobci elektromobilů. Prozatímni vítězi jsou výrobci prémiových automobilů, kde bych se jako investor „schoval“. BMW i Porsche za poslední rok ceny svých automobilů zvýšily, což se projevilo pozitivně v růstu marží,“

radí analytik společnosti XTB Štěpán Hájek. Dodává, že elektromobilita je pro obě značky sice velmi růstovým segmentem, ale bude vyžadovat další miliardy eur investic, které se nemusí plně překloupat do efektivní výroby v celé škále, protože na to zmínění výrobci nejsou zcela připraveni. A peněženky zákazníků také ne.

Pfeiler, stejně jako Hájek, by sázel na prémiové evropské automobilky, které se obchodují na atraktivních valuačních násobcích a zároveň pro ně představuje menší problém přechod na elektromobilitu. Podle něj by si měly udržet i v Číně slušné postavení, které souvisí s vnímáním jejich produktů jako statusových symbolů.

„Naopak méně prémiové producenty vnímám jako value trap. Přechod na elektromobilitu pro ně bude s ohledem na klientskou bázi komplikovanější. Na čínském trhu budou čelit výraznější konkurenci lokálních výrobců. Mezi tamními domácnostmi je patrný příklon k čínským značkám, které dokážou konkurovat nízkou cenou. Pokud se zhorší vztahy mezi Čínou a Západem, lze ze strany jejich autorit očekávat důraznější apel na ekonomický nacionalismus, což může vést k citelnému ochlazení tamní poptávky. Dokonce je ohrožují i čínské automobilky prodávající své výrobky na evropských trzích,“ míní Pfeiler.

Z čínských firem by Pfeiler investorsky vsadil na automobilku BYD, která počtem prodaných elektrických vozů dotahuje Teslu. „Vnímám bych ale obecná rizika spojená s čínským trhem, respektive hrozbu násilných delistingů ze zahraničních burz. Čínská střední třída se ale rozrůstá, a proto BYD obsluhuje značný celkový adresovatelný trh.“

Nejsou to však pouze automobilky, které se investorům vyplatí sledovat. Může jít také o výrobce baterií, mezi které patří například čínský kolos CATL nebo Panasonic, u něhož výroba baterií tvoří sice jen část byznysu, ale zato vysoce růstovou.

Hájek z XTB pak doporučuje investorům sledovat i další velmi důležité firmy v dodavatelském řetězci, bez kterých se elektromobilita neobejde a zároveň jde podle něj o výrazně bezpečnější investici, než jsou konkrétní výrobci elektromobilů.

„Například těžaři lithia, mědi nebo kobaltu. Jednou z firem může být producent lithia Tianqi. Největší riziko je zde geopolitické, což nyní vytváří zajímavou value play pro dlouhodobé investory. Tianqi má zásadní podíly na těžbě v Austrálii a nyní i v Chile, což jsou klíčové regiony. Pokrývá kolem 50 procent celkových dodávek lithia a podíly v klíčových dolech mohou tento podíl ještě zvýšit,“ radí Hájek.

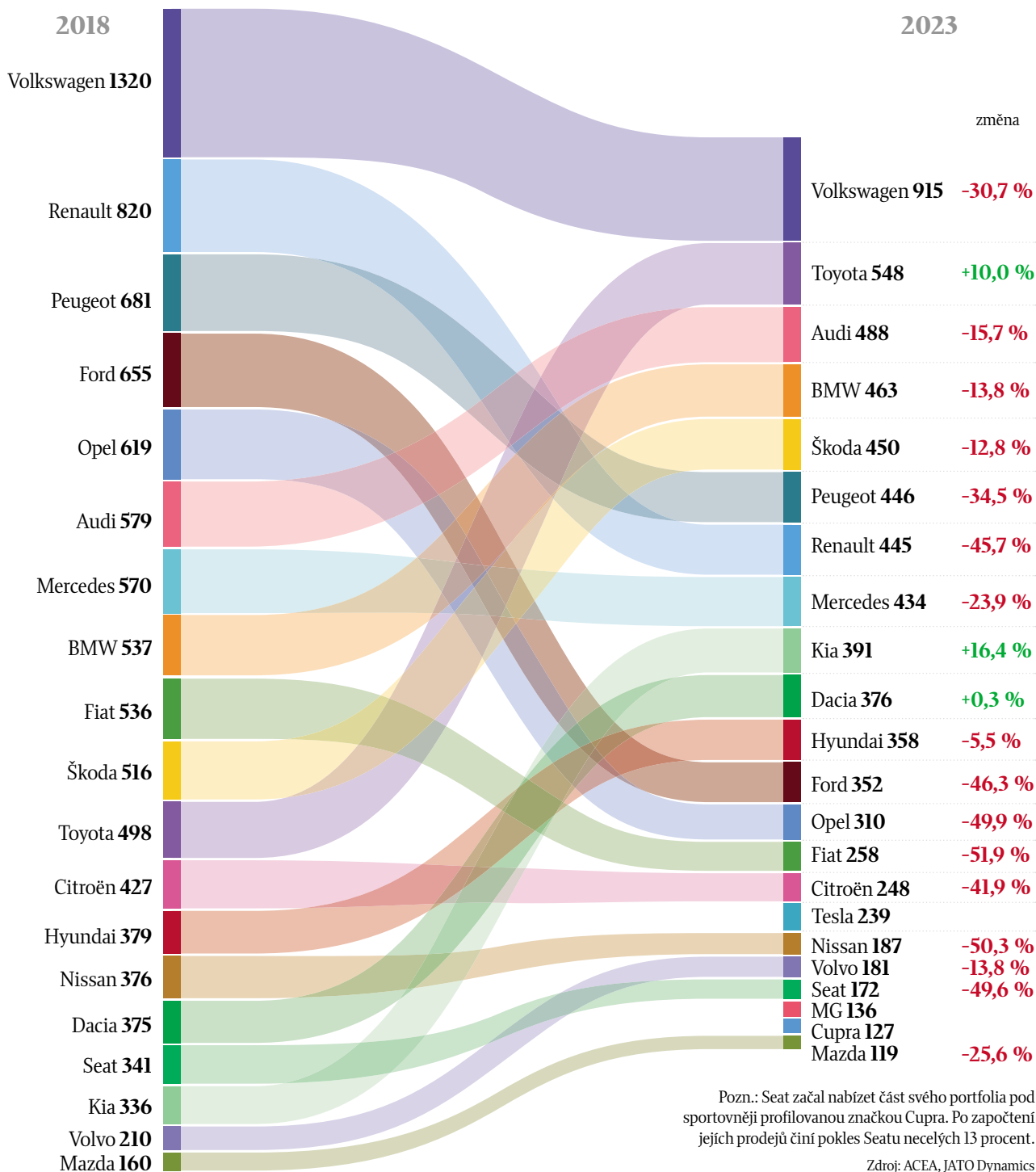
Evropa je a nejspíš dlouho bude vysokonákladový kontinent oproti Číně a USA. Jsou tu drahé energie, drazí zaměstnanci a citelné ekologické náklady.

AUTO

Jak se proměnily preference Evropanů

Za posledních pět let se evropský trh s automobily výrazně proměnil. Výrobci nejvíc pociťují, že prodeje jsou stále výrazně nižší než před pandemií. Výrazně propadly hlavně tradiční značky jako Opel, Ford, Renault nebo Fiat. Nahoru se naopak tlačí Asie, ať už japonská Toyota, korejská Kia, nebo nastupující čínské značky, z nichž se zatím v Evropě nejvíc daří MG. A zapomenout nesmíme ani na Teslu, která už za sebou nechala třeba Volvo, Nissan nebo Mazdu.

Registrace osobních aut podle značek za leden až srpen v tisících

ZELENÁ OCEL: OD PLÁNŮ DO PECÍ

Text: Petr Zenkner

Před několika týdnů si německá ocelářská skupina Salzgitter objednala u rakouské společnosti Andritz stavbu velkého elektrolyzérů na výrobu zeleného vodíku. Od roku 2026 by měl pro Salzgitter dodávat ročně devět tisíc tun vodíku, který huť použije jako náhradu za koks při výrobě oceli. Při takzvané redukcí železa huť pomocí vodíku nahradí uhlí a sníží množství emisí.

Takzvaná zelená ocel (green steel) zapadá do trendu spojeného s evropským Green Dealem. Podle plánů EU by měla postupně snížit produkci emisí oxidu uhličitého (CO₂). Těch se na celém světě při výrobě oceli do vzduchu uvolní devět procent, v Evropě je to asi pět procent z celkového objemu emisí připadajících na kontinent.

K zelené transformaci nutí huť i rostoucí cena emisních povolenek, jež si evropští oceláři musí povinně kupovat. Ještě před několika lety se jejich cena pohybovala v jednotkách eur, teď už je kolem 80 eur – letos v únoru dokonce cena krátce překročila 100 eur. Huť ve východní části Evropy do změn tlačí také fakt, že postupně skončí systém, který jim povolenky zdarma přiděloval.

Podobných vodíkových projektů v hutnictví začíná být v Německu i jinde po Evropě více. Stejně jako dotací, jež je v této rozvojové fázi podporují. Největší německá ocelářská skupina ThyssenKrupp získala od vlády na stavbu nového zeleného provozu v Duisburgu podporu dvě miliardy eur (téměř 50 miliard korun). Od roku 2026 by se v této části

Severního Porýní-Vestfálska mělo vyrábět dva a půl milionu tun zelené oceli. Německá dvojka Salzgitter na očekávanou produkci 1,9 milionu tun, která sníží množství emisí o více než dva miliony tun ročně, získala dotaci téměř jednu miliardu eur.

Pec za devět miliard

Zelené ocelové plány ale existují i v Česku. Vůbec nejvíce o nich mluví ostravská huť Liberty patřící do skupiny indického podnikatele Sandživa Gupty. Ta zahrnuje i huť v Rumunsku, Polsku či ve Velké Británii. A v roce 2019 na konferenci World Steel Dynamics v Miláně její zástupci prohlásili, že chtějí být do konce dekády první ocelářskou skupinou na světě, jež bude bezemisní. Od té doby se v Evropě dostali do popředí jiní. To ale neznamená, že plány Liberty úplně zhasly.

Loni Guptova společnost podepsala kontrakt za 350 milionů eur (asi devět miliard korun) s italskou firmou Danielem, která v Ostravě v letech 2025 až 2027 postaví takzvanou hybridní pec. Ta bude díky využití elektřiny potřebovat méně povolenek a bude moci využívat až sto procent šrotu, který je levnější. Nyní Liberty Ostrava zvládne při výrobě využít jen 30 procent šrotu.

Podle výkonného ředitele firmy Pavla Šedivého elektrické tavicí pece umožní kombinovat surové železo z vysoké pece a ocelový šrot, stejně jako využití zdrojů obnovitelné energie ze slunce a větru nebo už zmíněného vodíku – až bude k dispozici ve větším množství. „Tento

plán nakonec přinese celkové snížení emisí uhlíku o 93 procent,“ uvedl Šedivý. Podle analýz Liberty by vodík mohl v budoucnu snížit emise oxidu uhličitého asi na 100 kilogramů na tunu oceli. To by znamenalo, že z jedné emisní povolenky vyrobí Liberty 10 tun oceli. Zatím potřebuje na jednu tunu téměř dvě povolenky.

Podle Šedivého v areálu Liberty Ostrava probíhají přípravné práce zahrnující výstavbu hlavního energetického mostu do nové haly. „Vykupujeme také pozemky pro plánovanou novou přípojku zvláště vysokého napětí a dokončila se studie proveditelnosti pro novou solární elektrárnu v areálu podniku o výkonu 150 MW,“ dodal Šedivý. Huť nyní využívá elektrickou linku o výkonu 110 kW, v roce 2027 by to mělo být 400 kW.

Vedle Česka chce Gupta podobně změnit i huť

v rumunském Galati. V Maďarsku, kde Liberty Steel od letoška s podporou vlády provozuje huť Dunaferr, podepsal Gupta v září smlouvu na dodání elektrické obloukové pece s čínským koncernem CISDI. To umožní produkci až 150 tisíc tun ekologičtější oceli.

Plány na stavbu elektrických obloukových pecí mají i další. Třinecké železářny, které jsou druhým provozovatelem vysokých pecí v Česku, letos začaly svůj transformační projekt „Green Werk“. Ten zahrnuje výstavbu jedné elektrické obloukové pece a pře-

chod od energetického uhlí k zemnímu plynu v dceřině firmě Energetika Třinec. Předpokládaný souběh jedné elektrické a jedné vysoké pece počítá s kapacitou výroby 2,6 mil. tun oceli. V Třinci počítají s dokončením všech změn do roku 2031. Náklady budou v řádech miliard až desítek miliard korun.

Dekarbonizační plány mají ve středoevropském regionu také slovenské US Steel Košice, jež získaly od tamní vlády příslib podpory ve výši 300 milionů eur. Ty by měly tvořit zhruba třetinu předpokládaných nákladů pokračujících jednu miliardu eur, která počítá s přestavbou dvou vysokých pecí na elektrické obloukové pece. Díky tomu by se po roce 2026 měly snížit emise Slovenska z výroby oceli o tři miliony tun.

Příliš drahý vodík

Přes tlak vycházející z Green Dealu i ceny emisních povolenek ale oceláři nezakrývají ani obavy. A to hlavně ohledně stoprocentní sázky na vodík. S tou aktuálně nepočítá Ostrava ani Třinec. Důvodem jsou hlavně komplikace spojené s výrobou vodíku ve velkém objemu, náklady na potřebnou infrastrukturu i obrovské množství potřebné energie.

„Vodíkové technologie jsou kromě malých pilotních projektů zatím nevyzkoušené a jejich nasazení se zpožďuje. Proto je sázka na ně bez masivních dotací zatím dost riziková,“ varuje Daniel Urban, předseda představenstva Ocelářské unie. Podle něj zůstává u takto vyrobené oceli velkým problémem její cena. Ta podle něj může být o 50 a více procent vyšší oproti té vyrobené tradičně.

Urban zdůrazňuje i další fakt. „Elektrické obloukové pece, tedy vyzkoušená technologie, dokážou snížit emise zhruba o 80 procent za přijatelných nákladů,“ vysvětlil. Redukce pomocí vodíku vyrobeného v elektrolyzérech sice může množství emisí oxidu uhličitého snížit až o 95

procent. Otázkou ale je, zda to za nárůst nákladů stojí.

Podle analýzy Ocelářské unie by například zachování předcovidové výroby oceli v Česku – tedy objemu kolem pěti milionů tun – znamenalo při využití zeleného vodíku zajištění přes 15 TWh bezemisní elektřiny. To jen u tohoto jednoho sektoru tuzemské ekonomiky odpovídá elektřině vyrobené za celý rok v Jaderné elektrárně Dukovany.

Pro zachování nynější hutní produkce Evropy (137 milionů tun v roce 2022) by podle evropské ocelářské organizace Eurofer bylo potřeba 400 terawatthodin elektřiny z obnovitelných zdrojů – z toho 250 TWh na zajištění produkce 5,5 milionu tun potřebného vodíku. Oceláři by také potřebovali, aby cena kilogramu zeleného vodíku klesla na jeden až dva dolary. Zatím je několikrát vyšší.

Asi nejdále jsou s vodíkem v ocelářství ve Švédsku. Projekt HYBRIT (Hydrogen Breakthrough Ironmaking Technology), který před několika lety získal v EU grant 143 milionů eur, už vyrobil několik tisíc tun zelené oceli. Tu odebrala švédská automobilka Volvo. Potenciál společného podniku, za nímž stojí ocelářská skupina SSAB, těžář železné rudy LKAB a energetický koncern Vattenfall, je produkovat 1,3 milionu tun oceli ročně.

Největší továrnu na zelenou ocel s kapacitou 5,5 milionu tun postaví do roku 2026 ve městě Boden švédský start-up H2 Green Steel. Firma na to v září získala od investorů 1,5 miliardy eur (asi 37 miliard korun). A na další více než tři miliardy eur úvěrů získala už loni garanci od řady evropských finančních institucí.

H2 Green Steel uvádí, že na polovinu produkce zelené oceli už má zajištěný odběr, hlavně od firem spojených s automobilovým průmyslem. „Ochota platit za zelenou ocel více se čtvrtletí od čtvrtletí zvyšuje,“ tvrdí ředitel H2 Green Steel Henrik Henriksson. Podle něj byly první podepsané kontrakty s premii za „zelenost“ ve výši 20 procent, nyní se pohybují kolem 30 procent.

ESG ZPRÁVY SE BLÍŽÍ. PŘIPRAVENA JE POUZE POLOVINA FIREM

Text: Adam Mašek

Během několika let začnou tisíce firem v Česku povinně sledovat a následně i podávat podrobnou zprávu o tom, jaké jsou dopady jejich podnikání na životní prostředí a společnost. Takzvaný ESG reporting je do praxe přenesenou snahou Evropské unie stát se do poloviny století uhlíkově neutrální. Přestože jde o zásadní věc, kterou hodlá EU přísně sledovat, zhruba polovina firem v Česku v současnosti není podle expertů na tuto povinnost připravena. A to je problém, protože v případě nesplnění kritérií hrozí podnikům masné pokuty.

„Přímo nebo skrze skupinový reporting má do dvou let zveřejňovat data přibližně 1500 společností ze všech odvětví. Vybraná nefinanční data budou muset dále svým klientům poskytovat i menší firmy, takže to ovlivní nepřímo tisíce dalších podniků,“ říká Ondřej Rybka, expert na nefinanční reporting v poradenské společnosti PwC ČR.

Nejde navíc jen o „papír“, kterým se firmy před klienty a partnery mohou prezentovat jako ochránci planety. Se zhoršenými ESG daty porostou i ekonomická rizika podniků. „Investoři, banky nebo velcí obchodní partneři mají určitá očekávání. Banka například nemusí firmě poskytnout dobré podmínky úvěru, pokud uvidí, že produkuje mimořádně vysoké emise a nemá smysluplný finanční plán pro modernizaci,“ přibližuje

Filip Gregor, hlavní ESG expert poradenské firmy Frank Bold, který se na vývoji standardů podílel přímo v Bruselu.

A kromě toho podnikům, které by zprávy o udržitelnosti podle odpovídajících standardů nevydávaly, hrozí finanční sankce. „Jejich výše bude určena v transpozici nejnovějších evropských směrnic do národní legislativy, která se očekává v příštím roce,“ uvádí Pavel Prokop, senior manažer v poradenské společnosti Grant Thornton. Rybka upozorňuje, že výše postihu za nezveřejnění může dosáhnout až tří procent ročního obrátu podniku. A kromě toho firmě hrozí velké reputační riziko a u větších společností také snížení jejich ratingu.

Stop greenwashingu

V současnosti platí, že ESG (z anglického Environmental-Social-Governance) zprávy podávají společnosti tzv. veřejného zájmu, které mají více než 500 zaměstnanců. V Česku jde o některé banky či komerční a zdravotní pojišťovny. A pak také firmy kotované na burze nebo ty, jež vydaly veřejně obchodovatelné cenné papíry, například dluhopisy. Tyto společnosti povinně reportují už od roku 2018, a to na základě směrnice NFRD (Non-Financial Reporting Directive).

Na konci loňského roku došlo k tomu, že směrnice NFRD byla (s platností od letošního roku) nahrazena svou roz-

šířenou verzí nazvanou CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive). EU tým rozšířila a sjednotila parametry reportování pro firmy různých velikostí. Rovněž zpřísnila způsob, jak budou společnosti stovky údajů zveřejňovat. Cílem je, aby docházelo v menší míře k takzvanému greenwashingu: některé firmy si fádáním a nepříliš komplexním ESG reportováním vytvářely image, že výrazně přispívají k ochraně životního prostředí, přitom realita byla odlišná. Tyto vylepšené a ucelenější standardy pro zveřejňování zpráv jsou definovány v tzv. ESRS (European Sustainability Reporting Standards).

„Na rozdíl od předchozích pravidel se CSRD nezaměřuje pouze na informace týkající se klimatu, ale vyžaduje zveřejnění informací napříč všemi tématy týkajícími se udržitelnosti. Řeší tedy nejen oblast E (životní prostředí), ale také S (sociální) a G (správa a vedení),“ říká Martina Solská, manažerka v týmu udržitelnosti v poradenské společnosti Deloitte CZ. Kromě sledování toho, jak moc se firmy snaží snižovat svou uhlíkovou stopu, jde i o to, zda podporují třeba charitativní organizace či spolky. Anebo zda odměňují stejným způsobem muže a ženy a nastolují jim v rámci kariérního postupu rovné podmínky.

Schválení směrnice CSRD také znamená, že firmy dostaly o něco větší prostor pro přípravu na rozsáhlý reporting.

S ním by podle dřívějších plánů měly v původních termínech problém hlavně menší a střední podniky. Povinnost reportovat se posunula zhruba o rok napříč všemi kategoriemi.

Jako první začnou vydávat ESG zprávy podle standardů CSRD firmy ve veřejném zájmu s více než 500 zaměstnanci – banky, pojišťovny, burzovně kotované podniky apod. –, a to v roce 2025 (sledovat a vyhodnocovat data tak musí od příštího roku). V další vlně budou následovat větší podniky a korporace (konkrétně viz tabulka), dále menší a střední podniky (vydávání ESG zpráv v průběhu roku 2027). A jako poslední – první zprávu za rok 2028 vydají v roce 2029 – příjdu na řadu mimoevropské skupiny, jejichž alespoň jedna dceřiná společnost působí v EU.

„Těmito pravidly směrnice pokryje velkou část firem operujících na území České republiky,“ říká Markéta Horková,

manažerka oddělení poradenství v oblasti klimatických rizik a udržitelnosti v poradenské společnosti EY v Česku.

Podle průzkumu, který PwC dělala se spolkem Sustainable Leaders, je v zemi stále přes polovinu firem, které zatím ESG komplexně neřeší. „Největší problém jsou data a jejich samotná existence. Mnoho podniků různé údaje vůbec nezjišťuje, natož aby je zaznamenávaly v souladu se CSRD a evropskými standardy. Už teď je v podstatě pozdě se do toho pustit, minimálně první dva až tři ročníky reportingu budou pro nepřipravené firmy velmi obtížné,“ odhaduje Rybka.

Náročnost reportingu spočívá i v tom, že společnosti budou zprávy vypracovávat v období, kdy mají připravovat i klasické účetní závěrky. Uhlíkovou stopu a další stovky parametrů navíc musí zohledňovat nejen u sebe, ale i u dodavatelského řetězce. Pokud tedy výrobní

firma spolupracuje se subdávatelem, jenž produkuje vysoký podíl CO₂, zhorší se rating i jí. To v důsledku znamená, že podniky si pečlivě vyberou, s kým budou do budoucna spolupracovat.

Takovým příkladem je fulnecká Moravia Stamping, jež dodává díly automobilkám. „Ještě před rokem uváděla, že jí ESG nezajímá. Uběhl ale rok a její velký zákazník Škoda Auto to po ní chce, takže změnila názor,“ řekl HN nedávno Martin Klofanda, spoluzakladatel start-upu Impact Metrics, který se zabývá zpracováním dat a ESG zprávami.

Podobných firem jako Impact Metrics v Česku v poslední době – vzhledem k rostoucí lukrativnosti tohoto byznysu – vzniklo více. Odborníci se ale shodují, že je potřeba si mezi nimi vybírat pečlivě, protože některé jen využívají současného zájmu a jimi vypracované reporty vedou pouze k dalšímu greenwashingu.

Nakročte s námi do budoucnosti

Bud'te u toho a tvořte čistou energii zítřka.

**ČISTÁ
ENERGIE
ZÍTŘKA**

kde jinde.cz

KARIÉRNÍ PORTÁL SKUPINY ČEZ

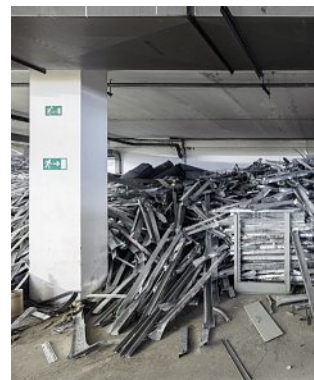

Česko nazeleno

**Na Green Deal Summitu jsme
představili tři projekty, které jsou
v rámci českého byznysu hmatatelnými
kroky k udržitelnější budoucnosti.**

Text: Michael Mareš, Foto: Libor Fojtík, Skanska

Remolice místo demolice: Projekt Mercury, Skanska

Možná jste si toho také všimli – u mostu Barikádníků v pražských Holešovicích se během posledních měsíců jedna budova svlékla donaha. Bývalé sídlo podniku československého zahraničního obchodu, takzvaná Merkuria, se totiž pod taktovkou společnosti Skanska mění na Mercury. Více než půl století starý objekt je v Česku zcela ojedinělým příkladem remolice, tedy udržitelnější verze demolice. Budova se nezbourá, ale podle principů cirkulární ekonomiky se rozebere, a co jde, se recykluje.

Skanska budovu koupila před čtyřmi lety a zjistila, že ji nelze klasicky přestavět, že musí celá pryč. „Její vnitřní uspořádání již bylo zcela nefunkční, byla postavená bez vzduchotechniky, je tam pouze jedno patro podzemních garáží, objekt měl v sobě plno azbestu a mrtvých zón a ani betonové prefabrikáty skeletu nebyly v dobré kondici,“ vypočítává Eva Nykodýmová, jež má ve společnosti Skanska na starosti udržitelnost a pracovní bezpečnost.

Původní představy, jak bude remolice probíhat, se během auditu a především samotného rozebírání ukázaly jako velmi naivní. „Přišla spousta překážek, o kterých jsme předtím vůbec netušili,“ podotýká Nykodýmová o 15 tisících tunách materiálu, který bylo třeba recyklovat, jak se objekt postupně odstrojoval.

Některé materiály nikdo nedokázal identifikovat, jiné už se dnes nesmějí používat. O něco byl na tržišti odpadového materiálu velký zájem – například o kovy –, pro něco jiného zase ve Skansce hledali zájemce jen velmi těžko. Třeba rozdat 600 dveří se ukázalo jako oříšek. „Část jsme udali třeba do nemocnice na Bulovce,“ dodává Nykodýmová s tím, že kuchyňky darovali do domů pro ukrajinské uprchlíky, dlažbu částečně využila Skanska na vlastní projekty a hadice šly dobrovolným hasičům pro výcvik dětí.

„Trh na recyklované stavební materiály ještě není postavený,“ rekapituluje Nykodýmová. „Bylo by levnější a jednodušší prostě budovu zbourat a suť odvézt. Ale chtěli jsme se k tomu postavit zodpovědně, zkusit to a něco se naučit.“

15 tisíc tun –
Během rozebírání budovy Merkurie se nashromáždilo ohromné množství materiálu. Ne všechno bylo ale možné recyklovat nebo rozdat.

Jak snížit uhlíkovou stopu

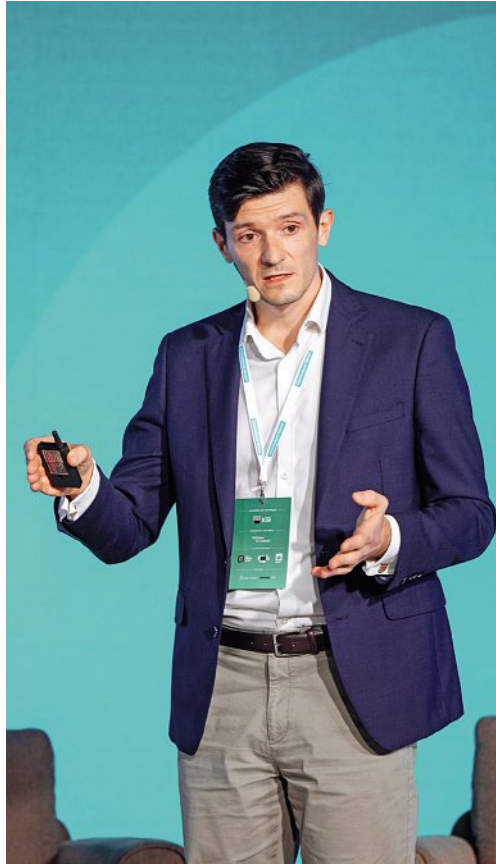
Firmy v Česku se – dobrovolně či pod tlakem zelených regulí – začínají čím dál více zajímat o svou uhlíkovou stopu. Řada z nich si dělá obrázek, jak moc zatěžují planetu, jak by mohly zátěž snížit a kolik je to do budoucna může vlastně stát.

„Jenže je tu problém a tím jsou data. Ne že by jich snad bylo málo, ale společnosti je málo využívají pro své udržitelné aktivity,“ říká Karel Kotoun, spoluzakladatel start-upu GreenOmeter, který pro firmy uhlíkovou stopu měří a přináší návrhy řešení v oblasti ESG. Do GreenOmeter letos v létě vstoupila KBC Bank, mateřská společnost ČSOB, když si koupila padesátiprocentní podíl.

Podle Kotounových slov dokáže kombinace využití stávajících dat a umělé inteligence snížit uhlíkovou stopu až o 10 procent nebo zvýšit energetickou efektivitu až o 15 procent. „Firmy by možná i chtěly data více využívat, ale často jsou rozestá po celé společnosti, u dodavatelů či klientů. My se je snažíme agregovat na jedno místo, využívat je k reportingu a vytvoření doporučení, co mají dělat,“ popisuje Kotoun postupy GreenOmeteru, který na to využívá metody strojového učení. To bere v potaz, o jakou firmu se jedná, v jakém podniku odvětví, odkud je, jaké má náklady a možné dopady.

Na příkladu nejmenované výrobní firmy z Pardubic Kotoun ukázal sérii doporučení, která z analýzy vyplynula: například izolace rozvodů tepla a vody, instalace tzv. destratifikátorů, aby se zbytečně nevytápěla hala pod stropem, přechod z hydraulických zařízení na elektrická, zavedení inteligentních měřáků či přechod z pitné na průmyslovou vodu tam, kde to je možné. „Vedení firmy si z našich doporučení některá vybralo a ve výsledku šla jejich uhlíková stopa z roku na rok dolů o 18 procent,“ dodává Kotoun.

Udržitelně – Konkrétní příklady udržitelných řešení prezentovali na Green Deal Summitu také Karel Kotoun (nahore) a Vladimír Matajs.

Vlastníci elektrické energie

Pokud jste viděli vynikající film Vlastníci, tak dobře víte, jak (ne)snadné je v rámci společenství vlastníků jednotek se na čemkoliv shodnout. „V reálu ty schůze probíhají přesně jako ve filmu,“ říká Vladimír Matajs, spoluzakladatel firmy Helioware, která dodává fotovoltaiku na bytové domy. Helioware za první polovinu roku 2023 udělal instalace o celkovém výkonu 450 kWp a v posledních měsících prožívá z první řady jízdu po tuzemské fotovoltaické horské dráze. Dotační program Nová zelená úsporám, který přinesl skoro 70 tisíc žádostí na rezidenční fotovoltaiku během pouhého roku a půl, byl jedním z významných faktorů rychlého rozkvětu solárních panelů na českých střeších.

Vedle toho k nastartování solárního byznysu přispěl také krach Bohemia Energy a začátek války na Ukrajině. Nyní už ale boom skončil, ceny energií začaly klesat a podle Matajse probíhá solární imploze. I tak ale bude rok 2023 na počet nových instalací lepší než rok 2021.

Z praxe své firmy dobře zná celý proces od nápadu až po zapojení do sítě. A ví, že schůze SVJ vlastně není ten nejtěžší bod. Průměrná doba rozhodování vlastníků je půl roku, pak je nainstalováno za dva týdny, jenže následně do hry vstupuje celá řada malých či větších překážek. Délka procesu připojení fotovoltaiky do sítě – ten leckdy zabere i několik měsíců. Problémem je i chybějící vyhláška o měření, bez níž je komplikované vyměnit všechny elektroměry v bytovém domě.

Předpoklady na to, stát se solární velmocí, přitom Česko má. „Jsmo země paneláků, máme spoustu plochých střeš z minulosti a i nyní je mají prakticky všechny nové developerské projekty,“ říká Matajs s tím, že u rozhodnutí pořídit si fotovoltaiku Green Deal hlavním motorem rozhodně není. „Green Deal je pro lidi na schůzi SVJ něco jako Varšavská smlouva. Pořád o tom slyší v televizi, ale za jediný efekt považují, že bude horší toaletní papír,“ glosuje to Matajs. „Reálně tam funguje jen efekt peněženky, že budeme mít na střeše něco, co nám ušetří nějakou korunu. To je to, co rozhoduje.“

Newsletter ŘEDITELÉ EVROPY

Newsletter každý
čtvrtek

Přihlašte si odběr

Rok s vlastní elektrárnou: po stresu s pořízením přichází úleva a možná i úspory

*Finanční návratnost může být
10 let, ta emocionální je okamžitá,
popisuje reportér HN své roční
zkušenosti s fotovoltaikou.*

Text: Otakar Schön

Všechno je jinak. Když jsme před dvěma lety začali reálně uvažovat o pořízení fotovoltaiky na střechu našeho řadového domu, s cenami elektřiny to vypadalo hodně špatně. Ještě když nám elektrárnu instalovali, mohli jsme se těšit na rychlou návratnost. To už tak úplně neplatí, protože elektřina je zase levná. A nám to vlastně vůbec nevadí.

Kolega solárník, který si postavil ostrovní systém svépomocí, měl pravdu, když říkal, že finanční návratnost může být klidně 10 let, ale emocionální návratnost je okamžitá. S první rozsvícenou žárovkou bez zásluhy ČEZ, čistě ze slunce, přišla trochu iracionální, ale nefalšovaná radost a úleva, že máme doma to, co jsme si zaplatili.

Už tehdy panovaly otazníky kolem Maliny nebo FG Energy a nadcházející měsíce ukázaly, že výběr dodavatele byl a je zásadní. Ideální je, aby dodavatel vydržel na trhu celou životnost elektrárny a dokázal pokrýt záruky, které nasliboval. Už ve chvíli, kdy ale máte na střeše fungující elektrárnu, je to výhra. Musí být samozřejmě zapojená správně a bezpečně. Ale pokud již funguje, riziko průšvihů v kombinaci s odpovídajícím pojištěním nemovitosti je minimální oproti čekání na instalaci od firmy, jež může zkrachovat.

Zapojením elektrárny celý proces nekončí. Elektrárna sice funguje, ale neměla by být v provozu, respektive nesmí zasahovat do distribuční soustavy. Není moc poctivců, kteří by vydrželi čekat, až se distribuční společnost rozhoupe k výměně elektroměru a oficiálnímu připojení elektrárny do distribuční sítě. Na konci roku 2022 ostatně měly distribuční firmy problémy dodržovat vlastní zákonné povinnosti ohledně

ZÁPISNÍK SOLÁRNÍKA

termínů připojení. Na nával nových zákazníků nebyly připravené a chyběly jim i potřebné elektroměry. Jen s velkým množstvím asertivity a opakováním znění pravidel stanovených energetickým úřadem jsme dokázali elektrárnu připojit k síti v termínu do 30 dní od podání žádosti. Původně se nám ČEZ snažil tvrdit, že mají 30 dní na sdělení termínu, nikoliv na realizaci.

Hotovou elektrárnu jsme převzali 18. října, ale podání žádosti a hlavně její schválení ČEZ, zabralo další měsíc. Elektroměr nám vyměnili 19. prosince. A to jsme měli štěstí, nový elektroměr jsme dostali první pracovní den poté, co ČEZ dorazily na sklad elektroměry srbského výrobce Meter & Control. Pro technika to byla premiéra a místo půl hodiny trvala výměna elektroměru možná dvojnásobek času. Od té doby jsme mohli vyrábět elektřinu bez obav z nedovolených přetoků. Tedy mohli bychom, kdyby v té době nebyla celá střecha schovaná pod 10 centimetry sněhu.

Museli jsme ještě počkat na rozhodnutí ministerstva životního prostředí – bez schválení dotace by se návratnost prodloužila o dalších pár let, ale to už byl detail, podklady byly v pořádku, a otázkou bylo jen kdy, nikoliv zda vůbec.

Se zapojením elektrárny do sítě jsme začali šetřit. Konec října, listopad ani prosinec nejsou optimálním obdobím pro výrobu elektřiny ze slunečního svitu, ale i tak jsme do konce roku vyrobili půl megawatt-hodiny elektřiny – stačí pár slunečných mrazivých dnů a elektrárna zařídila za těch 10 týdnů více než třetinu spotřebované energie.

Když je elektřiny moc

Se spuštěním elektrárny přišel také další praktický problém – co udělat s přebytky elektřiny. Existují v podstatě tři modely – spotřebovat maximum na místě a zbytek pouštět do sítě jen tak, prodávat na spotu a využít virtuální baterii. Každý má něco do sebe a naopak. Systém, u kterého se minimalizují přetoky, není optimální, protože je příliš velký rozdíl mezi letní a zimní produkcí, kdy je elektřiny potřeba nejvíce, zvlášť ve spojení s topením. Pokud zvládnete využít všechnu elektřinu v létě, v zimě budete muset kupovat spoustu elektřiny ze sítě, zejména pokud plánujete dobíjet elektromobil. Ten se samozřejmě může vyplatit, ale v našem případě není v dohledné době v plánu.

Prodej na spotu dává teoretickou možnost k úsporám i vydělání peněz, když máte výrazně vyšší výrobu než spotřebu, ale... Klesající ceny elektřiny a rostoucí počet FVE výkupní ceny dramaticky snižují, navíc je citelný rozdíl mezi cenou elektřiny v létě, kdy se hodně prodává, a v zimě, kdy ji potom zákazníci dokupují. Spot je ideální pro majitele elektráren, kteří mají výrazně větší výrobu než spotřebu a i v zimě mají spotřebu elektřiny nízkou.

Virtuální baterie tak představuje nejbezpečnější volbu. Princip je jednoduchý – energii odeslanou do sítě si zákazník může odebrat, kdykoliv chce, s tím, že zaplatí distribuční poplatek. Ten je nutné platit při každém odběru ze sítě, takže to není zásadní nevýhoda. Totéž platí také o vyšším měsíčním poplatku ve srovnání s klasickým odběrem elektřiny. Poplatky se totiž platí i při prodeji elektřiny na spotu.

Pro naše podmínky se jako nejlepší řešení ukázala virtuální baterie od ČEZ. Ten má nejvýhodnější podmínky. Podobnou službu nabízí i E.ON, ale pouze u elektráren, které firma sama dodá. Virtuální baterie dává smysl i ve spojení s elektromobilem, zvlášť pokud je auto přes den na cestách, nikoliv připojené k nabíječce.

ČEZ podmínky virtuální baterie několikrát upravil, zvyšoval poplatky a cenu silové energie pro případ, že zákazník bude potřebovat více elektřiny, než do sítě odešle, ale i s tím rizikem byla na konci loňského

ZÁPISNÍK SOLÁRNÍKA

roku virtuální baterie lákavá. Při stejném profilu spotřeby nám přinese dalších osm tisíc korun ročně i při nízké ceně silové elektřiny.

Na spotu by teoreticky mohlo být možné prodat letní přebytky za podobnou částku. Praxe je ale komplikovanější: přes den, kdy svítí slunce, byly ceny nízké, průměr zvyšovala cena elektřiny ráno i večer a v noci, takže reálné příjmy z prodeje elektřiny neodpovídají nákupu stejného množství elektřiny v zimě. Virtuální baterie má navíc tu výhodu, že uživatel nemusí sledovat pohyby cen na burze.

Automatizované systémy prodeje a nákupu elektřiny, jež nabízí některé solární elektrárny v základu a které lze případně dokoupit, umí výnosy ze spotu maximalizovat – baterii dobíjejí až v poledne a ráno, kdy jsou ceny vyšší, jde veškerá výroba na prodej. Podobný princip efektivního využívání energie a jejich dodávek do sítě dává smysl a snad se bude postupně rozšiřovat. Stávající střídače takové funkce umožňují jen komplikovaně a to je obecný problém.

Aplikace pro uživatele nejsou stavěné na pohodlné nastavení pokročilých funkcí a řízení dobíjení baterie v čase s ohledem na celý energetický cyklus dne není funkce, kterou mají uživatelé přímo k dispozici. Celé distribuční síti by přitom pomohlo, kdyby se baterie fotovoltaických elektráren nezačaly dobíjet hned ráno, když vyjde slunce, ale kolem poledne, kdy je elektřiny přebytek. Zároveň takové systémy, aby byly uživatelsky přívětivé a přínosné, musí počítat s předpovědí počasí. Odložené nabíjení baterie nedává smysl, když odpoledne mají přijít mraky.

Zkrocená elektrárna

První dny po spuštění elektrárny je zábava sledovat, jak systém pracuje, kolik elektřiny vyrobil a kolik peněz tím ušetřil. Návratnost investice vyšší než 300 tisíc potrvá léta, v závislosti na cenách energií i 10 let. Naše elektrárna s měničem Goodwe, nejrozšířenějším v ČR, ovšem nemá zrovna nejlepší aplikaci a funkce elektrárny jsou rozdělené do aplikací dvou. SEMS Portal je určený koncovým uživatelům, kterým stačí jen sledovat vybraná data – stav baterie, odběr domu, výkon elektrárny, vyrobenou elektřinu... Aplikaci PV Master určenou pro nastavení funkcí elektrárny výrobce zamyká heslem, které mají instalační firmy. Dá se najít na internetu, ale chyba při volbě nastavení může způsobit reálné problémy, třeba ohledně povolených přetoků.

Některé firmy dodávající fotovoltaické elektrárny proto nabízí vlastní software, který s elektrárnou komunikuje. Může to být inteligentní instalace Loxone nebo třeba lokální aplikace SunDayGate. Inteligentní elektroinstalace s centrálním ovládním napojená na tepelné čerpadlo, klimatizaci a další zařízení je krásný ideál, který se ale prodraží: jen samotné komponenty pro rodinný dům s plochou 120 metrů přijdou na 100 tisíc, k tomu je nutné ještě dopočítat instalaci a další náklady na vhodné vybavení domácnosti. SunDayGate proti tomu stojí 1300 korun za základní verzi a 2200 korun za verzi, která umí automaticky řídit prodej přetoků podle aktuálních cen na burze. Jde přitom o jednorázový poplatek, ne o předplatné.

My jsme zvolili třetí variantu – open source projekt Home Assistant, který se domluví se střídači Googwe a Solax a dalšími, ale ne se všemi. Jako Open Source projekt má Home Assistant specifické vlastnosti, jež vyžadují technické znalosti, nebo alespoň schopnost postupovat podle návodů v angličtině. Z prostředí Home Assistantu pak lze ovládat většinu funkcí elektrárny, přepínat režimy, omezovat přetoky nebo vybíjení baterie, a dokonce tyto kroky automatizovat – také s rizikem, že něco uděláte špatně.

Jednou z nejkřiklavějších funkcí Home Assistantu je systém sledování spotřeby a výroby, který zhruba ukazuje stav nabití virtuální baterie – v jednoduché grafice vidíte, zda jste ze sítě za vybrané období odebrali více energie, než jste dodali (případně naopak),

ZÁPISNÍK SOLÁRNÍKA

a o kolik. Protože ČEZ Prodej nenabízí indikaci stavu virtuální baterie, je to nejsnazší způsob, jak tuto informaci získat, místo nutnosti ručně odečítat hodnoty z aplikace SEMS našeho střídače nebo z uživatelsky nepřívětivého Portálu naměřených dat společnosti ČEZ Distribuce.

Slabinou Home Assistanta v případě sledování spotřeby energií je jeho neschopnost pracovat v jiném intervalu, než je kalendářní rok. Při práci s virtuální baterií je přitom důležité sledovat rok „účetní“, který začíná v květnu.

Krásná čísla, slabší návratnost

Po téměř celém roce provozu elektrárny už víme dvě věci – kdy a kolik elektřiny spotřebováváme a kolik jí dokážeme vyrobit. Obě čísla jsou sice přesná, ale platí jen pro aktuální rok. Spotřeba se vždy může změnit, stejně jako se může změnit počet slunečných dnů. Odborníci říkají, že výkyv mezi roční produkcí může být kolem 15 procent. Zároveň bude výroba postupně pomalu klesat, nejvíce v prvních dvou letech s tím, jak degradují solární panely.

My jsme za posledních 12 měsíců spotřebovali přibližně 5,3 MWh elektrické energie. To je přibližně o 651 kWh více než v roce předchozím. Na nárůstu se

podílí jednak větší televize ve dvou pokojích, jednak pořízení klimatizace s funkcí přítápění. Roční výroba elektrické energie za posledních (necelých) 12 měsíců je téměř 7,5 MWh.

Výsledky měření samotnou elektrárnou i data z Portálu naměřených dat ČEZ ukazují, že elektrárna vyrobila o 17 procent více elektřiny, než říkala simulace dodavatele. Pravděpodobně je střecha méně zastíněná, ale také může jít o výsledek nadprůměrného slunečního záření v roce 2023.

Díky těmto číslům víme, že máme nadbytek elektřiny, kterou můžeme použít na elektrické topení během zimy. Nemáme sice tepelné čerpadlo, ale klimatizace funguje na stejném základu, rozdíl je v tom, že klimatizace neohřeje vodu. I to je varianta optimalizace spotřeby – až budeme měnit kotel s bojlerem, pořídíme kombinovaný bojler s elektrickou topnou spirálou. Na období listopad až únor, což jsou měsíce, kdy nám elektrárna nevyrobí dostatek elektřiny na pokrytí spotřeby, máme „našetřeno“ ve virtuální baterii aktuálně 2,9 MWh. Spotřeba ze sítě za čtyři zimní měsíce, kterou máme změřenou, byla 1,26 MWh, takže na topení zůstává 1,6 MWh. S přímotopem by to bylo možná 15 procent celkové energie na vytápění, ale díky principu tepelného čerpadla představuje i jen 1,6 MWh elektrické energie krásných 7 MWh tepla.

Zároveň se nemusím bát ani v zimě pět pizzu v elektrické troubě nebo hrát hry na 75palcové televizi. Spolu se zateplením střechy máme už po roce v úsporách zpět lehce přes 15 procent investice do elektrárny a levného zateplení střechy. S nižší cenou elektřiny se návratnost o rok dva zpomalí, ale záruku na celou funkční elektrárnu máme u Columbus Energy na 15 let. Jen nesmí zkrachovat.

INZERCE

HN062759-2

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

edice

HN

NOVÁ KNIHA Z EDICE HN

Dostat se od prvního nápadu k funkční solární elektrárně není zrovna jednoduché – a většinou ani rychlé. Redaktor Hospodářských novin Otakar Schön popisuje v 16 kapitolách, jak si vybudovat a rozjet elektrárnu, která dává ekonomický smysl.

hn.cz/solarnik

329 Kč

KUPTÉ SI KNIHU ONLINE MEZI PRVNÍMI

UDRŽITELNÉ REALITY

Rychlejší a ekologičtější
Developery láká stavět ze dřeva

UDRŽITELNÉ REALITY

Timber Praha

V září dokončila rakouská společnost UBM hrubou stavbu prvního vícepodlažního bytového domu ze dřeva v Praze. Projekt Timber Praha roste v rámci rezidenčního komplexu Arcus City na pomezí Stodůlek a Řeporyjí. Nabídne celkem 62 bytů. UBM si od dřeva slibuje, že díky němu dovede snížit uhlíkovou stopu výstavby. Emise CO₂ by měly být nižší asi o 75 procent. Dokončení stavby plánuje developer na konec příštího roku.

Text: Adam Kotrbatý

Stavební firmy a developeři obrací pozornost ke dřevu. Už dávno neplatí, že by z něj vznikaly pouze chaty, horské roubenky nebo jednoduché rodinné domy. Ze dřeva rostou veřejné stavby a navzdory striktním českým předpisům se chystají i první bytové domy. Trend je součástí větší proměny realitního trhu, který se i pod tlakem evropských pravidel stále více obrací směrem k ekologii.

Podle letošní studie analytické společnosti CEEC Research se dřevostavbám zatím věnuje 12 procent stavebních firem. Ačkoli experti neočekávají, že by se dřevo v dohledné době stalo dominantním materiálem, trend jeho využívání podle nich dále poroste. Přesto, že v Česku zatím stále platí omezení, podle něhož se nesmí ze dřeva stavět domy nad 12 metrů. Maximem jsou tedy asi čtyři patra.

Konkrétní projekty ze dřeva chystají i velcí developeři jako Skanska nebo UBM. Pozornost k němu stáčí také brněnská Tri kaya. „Například čtyřpatrový bytový dům ze dřeva můžete postavit o půl roku rychleji než klasický cihlový projekt,“ zmiňuje jednu z výhod dřevostavby Dalibor Lamka, výkonný ředitel Tri kayi.

Hlavním benefitem je ale výrazné snížení emisí CO₂. Podle Skansky může mít už jen samotné postavení domu ze dřeva asi o čtvrtinu nižší uhlíkovou stopu než v případě klasických materiálů typu cihel a betonu. Firmy tak mohou s dřevostavbami snáze uspět například při žádosti o bankovní úvěr. Banky při svém rozhodování stále častěji přihlížejí vedle ekonomiky projektu také k jeho vlivu na životní prostředí.

Za ekologicky šetrnější považují dřevostavby dvě třetiny stavebních firem. „Stavební materiál na bázi dřeva je jediný uhlíkově negativní materiál, a navíc je i zcela recyklovatelný,“ říká Sylva Krechlerová, jednatelka stavební společnosti Kronospan, která se na výrobky ze dřeva zaměřuje.

Dřevo ale není jediným trendem, který se v realitách prosazuje. Dříve hojně diskutované zelené střechy nebo fotovoltaika se stávají standardem u většiny nových budov. Rozmáhá se také opětovné využívání šedé vody, tedy odpadní tekutiny bez fekálií. Ta se v moderních budovách používá třeba ke splachování toalet.

V posledních letech navíc developeři a majitelé budov začínají brát ohled nejen na životní prostředí, ale i na duševní zdraví lidí. Vznikají koncepty zaměřené na takzvaný wellbeing, tedy právě pohodu zaměstnanců. Firmy například vyžadují, aby rozložení místností pracovníky přímo nutilo k pohybu, případně jim nabízí organizovanou fyzickou aktivitu.

UDRŽITELNÉ REALITY

ČSOB Hradec Králové

Centrála ČSOB v Radlicích byla první ekologicky certifikovanou budovou v Česku. Banka své zelené projekty ale rozšířila i mimo Prahu. V Hradci Králové vybudovala sídlo se střechou porostlou zelení a moderními technologiemi. Objekt vytápí a chladí tepelná čerpadla. Zdrojem energie je 107 vrtů hlubokých až 200 metrů. Banka zároveň spolupracovala na vytvoření veřejného prostoru kolem budovy.

Otevřená zahrada Brno

Prostor pro vzdělání, zábavu a odpočinek v centru Brna se prezentuje i úspornými technologiemi. Zdrojem tepla a chladu jsou tepelná čerpadla se zemními vrty. Budova využívá fotovoltaiku, pracuje také s dešťovou vodou. Zároveň umí detailně měřit a vyhodnocovat spotřebu energie. Díky systému 70 čidel a měřících přístrojů je jednou z nejušpornějších a nejšetřnějších budov v Evropě.

UDRŽITELNÉ REALITY

Škola v Českobrodské ulici

V pražských Hrdlořezích loni otevřeli první uhlíkově pozitivní školu v Česku. Vznikla rekonstrukcí budovy postavené v 70. letech. Díky fotovoltaice a tepelným čerpadlům vyrobí více energie, než spotřebuje. Budova také pozná, kolik je v ní lidí, a podle toho uzpůsobuje vnitřní klima. Rekonstrukce vyšla na 250 milionů korun, z toho 98 milionů šlo z evropských dotací a zbytek přispěl pražský magistrát.

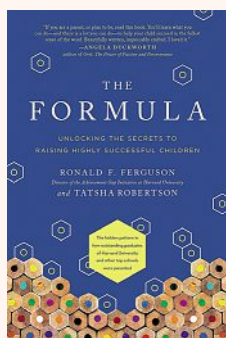
Timber Marina Tower

Zatímco v Česku je možné stavět ze dřeva do výšky 12 metrů, Rakousko má benevolentnější předpisy. UBM díky tomu může ve vídeňské čtvrti Handelskai postavit až 113 metrů vysokou kancelářskou budovu s dřevo-hybridní konstrukcí. Po dokončení by se stavba s 32 nadzemními a čtyřmi podzemními podlažními stala aktuálně nejvyšším dřevěným mrakodrapem na světě. Začít stavět chce UBM v prvním čtvrtletí roku 2025.

Co číst, když neradi ztrácíte čas

Lidský život je moc krátký na to, trávit ho čtením knih, které člověku nic nedají. Přinášíme proto pečlivý výběr těch, které by si měl přečíst každý, kdo si chce prodloužit život, dobře investovat nebo vychovat úspěšné dítě.

Text: David Busta

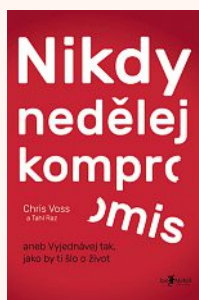
Jak vychovat úspěšné dítě

Harvardský profesor Ronald Ferguson společně s novinářkou Tatshou Robertsonovou sepsali knihu s titulem: *The Formula: Unlocking the Secrets to Raising Highly Successful Children*. Shrnují v ní výsledky svého výzkumu, v němž se snažili najít principy, jak vychovat úspěšné dítě, a podařilo se. Definovali osm rolí, které fungují bez ohledu na sociální postavení, rasu nebo jinou socioekonomickou příslušnost rodičů. Jedno z pravidel mluví například na častou snahu ambiciózních rodičů své děti přehlcovat rozličnými koníčky. Rodič má podle autorů dítěti pouze otevřít svět a jeho možnosti, výběr už má být na potomkovi.

Průvodce pro pasivní investování

Když bude každý investovat přes burzovně obchodované fondy (ETF), dojde k totálnímu pokřivení trhu, nafouknutí bubliny, až nakonec splaskne. Letos vydaná kniha *Průvodce pro pasivní investování* napsaná investorem Jakubem Dvořákem se snaží podobné mýty vyvracet. Dvořákův spis vysvětluje, jak přesně jsou ETF tvořeny a jak se obchodují, se stal bestsellerem ale hlavně pro své praktické rady. Začínající investoři se dozvědí, jak poskládat z fondů portfolio, a to nejen teoreticky. Průvodce vyjmenovává konkrétní ETF, která stojí za to v portfoliu mít. Kniha nezapomíná ani na otázky týkající se daní.

Nikdy nedělej kompromis

S podzimem přichází kromě chřipkové sezony také doba vyjednávání o mzdách na příští rok. Bývalý elitní vyjednávač FBI Christopher Voss by v duchu své knihy zaměstnancům poradil vyjednávat se šéfem jako s teroristou – využívat znalosti psychologie člověka. Vossova příručka naučí čtenáře, jak se připravit na pohovor nebo vyjednat nižší kupní cenu bytu.

Inteligentní investor

Pokud investor nemá v knihovně svazek *Inteligentní investor*, přijde o všechny peníze. A pokud ne, tak by si to zasloužil. Kniha napsaná legendárním Benjaminem Grahamem je povinnou četbou, kterou doporučuje i Warren Buffett, jenž ji označuje za nejlepší knihu o investování, jaká kdy byla napsána.

Konec stárnutí

David Sinclair je nejznámějším vědcem zabývajícím se tématem dlouhověkosti. Čtenáře se snaží ve své knize přesvědčit, že stárnutí není principiálně nic jiného než nemoc. Nutno přiznat, že profesor především v první části knihy své publikum nešetří co do odborných pojmů, nicméně při troše soustředění lze procesy stárnutí pochopit. Sinclair následně představuje praktické rady, které mohou vést k prodloužení života ve zdraví. Na základě studií tak například dokládá, že stárnutí zpomaluje půst, vhodná kombinace přijímaných aminokyselin, určité druhy cvičení a otužování krátkými šoky.

**INVESTICE. ENERGIE.
TECHNOLOGIE. BYZNYS.
ANALÝZY. KOMENTÁŘE.**

Předplaťte si Hospodářské noviny
a buďte v obraze každý den.

Hospodářské noviny si teď můžete
předplatit na celý rok se slevou 20 %

[HN.cz/dvacitka](https://hn.cz/dvacitka)

Elektrická Kia EV6.

Akční model Earth PRO.

Měsíčně za

15 900 Kč
bez DPH

Nápady přichází v pohybu. Proto jsme vytvořili EV6 – vůz, který vám poskytne dojezd 528 km a ultrarychlé dobíjení, díky kterému dobije vaše auto z 10 % na 80 % za pouhých 18 minut*. Nyní navíc jako akční model Earth PRO s bohatou výbavou.

*Aby bylo dosaženo maximální rychlosti dobíjení, musí EV6 používat 800voltovou elektrickou dobíječku do auta, která dodá minimálně 250 kW elektrické energie. Skutečná rychlost dobíjení a doba dobíjení může být ovlivněna teplotou baterie a vnějšími povětrnostními podmínkami. Kombinovaná spotřeba a emise CO₂ (WLTP). Kia EV6: 165–180 Wh/km, 0 g/km. Reprezentativní příklad financování EV6. Prodloužený dojezd 77kWh Earth 168kW 4x2 s financováním Kia Select; pořizovací cena 1 199 157 Kč bez DPH, výše úvěru 959 326 Kč, akontace 20 % (239 831 Kč); pevná výpůjční úroková sazba 3,99 % p. a., RPSN 8,28 % p. a.; měsíční (1.–47.) splátka úvěru 15 900 Kč, měsíční (48.) splátka úvěru 431 948 Kč, měsíční splátka pojištění HAV 1 969 Kč, POV 202 Kč; poplatek za poskytnutí úvěru 8 394 Kč; délka úvěru 48 měsíců. Celková částka k uhrazení (jistina, úrok, hav. pojištění, pov. ručení, poplatek): 1 183 719 Kč, pojištění sjednáno u pojišťovny Kooperativa. Uvedené ceny jsou bez DPH. Vyobrazení vozů je pouze ilustrativní a může obsahovat doplňkovou výbavu. Pro bližší informace navštivte www.kia.com. Nabídka platí do 31. 10. 2023.

